

รายงานผลการวิจัย

ชุดโครงการวิจัย

“การวิจัยชุมชน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

เรื่อง

อัตลักษณ์ชุมชนกับการพึ่งตนเองของชุมชนในอำเภอปราณบุรี

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

IDENTITY AND SELF-RELIANCE OF COMMUNITY IN PRANBURI,
PRACHUAPKHIRIKHAN PROVINCE

โดย

สุทธิพงศ์ ปานเพชร

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

รายงานผลการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ.2555

(๒)

นอกจากนี้ อັคคัถษณ์ชุมชนแสดงออกอย่างเต็มรูปแบบนั้น จะต้องมีการพัฒนาและเรียนรู้ถึงข้อดี ข้อเสียของสังคมและสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งตนเองของชุมชนได้ โดยอาศัยตัวแบบ คือ KHILWPRANBURI โดยมีแนวทางที่ควรคำนึง ดังนี้

ปัจจัยด้านแรก คือ Knowledge of Local Culture คือ ความรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น

ปัจจัยด้านที่ 2 คือ Human Resource of Local Culture คือ ปัจจัยที่ช่วยเสริมสร้างการพึ่งของวัฒนธรรมชุมชนได้นั้นคือ คุณภาพของมนุษย์ มนุษย์จึงมีสถานะที่นำไปสู่การพัฒนาชุมชน

ปัจจัยด้านที่ 3 คือ Identity of Local Culture หมายถึง ความเป็นตัวตนที่มีลักษณะเฉพาะในวัฒนธรรมท้องถิ่น

ปัจจัยที่ 4 คือ Local Participation การมีส่วนร่วมของวัฒนธรรมท้องถิ่น

ปัจจัยด้านที่ 5 คือ Wisdom and Value ภูมิปัญญาและคุณค่าของชุมชน

ปัจจัยด้านที่ 6 คือ Planning for Local Culture เป็นปัจจัยที่มีการวางแผนทางด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่น

ปัจจัยด้านที่ 7 คือ Remedy คือการแก้ไขเยียวยาด้วยแรงสนับสนุนการท่องเที่ยวด้วยตัวของชุมชนเอง

ปัจจัยด้านที่ 8 คือ Attitude for Local Culture คือ การสร้างทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วยตัวของชุมชน

ปัจจัยด้านที่ 9 คือ Networking for Local Culture หมายถึง การสร้างเครือข่ายวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อวัตถุประสงค์ของชุมชน

ปัจจัยด้านที่ 10 คือ Business for Local Culture หมายถึง ธุรกิจวัฒนธรรมท้องถิ่น

ปัจจัยด้านที่ 11 คือ Unity for Local Culture หมายถึง ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เอื้อต่อการพึ่งตนเองของชุมชน

ปัจจัยด้านที่ 12 คือ Research for Local Culture การค้นหาหนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นการค้นคิดแนวทางที่จะขยายความรู้และการถ่ายทอดความรู้

ปัจจัยด้านที่ 13 คือ Interplay for Local Culture หมายถึงการสร้างความสัมพันธ์ในวัฒนธรรมท้องถิ่น

ฉะนั้น การพึ่งตนเองของชุมชนมีรูปแบบและแนวคิดที่ชุมชนมีความพยายามปฏิบัติให้เกิดความสำเร็จ โดยต้องอาศัยความเข้าใจและการเรียนรู้แก่นแท้ของชุมชนอย่างลึกซึ้ง การแสดงอັคคัถษณ์และการพึ่งตนเองของชุมชนก็จะมีผลสมบูรณ์อย่างยั่งยืน

Title : Identity and self-reliance of community in Pranburi, Prachuapkhirikhan Province

Researcher : Mr. Sutthipong Parnpechra

Institution : Dhurakij Pundit University.

Year of Publication : 2012

Publisher : Dhurakij Pundit University.

Sources : Dhurakij Pundit University Research Center.

Number of Pages : 112 Pages

Copyright : Dhurakij Pundit University.

Abstract

The objectives of the research “Identity and self - reliance of community in Pranburi, Prachupkhirikhan Province” are : 1) to study the identity of community with ethnicity history and the way of life in Pranburi, Prachuapkhirikhan Province; 2) to examine the factors affecting the self-reliance of community in Pranburi, Prachuapkhirikhan Province.

The research is based on qualitative method by in-deep interviews with community leaders, and local philosophers.

The findings are found that the old ethnics groups in Pranburi, Prachuapkhirikhan are the same groups in Phetchaburi Province and other regions with different culture . It is found that Chinese, Lao, Burmese, and Khmer labors have been working in this community. The identity of the community from the research can be classified into 3 parts:

1. The distinguished ethnical identity of community of Pranburij Prachuapkhirikhan Province includes (1) The local language (2) simple personality, (3) independence, (4) proudness of the home town.

2. The distinguished historical identity refers to geography and historical places

3. The identity is way of life of the settlement of the ethnical groups in Pranburi, Prachuapkhirikhan Province fishing and agriculture.

Furthermore, the identity is shown its own culture which needs development, learning of advantage and disadvantage of society and the environment. The factors (KHILW PRANBURI model) helping the strength and self - reliance of the community are as follows :

(3)

1. Knowledge of local culture
2. Human resource of local culture
3. Identity of the local culture
4. Local participation
5. Wisdom and value
6. Planning for local culture
7. Remedy
8. Attitude for local culture
9. Networking for local culture
10. Business for culture
11. Unit for local culture
12. Research for local culture
13. Interplay for local culture.

Therefore the self-reliance of the Community should rely on understanding and learning the spirit in the deep-content. Showing identity and self-reliance of the community should have been regarded as the complete sustainability.

(จ)

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยชุมชนเป็นการศึกษาแนวคิดที่ผู้วิจัยได้มีความมุ่งมั่นเพื่อหาคำตอบกับสภาพที่แท้จริงของชุมชนไทยตามแนวคิดและนโยบายของมหาวิทยาลัย และสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีเพราะได้รับการอนุเคราะห์จากบุคคลหลายฝ่าย โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการประสานงานตั้งแต่ต้นคือ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาเต้ม และผู้ให้คำปรึกษา มีส่วนช่วยผลักดัน ให้คำแนะนำในรายละเอียดการวิจัยจนทำให้งานวิจัยชิ้นนี้เกิดขึ้นและชี้ข้อบกพร่องเพื่อเติมเต็มข้อมูลได้อย่างดีตลอดมา คือ รศ.ดร.สรชัย พิศาลบุตร ชุดโครงการวิจัยชุมชน ที่ขาดไม่ได้คือ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลปากน้ำปราณ องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ และองค์การบริหารส่วนตำบลปราณบุรี ซึ่งเป็นทั้งผู้นำ ผู้รู้ และปราชญ์ชุมชน ที่ได้ให้ข้อมูลที่เป็นความรู้และเป็นประโยชน์แก่งานวิจัยชิ้นนี้อย่างด้วยดี

ผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อร่วมชุดโครงการ ซึ่งมี ดร.อัศวิน แสงพิบูล หัวหน้าชุดโครงการวิจัยชุมชน ดร.ธัญรัช วิกิตภูมิประเทศ และอาจารย์อริสา สุขสม ที่ให้ข้อเสนอแนะและเติมเต็มข้อมูลด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย ที่ขอขอบคุณเป็นพิเศษคือ อาจารย์ป๋นรสี สุศิริรัตน์ ที่ให้การช่วยเหลือและเป็นທີ່ปรึกษาอย่างดีเสมอมา รวมทั้งให้ที่พักขณะเข้าเก็บข้อมูล ส่วนที่ลืมไม่ได้คือรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ คือ รศ.ดร.สมบุญวัฒน์ สัตยรักษ์วิทย์ ที่ได้ให้กำลังใจและให้คำแนะนำด้านการเขียนงานวิจัยทั้งกระบวนการ ด้วยเมตตาเสมอมา

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณผู้นำชุมชน ผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยในพื้นที่ และปราชญ์ชุมชนและชาวบ้านทั้ง 3 ชุมชน เป็นอย่างสูงที่ให้ข้อมูลอันมีคุณค่านี้ ซึ่งผู้วิจัยมั่นใจว่า จะมีส่วนช่วยให้การกระตุ้นให้ชุมชนตระหนักในเรื่องอัตลักษณ์ของชุมชนเพื่อเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป

สุทธิพงษ์ ปานเพชร

พฤษภาคม ๒๕๕๕

(1)

สารบัญ

เนื้อหา	หน้า
บทคัดย่อ	(ก-ข)
Abstract	(ค-ง)
กิตติกรรมประกาศ	(จ)
สารบัญ	(1-2)
สารบัญภาพ	(3)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	4
1.3 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	5
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 แนวคิดอัตถัักษณ์	7
2.2 ทฤษฎีโครงสร้าง – หน้าที่	14
2.3 แนวคิดชุมชน	23
2.4 แนวคิดแนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง	24
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	28
2.6 กรอบแนวคิด	32
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	33
3.1 รูปแบบการวิจัย	33
3.2 ขั้นตอนของ	33
3.3 วิธีการเก็บข้อมูล	34
3.4 การควบคุมคุณภาพงานวิจัย	35
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	36

(2)

บทที่ 4 ผลการศึกษา	37
4.1 ข้อมูลทั่วไปของชุมชน	37
4.2 อัตลักษณ์ชุมชน	48
4.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งตนเองของชุมชนในอำเภอปราณบุรี จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์	79
บทที่ 5 บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	94
5.1 บทสรุป	94
5.2 อภิปรายผล	100
5.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัย	106
บรรณานุกรม	107
ประวัติผู้วิจัย	112

(3)

สารบัญ

เนื้อหา	หน้า
ภาพที่ 1 แผนที่อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	39
ภาพที่ 2 ลูกนกลีเก้ปราชญ์ชุมชนหนองกา	50
ภาพที่ 3 การสัมภาษณ์ปราชญ์ชุมชนในวัดนาห้วย	63
ภาพที่ 4 วิถีชีวิตชุมชนด้านการประมงของชาวปากคลองปราณ	64
ภาพที่ 5 การตากหมึกหลังจากการคัดเลือกเส้จเรียบร้อย	65
ภาพที่ 5 วัดปากคลองปราณ	66
ภาพที่ 6 การแปรรูปผลิตภัณฑ์พื้นบ้านของกลุ่มแม่บ้านหนองกา	78

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยเริ่มมีการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในปี พ.ศ. 2505 เป็นต้นมาโดยยึดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจเป็นหัวใจสำคัญ ซึ่งทั้งหมดไปกระจุกตัวอยู่ที่อำนาจรัฐ ประชาชนไม่มีส่วนร่วมต่อการพัฒนาดังกล่าว กระทั่งการพัฒนาที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตชุมชนในทุกรูปแบบ ชุมชนไม่มีโอกาสได้แสดงออกในวิถีชีวิตที่เคยดำรงอยู่ มีสภาพอ่อนแอ ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ปัญหาทุกด้านกลายเป็นภาระของรัฐที่จะต้องแก้ไข ซึ่งไม่ทันต่อความต้องการของประชาชนและชุมชน ความสำคัญในการพัฒนาตามกรอบนโยบายที่ภาครัฐเป็นผู้กำหนด บางองค์ประกอบของชุมชนก็สูญสิ้นไปตามนโยบาย ผลของการพัฒนาประเทศไทยในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา ก่อนปี พ.ศ. 2540 การขยายตัวทางเศรษฐกิจอยู่ในอัตราสูง เฉลี่ยร้อยละ 7.8 ต่อปี (กมรรัตน์ สุธรรม : 2542)

ความมั่นคงของประเทศเมื่อมีการคิดอัตราขยายตัวตามเศรษฐกิจ พบว่าในปี พ.ศ. 2530 - 2532 มีอัตราที่สูงมากถึงร้อยละ 11.7 ต่อปี ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2529-2534 ที่ได้กำหนดอัตราขยายตัวทางเศรษฐกิจ โดยเฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี เศรษฐกิจของไทยจะเจริญเติบโตในอัตราสูง แต่ปัญหาความไม่เป็นธรรมของการกระจายรายได้ในสังคมเพิ่มมากขึ้นซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อความอยู่ดีกินดีของประชาชนและความมั่นคงของประเทศ (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม : 2532-2533)

ชุมชนจะดำรงอยู่ได้อย่างไร หากแนวโน้มเศรษฐกิจภูมิภาคหลักของโลกที่อาจเผชิญความถดถอยลงลึกและยาวนานกว่าที่คาด ทำให้แรงกระแทกที่ส่งผ่านมาสู่เศรษฐกิจไทยมีแนวโน้มรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยปัญหาเศรษฐกิจโลกดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อให้สถานะการส่งออกที่หดตัวลงในอัตราตัวเลขสองหลักจะยังคงดำเนินต่อเนื่องในเดือนถัด ๆ ไป เช่นเดียวกับภาวะการผลิตที่จะลดลงอย่างรุนแรง ส่งผลให้การว่างงานเพิ่มขึ้นรวดเร็ว และบั่นทอนการใช้จ่ายของผู้บริโภค ขณะที่สถานะทางธุรกิจที่บีบคั้นคงส่งผลให้การลงทุนยิ่งชะลอตัว และแม้ว่าจะมีเม็ดเงินจากโครงการต่าง ๆ ภายใต้มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลเริ่มไหลเวียนออกสู่ระบบ ซึ่งจะช่วยบรรเทาปัญหาให้แก่ภาคเศรษฐกิจที่เดือดร้อนได้ระดับหนึ่ง แต่คงไม่สามารถทดแทนอุปสงค์ของภาคเอกชน ที่มีสัดส่วนรวมกันประมาณร้อยละ 85 ของจีดีพีได้ทั้งหมด ด้วยเหตุนี้ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จึงปรับลดมุมมองต่อแนวโน้มการขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทยในปี 2552 ลง โดยในกรณีพื้นฐาน (Base Case) คาดว่าจีดีพีที่จะขยายตัวประมาณร้อยละ 1.2 และในกรณีเลวร้ายอัตราการ

ขยายตัวของจีดีพีอาจลงไปที่ย่อลง 0.0 ถ้าภาวะเศรษฐกิจถดถอยในภูมิภาคหลักของโลกยาวนานไปจนถึงไตรมาสสุดท้ายของปี (ปรับลดจากประมาณการเดิมเมื่อเดือนมกราคมที่ย่อลง 1.5-2.5) ภายใต้อิทธิพลของเศรษฐกิจภายนอกประเทศ ที่ยังไม่มีสัญญาณชี้ชัดได้ว่าภาวะเศรษฐกิจถดถอยทั่วโลกครั้งนี้จะจบสิ้นและเริ่มต้นฟื้นตัวได้เมื่อใด ตัวแปรที่ถูกคาดหวังว่าจะช่วยประคับประคองเศรษฐกิจไทยให้รอดพ้นจากความเสี่ยงที่อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเฉลี่ยทั้งปีจะติดลบได้นั้น อยู่ที่บทบาทของภาครัฐในการเร่งรัดการใช้จ่ายงบประมาณ และผลักดันมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจให้คืบหน้าโดยเร็ว ซึ่งจะเป็นจริงได้ก็ต่อเมื่อรัฐบาลมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะจับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจให้คืบหน้าได้อย่างต่อเนื่อง (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย : 2552)

นอกจากการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติแล้วสังคมก็ต้องกลับมาระลึกถึงรากฐานหลักของสังคมนั้นก็คือวัฒนธรรมชุมชน ดังที่ จักรพิทย นาถสุภา (2547) ได้กล่าวถึงวิถีชีวิตที่ต้องพึ่งพาตนเองว่า การรวมกลุ่มช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่บ้านมีความสำคัญมากควรส่งเสริมให้ชาวบ้านช่วยเหลือพึ่งพากันเองก่อน ทำกิจกรรมรวมกลุ่มระหว่างกันเองก่อนที่จะคิดพึ่งพาภายนอก วัฒนธรรมเป็นปรากฏการณ์ที่เข้มแข็ง มีการกรองประวัติศาสตร์และวรรณกรรมของชาวบ้านจากนิทานพื้นบ้าน เพราะวัฒนธรรมชุมชนนี้เป็นพลังผลักดันการพัฒนาชุมชนที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นสิ่งที่ประชาชนสร้างขึ้นเอง โดยต้องศึกษาประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของชาวบ้านในแต่ละชุมชนที่แตกต่างกัน สิ่งที่ชาวบ้านปฏิบัติมาช้านาน นานเข้าก็กลายเป็นเรื่องจิตใจสำนึกอาจลืมไปว่าทำอย่างนั้นเพราะอะไร การวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ชุมชนจะทำให้สามารถรู้พื้นค้นหาได้ว่าการปฏิบัติและพิธีกรรมมีที่มาอย่างไร ทำให้ชาวบ้านตื่นและรับรู้ รู้เอกลักษณ์และคุณค่าของตนเอง ค้นพบจิตสำนึกอิสระชุมชน เห็นคุณค่าของการรวมตัวเป็นชุมชน และซาบซึ้งในประวัติการต่อสู้ร่วมกันตลอดมา

ประเทศไทยมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาสังคมในเกิดเข้มแข็งตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ใน 3 ประเด็นหลัก เพื่อเสริมสร้างฐานรากของสังคมให้เข้มแข็ง คือ การพัฒนาคุณภาพและการคุ้มครองสังคมการปรับโครงสร้างการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างยั่งยืน และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพคนและสร้างความมั่นคงทางสังคมและความเข้มแข็งของครอบครัว มีการส่งเสริมบทบาทครอบครัว องค์กรทางศาสนา โรงเรียน ชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจเอกชน อาสาสมัครและสื่อมวลชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเริ่มต้นด้วยการปลูกจิตสำนึกในความรักชาติและความเป็นไทย สนับสนุนให้ชุมชนได้มีโอกาสพัฒนาแหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ

มรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา รวมทั้งเชิดชูเอกลักษณ์และค่านิยมความเป็นไทยอย่างต่อเนื่อง และจริงจัง โดยเฉพาะการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง การแต่งกายประจำชาติและเรียนรู้ประวัติศาสตร์ และท้องถิ่น รวมทั้งเพิ่มพูนความเข้มแข็งของชุมชนและประชาสังคมในระดับต่าง ๆ ให้มีส่วนร่วม ทั้งภาคเมืองและภาคชนบท เพื่อส่งเสริมและค้นหาศักยภาพของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็น องค์ความรู้ เป็นเอกลักษณ์วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ นำไปสู่การพึ่งตนเองได้ เกิดความ สมคดุมิภูมิคุ้มกัน และเพื่อให้ชุมชนได้บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของ ตนเองอย่างยั่งยืนด้วยการคุ้มครอง ป้องกัน ฟื้นฟู และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของแหล่งมรดกทาง วัฒนธรรมไม่ต่ำกว่าปีละ 50 แหล่งและแหล่งท่องเที่ยวไม่ต่ำกว่า 15 แห่ง (สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2545 – 2549 และ พ.ศ. 2550-2554)

สังคมไทยมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนานควรค่าแก่การเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายแห่งรัฐ บูรณาการสิ่งที่เป็นจุดเด่นของสังคมในทุกรูปแบบ เช่น ปรัชญาศาสนา ประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์ การรวมกลุ่ม เศรษฐกิจชุมชน วิถีชีวิตชุมชน ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน เพื่อก้าวไปสู่การแสดง อัตลักษณ์ที่แท้จริงของตนออกมาสู่สังคม และหาแนวทางในการพัฒนาในด้านอื่นที่ชัดเจนต่อไป โดยเฉพาะภูมิปัญญาแบบองค์รวมที่เกิดขึ้นจากความคิด ความรู้ และวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องและร้อยเรียง เป็นวัฏจักรชีวิตของมนุษย์กับธรรมชาติจนพัฒนาเป็นสังคมแห่งการอยู่ร่วมกัน (พิทยา ว่องกุล : 2543)

สำหรับแนวคิดในการพึ่งตนเองและแนวคิดวัฒนธรรมชุมชนนั้นเป็นแนวคิดของการ พัฒนาที่ใช้ชุมชนเป็นฐานการพัฒนา (Community – based development approach) โดยการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในทุกมิติไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมและ สิ่งแวดล้อมโดยเน้นการเป็นอยู่ร่วมกันอย่างประสานกลมกลืนให้เป็นไปอย่างสมดุลกัน และเน้น การอยู่รอดได้ด้วยตนเอง และมีความสุขร่วมกันทั้งในระดับชุมชน สังคม ก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นความยั่งยืนของคนและชุมชน เพราะเป็นการพัฒนาที่มีความต่อเนื่อง จากฐานทาง วัฒนธรรมของตนเอง เป็นการเชื่อมโยงเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเป็น เรื่องเดียวกัน เมื่อองค์ประกอบเหล่านี้เชื่อมโยงกันเป็นบูรณาการทางสังคม ทำให้ชุมชนพึ่งตนเอง ได้ในทุกด้าน การพึ่งตนเองของชุมชนนั้นเป็นไปในลักษณะการตัดสินใจดำเนินการโดยสถาบัน ของชุมชนหรือองค์กรชุมชนที่เข้มแข็งเพื่อประโยชน์ของชุมชนทั้งในด้านการแก้ปัญหาและในด้าน การพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน (ภมรรัตน์ สุธรรม : 2546)

เมืองปราณบุรีมีความเป็นอัตลักษณ์ในหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต เพราะพื้นฐานของอำเภอปราณบุรีมีฐานะเป็นเมือง สมัยรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 เมืองปราณบุรี สมัยนั้นถือกันว่าเป็นเมืองช่วงของแขวงเมืองเพชรบุรี ตามหลักฐานที่ปรากฏแน่ชัด พบว่า ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้ประกาศให้เมืองปราณบุรีไปขึ้นกับแขวงเมืองเพชรบุรี และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เมืองปราณบุรี กับเมืองประจวบคีรีขันธ์ไปขึ้นกับแขวงเมืองชุมพรเมืองทั้ง 3 ห่างไกลกับแขวงเมืองที่ไปอยู่มาก ไม่สะดวกแก่การติดต่อราชการจึงให้เมืองปราณบุรี เมืองประจวบคีรีขันธ์ เมืองกำเนิดคนพลูณ ตั้งเป็นแขวงเมืองขึ้นใหม่ มีสถานะเป็นเมืองจัตวาและให้เจ้าเมืองผู้ครอบครองเมืองใหม่ไปขึ้นกับมณฑลราชบุรี ที่ว่าการของเจ้าเมืองให้ไปตั้งอยู่ที่เมืองประจวบคีรีขันธ์และพิจารณาตั้งชื่อของเมืองปราณบุรีเป็นเก่าแก่สมควรให้สงวนชื่อจึงทรงพระราชทานชื่อเมืองตั้งใหม่ว่า เมืองปราณบุรี (ประวัติศาสตร์มหาดไทย ส่วนภูมิภาค : 2528)

ในการศึกษาชั้นนี้เป็นการถอดรหัสการพัฒนาผ่านชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ซึ่งถูกละเลยและขาดการศึกษาอย่างจริงจัง เป็นโจทย์ที่ผู้ศึกษาจะต้องเข้าไปหาคำตอบจากชุมชน ว่า อัตลักษณ์ชุมชนที่คนปราณบุรีรู้จักในความเป็นตัวตนที่แท้จริงมีการตระหนักและพึ่งตนเองในบริบทของความเป็นอัตลักษณ์ในด้านต่าง ๆ เช่น ชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิต ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ห่วงแหนต่อพื้นที่ในชุมชนมีปัจจัยในการพึ่งตนเอง ผู้ศึกษาจึงได้สนใจศึกษา “อัตลักษณ์ชุมชนกับการพึ่งตนเองในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” ว่า ชุมชนเหล่านี้มีกระบวนการเรียนรู้อัตลักษณ์ของตนเองและการพึ่งพาตนเองได้อย่างไร ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้เพื่อนำมาสรุปเป็นบทเรียนที่พิสูจน์ข้อเท็จจริงและเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมทางการพัฒนาชุมชนในชนบทไทยในอนาคตอย่างหลากหลายให้เหมาะสมของแต่ละพื้นที่ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ชุมชนด้านชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งตนเองของชุมชนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.3 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

อัตลักษณ์ชุมชน หมายถึง ชุมชนที่มีลักษณะเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับชาติพันธุ์ที่มีลักษณะเด่น คือ ภาษาและนิสัย ประวัติศาสตร์ที่เป็นภูมิประวัติศาสตร์ สถานที่ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิต คือ การประกอบอาชีพคืออาชีพเกษตรกรรม และอาชีพการประมง ซึ่งมีมาช้านาน ทั้งนี้ ลักษณะเฉพาะดังกล่าวเป็นที่ยอมรับกันและมีคุณค่าต่อจิตวิญญาณของชุมชนและบุคคลโดยทั่วไป

การพึ่งตนเอง หมายถึง ชุมชนสามารถดูแลชุมชนของตนเองได้ด้วยการสร้างความรู้ พัฒนาทรัพยากรบุคคลในชุมชน ความร่วมมือกันปกป้องทรัพยากรธรรมชาติทั้งด้านการเกษตร และการประมง นอกจากนี้สามารถนำผลิตภัณฑ์มาแปรรูปเพื่อเป็นรายได้ของครอบครัว ชุมชนได้อย่างมีความสุขตามรูปแบบของภูมิปัญญาของตน -

วิถีชีวิตชุมชน หมายถึง วัฒนธรรมการเป็นอยู่ที่อยู่ร่วมกันของชุมชนโดยมีการเกี่ยวเกี่ยวประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่มาใช้ร่วมกันเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนและคนในชุมชน ทั้งอาชีพเกษตรกรรมและอาชีพการประมง

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาอัตลักษณ์ชุมชนกับการพึ่งพาตนเองของชุมชนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีเทศบาลตำบลปากน้ำปราณ องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ และองค์การบริหารส่วนตำบลปราณบุรี ที่ดำรงชีวิตอยู่ในช่วงระยะเวลาที่ใกล้เคียงกันของกลุ่มชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตชุมชน

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ มี 3 มิติ คือ ประโยชน์ในด้านการเรียนรู้อัตลักษณ์ชุมชน ประโยชน์ในด้านการอนุรักษ์ และประโยชน์ด้านการปฏิบัติ

1.5.1 ประโยชน์ในด้านการเรียนรู้อัตลักษณ์ชุมชน

1.5.1.1 เป็นการกระตุ้นให้ชุมชน และองค์กรชุมชนตระหนักต่อการเรียนรู้อัตลักษณ์ของตน แล้วนำศักยภาพของตนมาพัฒนาชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ

1.5.1.2 เป็นการเพิ่มแนวทางการวางกรอบที่เข้าใจร่วมกันของชุมชนและองค์กรของชุมชน

1.5.2 ประโยชน์เชิงอนุรักษ์

1.5.2.1 เป็นข้อมูลที่จะทำให้ชุมชนได้เห็นความสำคัญต่ออัตลักษณ์ที่แท้จริงของตน

1.5.2.2 ทำให้ชุมชนหวงแหนความเป็นตัวตนและปกป้อง อนุรักษ์สิ่งที่เด่นของชุมชนเอาไว้ได้อย่างยั่งยืน

1.5.2.3 ชุมชนช่วยกันดูแลป่าชายเลน แม่น้ำปราณบุรี ชายหาด และแหล่งทำกินของชุมชน

1.5.3 ประโยชน์เชิงปฏิบัติ

ผู้นำชุมชน ชุมชน นักพัฒนาทั้งภาครัฐและเอกชน นักวิชาการ สามารถเรียนรู้ถึงเงื่อนไขของชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิต และทรัพยากรสิ่งแวดล้อม สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง อัตลักษณ์ชุมชนกับการพึ่งตนเองของชุมชนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นการศึกษารูปลักษณะความเป็นตัวตนของกลุ่มคนที่มีความพยายามในการพึ่งตนเองโดยผ่านเส้นใยทางชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิต ซึ่งเกิดจากกระบวนการอันเชื่อมโยงให้เห็นถึงความเป็นตัวตนหรือแก่นแท้ของชีวิตและชุมชน ผู้วิจัยจัดสรรทฤษฎีที่ว่าด้วยอัตลักษณ์ ทฤษฎีชุมชนและกระบวนการพึ่งตนเองของสังคมหรือชุมชน ดังนี้

1. แนวคิดอัตลักษณ์
2. ทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่
3. แนวคิดชุมชน
4. แนวคิดการพึ่งตนเอง
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดอัตลักษณ์

แม้นักคิดพยายามอธิบายคำว่า “อัตลักษณ์” ให้เกิดความเข้าใจตรงกันกับภาพของความ เป็นจริงที่สวดยหุธทางวิชาการหรือความต้องการในระบบทุนนิยมก็ตาม ซึ่งภาพเหล่านี้มักแสดง ออกมาพร้อมกับการเปลี่ยนผ่านวิถีชีวิตหรือชุมชนในบริบทของโลกาภิวัตน์มากกว่าความต้องการที่ แท้จริงทางสังคม

วิริยา วิฑูรย์สกุลศิลป์ (2548) ได้กล่าวถึงอัตลักษณ์ว่า เป็นการแสดงออกที่มีรูปลักษณะ ความมีอุดมการณ์ ความภาคภูมิใจ และความเป็นเอกภาพของชุมชน ทั้งค่านิยมที่ปรากฏอยู่รอบ ๆ ชุมชน ซึ่งเมื่อก้าวโดยรากศัพท์ของคำว่า “อัตลักษณ์” มาจากภาษาละติน คือ Identitas เดิมใช้คำ ว่า Iden ซึ่งมีความหมายว่า “เหมือนกัน” (The same) แต่โดยพื้นฐานภาษาอังกฤษ อัตลักษณ์มี ความหมายว่า “เหมือนกัน” และความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่แตกต่างออกไป เป็นการ ตีความหมายเหมือนกันบนพื้นฐานความสัมพันธ์และการเปรียบเทียบกันระหว่างคนกับ ปรากฏการณ์รอบตัว เป็นการให้คำนิยามว่า “ตัวเราคือใคร” และเป็นเรื่องของการค้นหา ยืนยัน

ทำทาย หรือตรวจสอบความเป็นตัวตนทั่วไประดับปัจเจกและระดับสังคม การมองในแง่มุมต่าง ๆ ในฐานะสมาชิกในสังคม ดังเช่น

1) อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ (Ethnic identity) หมายถึงกลุ่มคนที่แตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ในสังคมด้วยคุณลักษณะที่มีเกณฑ์ทางศาสนา ภาษา เชื้อชาติ ชุมชน ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์

2) อัตลักษณ์ร่วม (Collective Identity) คือ กลุ่มคนหนึ่ง ๆ จะมีอัตลักษณ์ร่วมกัน โดยอัตลักษณ์ร่วมกันที่จะเป็นอะไรก็ได้ เช่น อาชีพ ภาษา ศาสนา ประเพณีที่เป็นของกลุ่มตัวเอง

อภิญา เพ็ญฟูสกุล (2546) ได้กล่าวถึง Identity หรืออัตลักษณ์ มีความสำคัญมาก เพราะด้านหนึ่ง “ความเป็นปัจเจก” ที่เชื่อมต่อและสัมพันธ์กับสังคม (Social Aspect) สังคม กำหนดบทบาทหน้าที่และระบบคุณค่าที่ติดมากับความเป็นพ่อ ความเป็นเพื่อน ความเป็นสามี-ภรรยา ความเป็นศิษย์-อาจารย์ ในมิตินี้ อัตลักษณ์จึงเป็นเรื่องของการใช้สัญลักษณ์ (Symbolic Aspect) เพราะการแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์กระทำผ่านระบบสัญลักษณ์หลายแบบ อีกมิติหนึ่งเกี่ยวข้องกับ “ภายใน” ของความเป็นเราอย่างมากทั้งในด้านอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด

ฉะนั้น อัตลักษณ์จึงเป็นมุมมองที่รู้ถึงความเป็นไปอย่างแท้จริงปรากฏการณ์ที่เป็นจริงมากกว่าที่จะแสดงออกมาตามความต้องการที่จะให้มันเป็นไปโดยกลุ่มคน อัตลักษณ์มันน่าจะเริ่มจากสัญชาตญาณ ความรู้สึกนึกคิด และเป็นอิสระ มีการกระทำซ้ำ ๆ จนเป็นลักษณะนิสัยที่แสดงความเป็นตัวตนที่แท้จริงออกมา ซึ่งก็เป็นไปตามบทบาทหน้าที่ที่เข้าไปสู่ภาพกว้างและเป็นที่ยอมรับกันในสังคม

สกลกานต์ อินทร์ไทร (2539 อ้างใน อมรรัตน์ อุดมเรืองเกียรติ, 2546) อัตลักษณ์ (Identity) กล่าวถึง อัตลักษณ์ในทางจิตวิทยาสังคมว่า หมายถึง ความสำนึกของแต่ละบุคคลว่าตนเอง มีความแตกต่างจากผู้อื่นอย่างไร ส่วนในทางจิตวิทยาการแพทย์ หมายถึง ลักษณะเฉพาะชุดหนึ่งของแต่ละบุคคลซึ่งแสดงออกต่อผู้อื่น ลักษณะเฉพาะดังกล่าว จะช่วยให้ผู้อื่นสามารถบ่งชี้บุคคลนั้นได้ว่า “ฉันคือใคร” และ “ฉันคือใครในสายตาผู้อื่น” นอกจากอัตลักษณ์ของแต่ละบุคคลแล้ว ในระดับกลุ่มสังคมหนึ่ง ๆ จะมี “อัตลักษณ์ร่วม” (Collective Identity) หมายถึง กระบวนการสร้างสำนึกร่วมของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม อันจะทำให้สมาชิกได้ตระหนักถึงลักษณะร่วมของกลุ่ม และเข้าใจว่า “พวกเรา” มีลักษณะแตกต่างไปจาก “พวกเขา” อย่างไร สำนึกดังกล่าวสามารถสร้างและปรับเปลี่ยนได้ โดยอาศัยสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ถูกสร้างขึ้นในระดับวัฒนธรรมของกลุ่ม เช่น

เพลงพื้นบ้าน ตำนาน เรื่องวีรกรรมของบรรพบุรุษ ดังนั้น สังคมและวัฒนธรรมจึงมีบทบาทในการสร้าง การดำรงรักษา และปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์โดยตรง

ฉัตรพงศ์ จิตรนิรัตน์ (2548) ได้ให้ความเห็นถึงลักษณะเฉพาะของอัตลักษณ์ว่า ความหมายของอัตลักษณ์ที่สัมพันธ์กับสังคม ซึ่งหมายถึง โครงสร้างทางสังคมที่กำหนดพฤติกรรม การแสดงออกที่เกี่ยวข้องกับบทบาท หน้าที่ ความสัมพันธ์ทางสังคมของปัจเจกบุคคลต่อคนอื่น ๆ ในสังคม กับอัตลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับความคิดและการตีความของปัจเจกบุคคลในการนิยามและให้ความหมายของตัวเองเมื่อสัมพันธ์กับสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัว อัตลักษณ์จึงมีมิติที่ซ้อนทับระหว่างโครงสร้างสังคมที่กำหนดปัจเจก กับการนิยามของปัจเจกในฐานะผู้กระทำการ อัตลักษณ์ไม่ใช่ความหมายที่มีอยู่แล้ว โดยอัตโนมัติในตัวมันเองหรือกำเนิดขึ้นพร้อม ๆ กับคนหรือสิ่งของ แต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นและมีลักษณะเป็นพลวัตอยู่ตลอดเวลา สาเหตุสำคัญของความหมายของอัตลักษณ์ก็คือจิตสำนึกส่วนตัวและจิตสำนึกส่วนรวมในระดับสังคมที่เกิดจากการนิยามว่า “ตัวเองคือใคร มีความเป็นมาอย่างไร แตกต่างจากคนอื่น กลุ่มอื่นในสังคมอย่างไร และใช้อะไรเป็นเครื่องหมาย” ในการแสดงออกอัตลักษณ์เป็นการกอรปขึ้นและดำรงอยู่ในการรับรู้เกี่ยวกับตัวเอง และคนอื่นรับรู้เรา โดยมีกระบวนการทางสังคมในการสร้างและสืบทอดอัตลักษณ์ ซึ่งขึ้นอยู่กับบริบทของความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อคนและกลุ่มอื่น ๆ ในสังคม ดังนั้น อัตลักษณ์มีได้ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล (Individual Identity) และอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่ม (Collective Individual) ในระดับปัจเจกบุคคล บุคคลหนึ่งอาจจะมีหลายอัตลักษณ์อยู่ในตัวเอง เช่น เพศ ชาติ ช่วงชั้นทางสังคม อาชีพ เป็นต้น ส่วนอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มนั้นถูกสร้างขึ้นบนพื้นฐานของความเหมือนกันของสมาชิกภายในกลุ่ม ฉะนั้น พื้นฐานของความเหมือนกันของกลุ่ม ย่อมมีความแตกต่างกับกลุ่มอื่น มาเป็นตัวกำหนดความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่มของตน เมื่อเรากล่าวถึงอัตลักษณ์ของชุมชนจึงหมายถึงตัวตนและอัตลักษณ์ร่วมของสมาชิกในชุมชนที่ผ่านกระบวนการยอมรับซึ่งกันและกัน (Mutual Recognition) ภายในกลุ่มและการยอมรับความเหมือนกันภายในกลุ่ม ซึ่งจะส่งผลต่อความสามัคคีภายในกลุ่ม ความพยายาม ความต้องการหรือประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน อัตลักษณ์จึงไม่ใช่ลักษณะที่มีเอกภาพและเป็นหนึ่งเดียว แต่เกิดจากการเชื่อมร้อยขององค์ประกอบต่าง ๆ ของวาทกรรม อัตลักษณ์เป็นเพียงชิ้นส่วนหลาย ๆ ชิ้น ที่ถูกประกอบรวมขึ้นมาในบริบทต่าง ๆ นั้นหมายความว่าในบริบทสถานการณ์อย่างหนึ่งอาจมีการเชื่อมต่อชิ้นส่วนต่าง ๆ และการแสดงออกในลักษณะหนึ่ง แต่เมื่อบริบทเปลี่ยนไปอาจมีรูปแบบการเชื่อมต่อและแสดงออกในอีกรูปแบบหนึ่ง เขาจึงสรุปว่าอัตลักษณ์เป็นผลรวมของวาทกรรมหลากหลายชุดที่อาจ

ขัดแย้งหรือส่งเสริมกัน อัตลักษณ์จึงมีขอบเขตที่เลื่อนไหล ยืดหยุ่น เป็นเวลาของการต่อรอง หยิบยืมตีความและต่อสู้ในกระบวนการของการนิยามและให้ความหมาย อัตลักษณ์จึงเป็นกระบวนการและพื้นที่ทางสังคมที่มีการปฏิบัติการอย่างหลากหลายเพื่อช่วงชิงและสร้างตำแหน่งแห่งที่ของกลุ่มคนในประชาสังคม

มุมมองเรื่องอัตลักษณ์ในทัศนะของนักคิดต่าง ๆ เช่น Jenkins แม้ไม่ได้ให้ความคิดเห็นในเชิงความหมายของ Identity โดยตรงแต่จุดสำคัญที่เขาพยายามเน้นอย่างมาก คือ Identity หรืออัตลักษณ์ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้จากหลักของการเปรียบเทียบระหว่างความเหมือนและความต่าง และมีอีกคำหนึ่งที่สำคัญเกิดควบคู่กับอัตลักษณ์ได้แก่คำว่า Identity ซึ่งหมายถึง การจำแนกแยกแยะสิ่งของหรือบุคคลรวมทั้งการเชื่อมโยงระหว่างบุคคลนั้นกับสิ่งของหรือบางสิ่ง เช่น กลุ่ม หรือแม้แต่อุดมการณ์ ดังนั้นการจะให้ความหมาย แก่อัตลักษณ์ได้นั้นจำเป็นต้องอาศัย วิธีการจำแนกแยกแยะหรือบ่งชี้บางอย่าง ซึ่งเป็นเรื่องราวของความหมาย (Meaning) ที่ต้องเกี่ยวข้องกับกรณีปฏิสัมพันธ์ แต่ก็ได้เสนอการสร้างอัตลักษณ์ว่า เป็นกระบวนการที่ถูกสร้างขึ้นผ่านการขัดเกลาทางสังคมและการปะทะสังสรรค์ระหว่างกลุ่ม ซึ่งยังผลให้เกิดเป็นอัตลักษณ์บุคคลและอัตลักษณ์กลุ่มขึ้นมา อัตลักษณ์ไม่ได้เกิดจากปฏิสัมพันธ์ฝ่ายเดียวหากแต่เกิดจากสองฝ่าย

อัตลักษณ์จึงเป็นวาทกรรมที่ถูกบัญญัติขึ้นมาตามพื้นฐานความจริงที่มีปรากฏการณ์บ่งบอกถึงความเป็นต่าง ๆ เช่น ตัวเรา เพื่อน ครอบครัว กลุ่ม ชุมชน อย่างมีความหมาย ความตระหนักและภาคภูมิใจในความเป็นจะสามารถสร้างความมั่นคงให้แก่สถานภาพของทุกกลุ่มชน ซึ่งพัฒนามาสู่ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่สามารถดำรงไว้ซึ่งความเป็นตัวตนในรูปแบบต่าง ๆ ที่ถูกถ่ายทอดออกไปสู่ชุมชน ทำให้เกิดการพึ่งพาตนเองได้ตามรูปแบบเฉพาะของตนหรือจะถูกปรับเปลี่ยนก็ย่อมขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมหรือชุมชนโดยรวมด้วย

การที่จะเรียนรู้อัตลักษณ์นั้นก็มิใช่ข้อมูลที่สามารถพิสูจน์ทราบถึงความเป็นเอกลักษณ์นั้นด้วยมิติทางวัฒนธรรม ดังที่ Hall & Jefferson อ้างใน (จารุณี สุวรรณรัมย์ : 2547) ได้ชี้ให้เห็นว่าสังคมหนึ่ง ๆ ไม่ได้ประกอบด้วยวัฒนธรรมหลักเพียงวัฒนธรรมเดียวเท่านั้น หากแต่ประกอบด้วยวัฒนธรรมย่อย ๆ หลาย ๆ ตัว ซึ่งวัฒนธรรมย่อย คือ วิธีที่กลุ่มย่อยใช้ในการดำรงชีวิต และจัดการกับเรื่องอื่น ๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างอัตลักษณ์ของตนขึ้นมา เช่น อัตลักษณ์ทางชนชาติ เช่น คนผิวดำ คนเชื้อสายจีน ชาวเขา เป็นต้น คุณสมบัติที่กล่าวไปนั้นนอกจากจะช่วยธำรงอัตลักษณ์กลุ่มเอาไว้ ยังช่วยแยกความต่างจากกลุ่มอื่นให้เห็นได้อีกด้วย

กล่าวโดยสรุป ผู้วิจัยได้นำแนวคิดอัตลักษณ์ชุมชน เป็นการบ่งบอกถึงบทบาทหน้าที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับโครงสร้างหน้าที่ทั้งในระดับปัจเจกและระดับสังคม โดยมีพัฒนาการที่สัมพันธ์กับอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่ม และเป็นที่ยอมรับของสังคม กลุ่มคน แม้แต่ละกลุ่มจะมีความแตกต่างกัน แต่ละกลุ่มก็ถูกสร้างขึ้นมาจากพื้นฐานของความเหมือนกันของกลุ่มมาเป็นแนวทางในการศึกษาถึงความ เป็นลักษณะเฉพาะชุมชน สามารถมองในทุกมิติของชุมชนและสังคม เพื่อรองรับสถานะ “ความเป็นของแต่ละกลุ่ม แต่ละสังคมให้เห็นเด่นชัดมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับคำพูดของ ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร อ่างใน สุกัญญา สุกบรรทัด และคณะ (2546) ได้ให้ความเห็นวาทกรรมว่า “สุดยอคของอำนาจและการครอบงำอยู่ที่การสร้างตัวตน” ซึ่งหมายถึงการทำให้มนุษย์กลายเป็นตัวตนใหม่ที่มีอัตลักษณ์เฉพาะ แต่สามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ตามเทคนิควิทยาการในการสร้างตัวตนให้กับมนุษย์ในแต่ละยุคสมัย

การดำเนินไปเพื่อเรียนรู้ถึงภูมิเดิมของมนุษย์โดยผ่านชาติพันธุ์ประวัติศาสตร์ที่พอลันหาได้ตามแนวทางวิทยาศาสตร์ที่ปรากฏหลักฐานข้อเท็จจริง เป็นสิ่งที่ได้มาตามหลักวิทยาการ คือลักษณะเป็นวัตถุวิสัย โดยที่ สุเทพ สุนทรเกสซ์ (2540) ได้ตีความสาระสำคัญของนักมานุษยวิทยา ผู้อยู่ใต้อิทธิพลของทฤษฎีวิวัฒนาการและการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม มีลักษณะร่วมกันอยู่มาก แต่กระนั้นแนวการศึกษาวิเคราะห์ของนักมานุษยวิทยาทั้งสองพวกนี้แตกต่างจากวิธีการของนักประวัติศาสตร์โดยทั่วไป นักประวัติศาสตร์จะศึกษาตัวตนที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง (Identity) ไม่ว่าตัวตนนั้นจะเป็นบุคคล เหตุการณ์ หรือปรากฏการณ์ก็ตาม ลักษณะเฉพาะตัวเป็นผลมาจากข้อจำกัด ในเรื่องเวลาและสถานที่ ส่วนนักมานุษยวิทยาที่ใช้แนวการศึกษาตามทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม จะแบ่งวัฒนธรรมออกเป็นประเภทย่อย (species) และโดยอาศัยการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะสำคัญทางวัฒนธรรมของสังคมต่าง ๆ ได้จัดแบ่งชาติพันธุ์มนุษย์ที่มีพัฒนาการออกมาเป็นกลุ่ม ๆ เนื่องจากตัวตนของชาติพันธุ์มนุษย์ที่นักทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมได้สร้างขึ้น อาศัยลักษณะสำคัญทางวัฒนธรรมที่หยาบย้อมมาจากหลักเกณฑ์ที่คิดขึ้น และจากกรณีที่มีอยู่เพียงเล็กน้อย ตัวตนที่สร้างขึ้นจึงไม่มีวันที่จะสมบูรณ์ถูกต้องได้ เพราะสิ่งที่นำมาปะติดปะต่อกันทางด้านเวลาและสถานที่ เป็นผลของการเลือกสรรโดยเอาสิ่งที่ได้รับการเลือกมาปะติดปะต่อกันหาใช่เป็นสิ่งที่สะท้อนมาจากจิตพันธุ์ที่ศึกษาทั้งหมดไม่

สุเทพ สุนทรเกสซ์ (2548) ได้ให้ข้อสังเกตถึงเกณฑ์กำหนดพื้นฐานของชาติพันธุ์ว่า “สำหรับคำถามที่ว่าเราจะใช้อะไรเป็นเกณฑ์กำหนดพื้นฐานของลักษณะทางชาติพันธุ์และมีความชัดเจนเพียงใด เช่น ลักษณะสำคัญของกลุ่มซึ่งได้แก่ภาษาและภาษาถิ่นเป็นเกณฑ์กำหนด ชนกลุ่ม

หนึ่งอาจจะใช้อาณาเขตกำหนดอัตลักษณ์โดยถือเอาการอาศัยอยู่ใน “ชนบท” หรือ “หัวเมือง” เป็นเกณฑ์” ซึ่งแตกต่างจากพจนานุกรม ฉบับนักเรียน (2543) เกี่ยวกับเกณฑ์กำหนดพื้นที่ของลักษณะชาติพันธุ์ คือ กลุ่มที่มีพันธะเกี่ยวข้องกัน และที่แสดงเอกลักษณ์ออกมาโดยการผูกพันลักษณะการของเชื้อชาติและสัญชาติเข้าด้วยกัน

วิภาส ปรัชญากรณ์ (2547) กล่าวถึงศัพท์ “กลุ่มชาติพันธุ์” ในกลางทศวรรษที่ 1950 จะเป็นทางเลือกที่ดีสำหรับใช้จำแนกความแตกต่างของกลุ่มคนโดยอาศัยมาตรการทางวัฒนธรรมเป็นหลัก เพราะใช้ได้แบบเป็นกลางครอบคลุมหมด ไม่มีการแยกเอาว่ากลุ่มใครมีวัฒนธรรมสูงหรือเจริญกว่ากลุ่มอื่น ในช่วงเวลาดังกล่าว “กลุ่มชาติพันธุ์” จึงเป็นมโนทัศน์ที่มีความสำคัญน้อย ไม่ใช่กุญแจสำคัญในการแสวงหาความรู้เหมือนมโนทัศน์ “วัฒนธรรม” และมักจะเป็นที่เข้าใจกันว่า “กลุ่มชาติพันธุ์หนึ่ง” (An ethnic group) ก็มี “วัฒนธรรมหนึ่ง” (A Culture) อยู่แล้ว ซึ่งมีนัยว่า

1. มีหน่วย ซึ่งมีชื่อเรียกเดียวกัน ไม่ว่าจะโดยสมาชิกที่อยู่ในหน่วยนั้นเองหรือโดยคนนอกที่อาจจะอยู่ใกล้เคียง หรือที่เป็นนักวิชาการอย่างนักมานุษยวิทยา
2. หน่วยดังกล่าวมีวัฒนธรรม เช่น ภาษา โครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่สามารถจำแนกความแตกต่างได้จากหน่วยอื่น อย่างไรก็ตามในช่วงเวลานั้น นักมานุษยวิทยาก็มิได้ตรวจสอบลักษณะดังกล่าว แต่จำแนกโดยอาศัยเกณฑ์บางอย่าง ซึ่งจากการรวบรวมของเนรอล (Rooul Naroll) ปรากฏว่า นักมานุษยวิทยาได้ใช้มาตรการจำแนกต่าง ๆ ถึง 6 รายการด้วยกัน คือ

- 2.1 ลักษณะทางวัฒนธรรมบางอย่าง
- 2.2 อาณาเขตทางภูมิศาสตร์
- 2.3 องค์กรทางการเมืองและการปกครอง
- 2.4 ภาษา
- 2.5 การปรับตัวเชิงนิเวศ
- 2.6 โครงสร้างชุมชน

ดังนั้น ถึงแม้ทั้งสองความคิดจะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันบ้างเล็กน้อยแต่ก็มีประเด็นร่วมในการพิจารณาอัตลักษณ์หรือความเป็นตัวตนที่เหมือนกัน ซึ่งไม่ใช่เพียงแต่พฤติกรรมของคนเท่านั้นสิ่งสำคัญที่พิจารณาคือแนวทางของนักมานุษยวิทยา ทั้งเรื่องอาณาเขต วัฒนธรรม ภูมิศาสตร์ องค์กรการปกครอง การใช้ภาษา การปรับตัวเชิงนิเวศและโครงสร้างชุมชน ที่มีความต่อเนื่อง หรือ

จะกล่าวได้ว่า มนุษย์มีพัฒนาการจนกระทั่งสร้างเอกลักษณ์พื้นฐานของตนเองในท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมแก่การครองชีพ

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2548) ได้ปาฐกถาถึงเรื่องของคนไทยหรือของชาติไทยโดยผ่านความคิดจากคำ 3 คำ คือ

คำแรก คือ เชื้อชาติ เป็นความคิดที่อยู่เบื้องหลัง เป็นคุณสมบัติบางอย่างในทางชีววิทยา ที่มีอยู่ติดตัวคนโดยตายตัวไม่เปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะคนเชื้อชาตินั้น ๆ จะอพยพไปอยู่ที่ไหน ผสมกับเชื้อชาติอื่นขนาดไหน ยังคงมีเม็ดเชื้อชาติที่มันซ่อนอยู่ในตัวคุณลักษณะทางชีววิทยาที่ซ่อนอยู่ในตัวที่จะไม่ถูกกระทบ ไม่เปลี่ยนแปลงเลย

คำที่ 2 คือ กลุ่มชาติพันธุ์ แปรเปลี่ยนได้ ไม่อยู่คงที่ ไม่ตายตัวเหมือนเชื้อชาติและรับสมาชิกใหม่ก็ได้ เช่น คนไทยที่ไปอยู่อเมริกา จนกระทั่งพูดภาษาไม่เป็น ไม่มีความรู้สึกเป็นไทยเลย รับเอาวัฒนธรรมอเมริกันทุกอย่าง เขาก็ไม่อยู่ในชาติพันธุ์ไทยอีก เพราะเขาสังกัดอีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่เกี่ยวกับประเทศไทยทั้งสิ้น

คำที่ 3 คือ อัตลักษณ์ เป็นสิ่งที่ไม่ได้ปรากฏขึ้นเองแต่เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นโดยทุกฝ่าย (หมายถึงทุกคน)

ฉะนั้น อัตลักษณ์เป็นเรื่องบทบาท เป็นเรื่องของอำนาจ เป็นเรื่องของสิทธิ ซึ่งทำให้เราต้องเปิดโอกาสให้คนทุก ๆ กลุ่มสามารถมีส่วนร่วมในการสร้างอัตลักษณ์ได้ ในขณะที่เดียวกันก็สามารถสร้างอัตลักษณ์ให้ตนเองได้

สุพัตรา สุภาพ (2528) นักสังคมวิทยาได้กล่าวถึงเผ่าพันธุ์ ชาติพันธุ์ แขนงวิชาย่อยทางสังคมวิทยาที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าประชากรศาสตร์ ได้แก่ การศึกษา เผ่าพันธุ์และชาติพันธุ์ การศึกษาปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรมและบุคลิกภาพ เพื่อวิเคราะห์หาลักษณะเจตคติ ท่าทีที่มีผลต่อการยอมรับ อคติ หรือการแบ่งแยกต่าง ๆ การศึกษาได้มุ่งพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับสถานการณ์ทางสังคม ซึ่งเป็นตัวกำหนดลักษณะการแสดงออกที่เกี่ยวกับกลุ่ม วัฒนธรรม และกลุ่มชาติพันธุ์

สุเทพ สุนทรเกสัช (2548) นักมานุษยวิทยาได้อธิบายแนวคิดที่นักมานุษยวิทยาสังคมและนักประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าประชาชาติ (Nation) และลัทธิชาตินิยม (Nationalism) เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นมาในสมัยใหม่ แต่ก็ยังมีนักคิดกลุ่มดังกล่าวอีกจำนวนหนึ่งที่มีความเห็นว่า กำเนิดและพัฒนาการของประชาชาติสมัยใหม่มีความเกี่ยวพันอย่างมีนัยสำคัญกับลักษณะความเป็นชาติพันธุ์ (Ethnicity) และความรู้สึกในความสำเร็จของชาติพันธุ์ของตัวเอง (Ethnocentrism) ที่มีอยู่ใน

ยุคก่อนหน้านั้น ปัญหาจึงมีว่า อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ (Ethnic Identities) และประชาชาติมีความสัมพันธ์กันอย่างไร ความสัมพันธ์ดังกล่าวจะถือว่าเป็นความต่อเนื่องทางเวลา (Chronological) หรือเป็นประเภทของความสัมพันธ์ (Typological) หรือว่าเป็นความสัมพันธ์ที่มีลักษณะเป็นเหตุเป็นผล (Causal Relationship) ระหว่างลักษณะความเป็นชาติพันธุ์กับการก่อรูปของประชาชาติ

กล่าวโดยสรุป การศึกษาอัตลักษณ์หรือเอกลักษณ์ที่มีเฉพาะของแต่ละกลุ่มเป็นหนทางที่จะให้กลุ่มต่าง ๆ ได้พิจารณาถึงกฎเกณฑ์ ประเพณีและสถานะพื้นฐานของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ โดยอาศัยเกณฑ์ข้อกำหนดทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภาษา ภูมิศาสตร์ท้องถิ่น ซึ่งมีโครงสร้างหน้าที่ในการรับผิดชอบร่วมกันอย่างมีเอกลักษณ์ เพื่อรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และการยอมรับนับถือตามโครงสร้างที่แท้จริงของสังคม

2.2 ทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่

สังคมที่มีการแสดงออกในด้านบทบาทและพฤติกรรมพื้นฐานทางสังคมเป็นการบ่งบอกถึงความเป็นอัตลักษณ์ในด้านชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิต ตามแนวคิดของ ทัลคอตต์ พาร์สันส์ เป็นผู้มีอิทธิพลมากต่อนักสังคมวิทยาอเมริกันในช่วงทศวรรษที่ 1970 – 1980 แต่หลังจากปี 1990 ความคิดของเขาดูเหมือนจะไม่สามารถอธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมอเมริกันได้นัก พาร์สันส์ได้รับอิทธิพลทางความคิดจากเวเบอร์ ดังได้กล่าวแล้วว่าระแแสความคิดของอเมริกันนั้นนิยมความคิดของเวเบอร์มาก เวเบอร์เป็นนักคิดในสกุลโครงสร้างนิยม เขาทำให้คนในสังคมและนักทฤษฎีรู้สึกว่าการอธิบายสังคมด้วยการวิเคราะห์ว่าสังคมมีระบบต่าง ๆ ที่กำลังทำหน้าที่อยู่เพื่อที่จะเคลื่อนไปข้างหน้า เป็นความคิดที่ปลอดภัย พาร์สันส์ได้รับการยกย่องเพราะเขานำความคิดของนักโครงสร้างนิยมมาขยายต่อให้ละเอียดขึ้นเหมาะที่จะนำมาใช้อธิบายสังคมทุนนิยมอเมริกันซึ่งต้องเปลี่ยนแปลงอย่างไม่ลดนรากลอน โคน ทั้งนี้ พาร์สันส์ได้อธิบายใน โครงสร้างหน้าที่ไว้ว่า

(1) ระบบสังคมและหน้าที่พื้นฐาน

พาร์สันส์กล่าวถึง “ระบบสังคม” และ “หน้าที่” ว่า หน้าที่ คือ กลุ่มของกิจกรรมที่ดำเนินไปเพื่อสนองความต้องการของระบบสังคม ในเบื้องต้น พาร์สันส์เห็นว่าสังคมเป็นระบบ ในระบบสังคมนี้มีหน้าที่ คือ มีการกระทำกิจกรรม แต่กิจกรรมนี้ทำเป็นกลุ่ม ๆ และทำเพื่อมาสนองความต้องการของระบบ เช่น ระบบสังคมมีความต้องการให้ใครมาเลี้ยงดูเด็ก ก็ต้องมีกลุ่มกิจกรรมหนึ่งสำหรับดูแลเด็กเราเรียกสิ่งนี้ว่า “หน้าที่” กลุ่มกิจกรรมก็ได้แก่สถานดูแลเด็กเล็กและ โรงเรียน

เป็นต้น ระบบสังคมต้องการคนดูแลเรื่องสุขภาพ ก็จะมีกลุ่มกิจกรรมหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นโรงพยาบาล หรือคลินิกซึ่งต่างก็มีหน้าที่ของกลุ่ม

พาร์สันส์ขยายความว่า เราจะเข้าใจระบบสังคมได้โดยพิจารณาจากหน้าที่พื้นฐานสี่ประการ ที่เราได้ยินกันในชื่อที่ว่า AGIL หน้าที่พื้นฐานสี่ประการนี้ประกอบด้วย การปรับตัว (Adaptation) การบรรลุเป้าหมาย (Goal Attainment) บูรณาการ (Integration) และการรักษาแบบแผน (Latency หรือ Pattern Maintenance) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การปรับตัว (Adaptation) คือ การที่สังคมจัดให้มีการปรับตัวให้เข้ากับทุกสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมและความต้องการของระบบ หากสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมไม่ตรงกับความต้องการของระบบก็ต้องมีการปรับตัว เช่น สังคมต้องการให้มีการจัดการศึกษาให้สมาชิกของสังคม แต่สิ่งที่เรียกว่าโรงเรียนให้ความรู้และทักษะในการดำรงชีวิตแก่ผู้เรียน ไม่ให้สิ่งที่เป็นการขัดเกลาทงสังคม (socialization) ที่จะสอนว่าเด็กจะเติบโตขึ้นมาเป็นคนแบบไหนและทัศนคติ/ค่านิยมแบบใด หน้าที่พื้นฐานของระบบก็ต้องเกิดการปรับ (adaptation) ซึ่งอาจปรากฏออกมาในรูปของการปฏิรูปของการปฏิรูปการศึกษาที่ระบุว่าต่อไปเราสอนคนหรือเยาวชนในสังคมให้เขาเป็นอย่างไรมีคุณสมบัติด้านทัศนคติหรือค่านิยมแบบใด การปรับตัวเป็นหน้าที่พื้นฐานที่จะทำให้ระบบสังคมที่ไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม สามารถดำเนินกิจกรรมต่อไปได้

การบรรลุเป้าหมาย (Goal Attainment) สังคมต้องมีการกำหนดเป้าหมายและระบบต่าง ๆ ก็จะต้องทำหน้าที่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลัก เช่น สังคมอเมริกาจะระบุว่าเป็นสังคมประชาธิปไตยเป็นเป้าหมายหลัก ระบบต่าง ๆ ก็ทำหน้าที่เพื่อให้ไปสู่เป้าหมายหลักอันนี้ คือ เป็นสังคมประชาธิปไตย ระบบต่าง ๆ ของสังคมก็ต้องทำหน้าที่เพื่อให้เข้าสู่การบรรลุเป้าหมาย

บูรณาการ (Integration) คือ หน้าที่ในการทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันของระบบต่าง ๆ ซึ่งจะต้องดำเนินไปร่วมกัน เนื่องจากระบบสังคมประกอบด้วยระบบย่อยที่มีความแตกต่างกัน และมีกลุ่มกิจกรรมเฉพาะของตน จำเป็นจะต้องมีการดูแลให้เกิดการประสานสอดคล้องระหว่างระบบย่อยต่าง ๆ จึงต้องบูรณาการเข้าหารกันและกัน

การรักษาแบบแผน (Latency หรือ Pattern Maintenance) คือ การธำรงและฟื้นฟูแรงจูงใจของปัจเจกชนและแบบแผนของสังคม ในการที่จะขับเคลื่อนไปข้างหน้าด้วยกันนั้นจำเป็นต้องมีแรงจูงใจร่วมกัน ถ้ามีคนบางกลุ่มเกิดความรู้สึกท้อแท้หรือเห็นแตกต่างจนไม่อาจจะขับเคลื่อนไปข้างหน้าร่วมกันได้ ก็เป็นหน้าที่ของระบบสังคมที่จะต้องฟื้นฟูเขาเหล่านั้นขึ้นมาเพื่อให้กลับเข้ามาและยึดถือเป้าหมายหลักร่วมกันใหม่ให้ได้ นอกจากฟื้นฟูปัจเจกบุคคลแล้วแบบ

แผนของสังคมก็จะต้องถูกชำระไว้ด้วย แบบแผนของสังคมที่จะต้องถูกชำระไว้คือลักษณะของสังคมที่ไม่เปลี่ยนแปลงแบบดอนกรดอน โคนหรือเป็นแบบแผนแบบอนุรักษนิยม

(2) ระบบปฏิบัติการของสังคม

จากหน้าที่พื้นฐานสี่ข้อ คือ AGIL พาร์สันส์เสนอว่า สังคมต้องมีระบบปฏิบัติการสี่ระบบซึ่งเกี่ยวข้องกัน ได้แก่ระบบร่างกาย และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ระบบบุคลิกภาพ ระบบสังคม และระบบวัฒนธรรม

ระบบปฏิบัติการระบบแรก เรียกว่า ระบบที่เป็นร่างกายและสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical) เป็นระบบที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่พื้นฐานเรื่องการปรับตัว เพื่อรองรับหน้าที่พื้นฐานเรื่องการปรับตัว สังคมจะมีระบบปฏิบัติการย่อยที่เป็นระบบว่าด้วยร่างกายและสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ระบบปฏิบัติการนี้รวมถึงเรื่องของการผลิตเชิงเศรษฐกิจด้วย เพราะเป็นปฏิบัติการในเรื่องสภาพแวดล้อมทางวัตถุ (กายภาพ)

ระบบปฏิบัติการที่สอง คือ ระบบบุคลิกภาพ เป็นระบบที่ควบคู่กับหน้าที่พื้นฐานในการบรรลุเป้าหมาย (Goal Attainment) ระบบปฏิบัติการก็ต้องเน้นเรื่องบุคลิกภาพที่คิดไปในการทำงานเดียวกัน มองไปที่เป้าหมายเดียวกัน คนก็ต้องเชื่อถือในอุดมการณ์แบบเดียวกันจึงจะทำให้เกิด Goal Attainment ได้ ระบบปฏิบัติการนี้จึงจะไปรองรับการทำหน้าที่พื้นฐานนี้ได้

ระบบปฏิบัติการที่สาม เรียกว่า ระบบสังคม เป็นระบบที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่พื้นฐานในด้านบูรณาการ (Integration) สิ่งที่จะเข้ามาทำให้เกิดบูรณาการคือ ตัวสังคม ระบบสังคมจะเป็นระบบที่หลอมเอาองค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบย่อยเข้าด้วยกัน พื้นฐานในเรื่องบูรณาการจึงเกี่ยวข้องกับหน้าที่

ระบบปฏิบัติการที่สี่ คือ ระบบวัฒนธรรม ระบบวัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับหน้าที่พื้นฐานในการชำระแบบแผนของสังคม การที่เราจะชำระแบบแผนเอาไว้ได้ การที่เราจะฟื้นฟูจิตใจ และแรงใจของคนเราไว้ได้ก็ต้องมีสิ่งเชื่อมโยง สิ่งนั้นคือระบบวัฒนธรรม การ รักษาแบบแผนของสังคมจะต้องใช้วัฒนธรรมเป็นระบบปฏิบัติการ

(3) ระบบย่อยของสังคม

ระบบย่อย คือ ระบบที่มีรายละเอียดเพิ่มขึ้นจากระบบปฏิบัติการปรากฏออกมาเป็นระบบที่ทำหน้าที่ชัดเจนในสังคม ระบบระดับบนเป็นเรื่องของอุดมการณ์วัฒนธรรม ระดับล่างเป็นเรื่องของวัตถุ เศรษฐกิจ พาร์สันส์ได้แบ่งสังคมออกเป็นสี่ระบบย่อย ได้แก่ ระบบเศรษฐกิจ ระบบการเมือง ระบบสังคมและชุมชน และระบบคุ้มครองหรือชำระวัฒนธรรม แต่ละระบบย่อยนี้จะ

สัมพันธ์กับหน้าที่พื้นฐานแต่ละด้าน นั่นคือ การทำหน้าที่พื้นฐานสี่ประการในระบบปฏิบัติการสี่ระบบย่อยสี่ระบบเกี่ยวข้องกับหน้าที่พื้นฐานและระบบปฏิบัติการ

ระบบย่อยแรก คือ ระบบเศรษฐกิจ เห็นว่าพื้นฐานสังคมอยู่ที่วัตถุ อยู่ที่การผลิต คือ เศรษฐกิจ ระบบพื้นฐานสุด คือ ระบบเศรษฐกิจ (Economic) ระบบนี้แสดงให้เห็นหน้าที่พื้นฐานการปรับตัว ระบบนี้เป็นระบบปฏิบัติการของกายภาพ เป็นเรื่องของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เมื่อมีระบบเศรษฐกิจและมนุษย์สามารถที่จะปรับตัว สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรได้แล้ว ก็เข้าสู่ระบบย่อยอันที่สองคือ ระบบการเมือง (Political) ระบบการเมืองมีขึ้นมาเพื่อที่จะทำให้เกิดการหน้าที่ Goal Attainment เริ่มต้นด้วยการมีเป้าหมายหลักร่วมกันและก็ไปให้ถึงเป้าหมายหลักนั้นด้วยกัน จึงมีระบบการเมืองเข้ามา ตามความคิดของพาร์สันส์ ระบบการเมืองจะเกิดขึ้นก่อนระบบเศรษฐกิจไม่ได้ จากการที่สังคมเริ่มมีการผลิตการบริโภค มีการจัดการเรื่องของการเมือง ตามมาด้วยระบบย่อยที่สามที่เรียกว่า ระบบสังคมหรือชุมชน (Societal/Community) ซึ่งจะเป็สังคมหรือชุมชนไม่ได้ถ้าไม่มีการผลิต แต่ถ้ามีการผลิตแต่ไม่มีเป้าหมายของการอยู่ร่วมกันก็ไม่ได้ จึงต้องมีการบริหารจัดการในรูปของระบบการเมือง ระบบย่อยสุดท้ายคือ ระบบของความไว้วางใจเป็นระบบย่อยที่พาร์สันส์ระบุว่า จะมาทำหน้าที่คุ้มครองและธำรงวัฒนธรรมหน้าที่ในการคุ้มครองและธำรงวัฒนธรรมคือระบบที่จะไปช่วยทำให้เกิดหน้าที่พื้นฐานในด้าน Pattern Maintenance หรือ Latency แปลว่า การรักษาแบบแผน ในการรักษาแบบแผนนี้เราใช้วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือ และเรียกระบบย่อยนี้ว่า Fiduciary คือ ระบบอาศัยการมอบหมายหรือความไว้วางใจมาช่วยคุ้มครองและธำรงวัฒนธรรม ต้องปกป้องรักษาเอาไว้ให้มีการสืบทอดวัฒนธรรม การมอบหมายนี้จะต้องมีการรับรองในแง่กฎหมาย (สุภางค์ จันทวานิช : น.164-171 พ.ศ.2552)

จะเห็นได้ว่า พาร์สันส์ให้ความสำคัญกับระบบหน้าที่ที่เป็นพื้นฐานหลักทางสังคม เพื่อให้การปฏิบัติทางสังคมเป็นไปอย่างสมบูรณ์ โดยมองในบริบทที่เกี่ยวข้องด้วยระบบย่อยของสังคมที่มีความแตกต่างกัน ฉะนั้น การปฏิบัติในโครงสร้างหน้าที่ของพาร์สันส์ทำให้สังคมมีความตระหนักในบทบาทหน้าที่อย่างสมบูรณ์ ซึ่งมีข้อแตกต่างจากเฮอเบิร์ต สเปนเซอร์ (1820-1903 : อ้างในสุภางค์ จันทวานิช : น.139-141 พ.ศ.2552) ที่ได้วิเคราะห์สังคมอังกฤษในสมัยวิกตอเรียเกี่ยวกับแนวคิดโครงสร้างสังคม (social structure) ในคำถามที่ว่าสังคมคืออะไร ซึ่งเขาพยายามอธิบายถึงสังคมประกอบกันขึ้นเป็นมวลรวม เปรียบเหมือนระบบอินทรีย์ของร่างกายมนุษย์ที่ประกอบด้วยกลุ่มก้อนจุลินทรีย์ซึ่งเล็กมาก สังคมเติบโตด้วยกระบวนการสองแบบ แบบแรก คือ การพอกพูนของหน่วยต่าง ๆ ตามธรรมชาติในลักษณะวิวัฒนาการ อีกแบบหนึ่งคือการประสานกัน

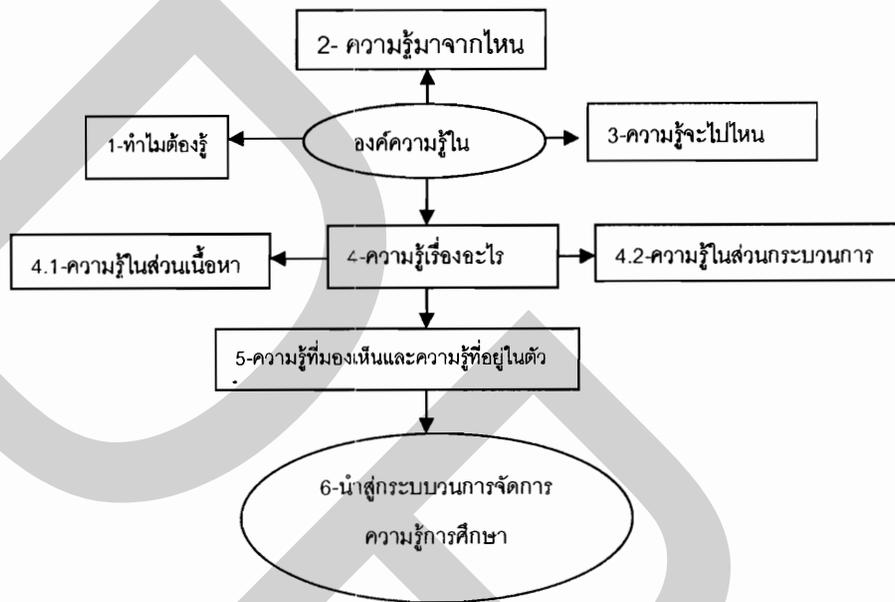
ของส่วนต่าง ๆ /หน่วยต่าง ๆ ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกันมาก่อน การรวมตัวของกลุ่มต่าง ๆ ทำให้เกิดความสลับซับซ้อนมากขึ้นในโครงสร้าง จะเห็นได้ว่าสเปนเซอร์ได้รับอิทธิพลจากชาร์ลส์ คาร์วิน นักชีววิทยาผู้เสนอทฤษฎีวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตและแนวคิดการดำรงอยู่ของสิ่งมีชีวิตที่แข็งแรงที่สุด ซึ่งมีองค์ประกอบของสังคมที่สเปนเซอร์เสนอว่า โครงสร้างสังคมประกอบด้วยสถาบันสังคม มี 6 สถาบัน มีหน้าที่ต่าง ๆ กันไป ดังนี้

1. สถาบันครอบครัว ทำหน้าที่ผลิตและเลี้ยงดูสมาชิกใหม่
2. สถาบันพิธีกรรม ทำหน้าที่ควบคุมพฤติกรรมมนุษย์
3. สถาบันการเมือง เช่น ประชาธิปไตย อนาธิปไตย
4. สถาบันศาสนา มีหลักคำสอนให้มนุษย์ยึดถือ
5. สถาบันอาชีพ ทำให้เกิดการแบ่งงานเป็นส่วน ๆ ในสังคม
6. สถาบันเศรษฐกิจ มีการแบ่งระบบเป็นระบบทาส ระบบศักดินา และแรงงานเสรี

เป็นต้น

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่สามารถชี้ให้เห็นและแนวทางปฏิบัติเพื่อธำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์จะต้องมีความพยายามในการสร้างกระบวนการแห่งความเข้าใจและสร้างสรรค์อันมีทฤษฎีของนักสังคมวิทยาที่ได้ระบุถึงโครงสร้างหน้าที่แม่ผ่านไปแล้วก็ตาม มนุษย์สามารถพึ่งตนเองได้ตามองค์ประกอบที่นักคิดได้ทำการศึกษาค้นคว้าและทดลองอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังมีงานเขียนที่ธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งได้ศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบในประเด็นแนวทางการบริหารจัดการของภาครัฐในการธำรงอัตลักษณ์แห่งวัฒนธรรมล้านนาเพื่อให้สังคมได้เรียนรู้และปฏิบัติการทั้งภาครัฐและภาคประชาชนดังผลสรุปสามารถอธิบายตาม KHWANLANNA Model ดังนี้ (ขวัญนภา สุขคร : น.67-70 พ.ศ.2549)

K : Knowledge of Local Culture (องค์ความรู้ของวัฒนธรรมท้องถิ่น) หมายถึง ในการดำเนินงานทางด้านวัฒนธรรมนั้นสิ่งที่มีความสำคัญในลำดับแรก คือ เรื่องความรู้ เราจะเห็นว่าองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นซึ่งมีหลากหลายสาขาทั้งที่เป็นความรู้ที่อยู่ในตำราเอกสารต่าง ๆ และความรู้อีกประเภทหนึ่งก็คือ ความรู้ที่อยู่ในตัวของผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งเป็นความรู้ที่มีคุณค่า ต้องการการจัดการที่เป็นระบบดังภาพแสดงขอบเขตของความรู้ต่อไปนี้

Knowledge Identification : การบ่งชี้ความรู้ พิจารณาว่าความรู้ที่จะต้องนำมาจัดการนั้นมีอะไรบ้าง เช่น อัตลักษณ์ของล้านนาที่ประกอบด้วยลักษณะ 3 ประการ คือ การมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน มีภาษาพูดภาษาเขียนของตนเอง และมีวิถีชีวิต ประเพณี ความเชื่อที่เด่นชัดต่างจากพื้นที่อื่น จะแบ่งรายละเอียดและหมวดหมู่อย่างไรเพื่อจะให้เป็นระบบ ต้องกำหนดขอบเขตและเป้าหมายของความรู้ที่จะจัดเก็บให้ชัด ดร.อุดมศักดิ์ สักคิมันวงศ์ ประธานสภาวัฒนธรรมพื้นบ้านโลกได้นำเสนอในงานประชุมระดมความคิดเห็นและเวทีพิจารณาการจัดตั้งหอศิลปวัฒนธรรมจังหวัดลำปาง วันที่ 6 กันยายน 2548 โดยแบ่งเนื้อหาหรือขอบเขตของความรู้ด้านวัฒนธรรมออกเป็น 5 หมวด คือ

ภูมิหลัง – ภูมิหลังจะมีเรื่องราวโบราณคดี ประวัติศาสตร์ ประวัติความเป็นมาสมัยต่าง ๆ และเหตุการณ์ต่าง ๆ ในอดีต

ภูมิเมือง – ภูมิเมืองเป็นเรื่องราวของเมืองตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน แหล่งท่องเที่ยวสถานที่สำคัญต่าง ๆ ข้อมูลสถิติต่าง ๆ ภาพลักษณ์ทางเศรษฐกิจสังคมการเมืองการปกครอง

ภูมิธรรม – ภูมิธรรมเป็นเรื่องราวของศาสนา ความเชื่อ จารีต ประเพณี ที่คนในพื้นที่เชื่อถือยึดเหนี่ยวและร่วมกันรักษาสังคมให้คงอยู่ถึงในปัจจุบัน เราอาจจะมีการแสดง นอกจากศาสนาพุทธแล้วอาจมีข้อมูลศาสนาอื่นด้วย

ภูมิวงศ์ – ภูมิวงศ์เป็นเรื่องของตระกูลที่สำคัญที่มีบทบาทในการสร้างบ้านสร้างเมืองมาหลายตระกูลที่เป็นตระกูลที่มีความสำคัญของพื้นที่รวมทั้งบุคคลที่เป็นพระเป็นเจ้า อย่างหลวงพ่อกษม เขมโก อย่างนี้เป็นต้น ซึ่งคนไทยทั้งประเทศรู้จัก

ภูมิปัญญา – ภูมิปัญญาเป็นท้องที่รวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิตที่มีกระจุกกระจายอยู่หลายอำเภอ หลายตำบล เพื่อที่จะต้องรวบรวมมาไว้ให้เป็นระบบ

H: Human Resources Uphold (ทรัพยากรมนุษย์ด้านวัฒนธรรม หมายถึง บุคลากรที่จะต้องทำหน้าที่ในงานด้านวัฒนธรรมของท้องถิ่นในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับนโยบาย ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติ รวมทั้งในระดับท้องถิ่น ประชาชนเจ้าของวัฒนธรรม นักวิชาการ ปราชญ์ผู้รู้

ทรัพยากรบุคคลด้านวัฒนธรรม จำเป็นต้องสร้างบทบาทใหม่ที่จะทำงานเชิงบูรณาการร่วมกับคนในท้องถิ่น ต้องมีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง สามารถทำงานตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้อย่างสมบูรณ์ซึ่งนับว่าเป็นประเด็นที่จะต้องพิจารณาในการบริหารทรัพยากรบุคคลด้านวัฒนธรรม จำเป็นต้องสร้างความชัดเจนและหาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะบุคคลดังกล่าว สมรรถนะ Competency ในการทำงาน คือ ความรู้ ทักษะ และพหุคุณนิสัยที่จำเป็นต่อการทำงานของบุคคลให้ประสบผลสำเร็จสูงกว่ามาตรฐานทั่วไป ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 ประการ ความรู้ ทักษะ พหุคุณนิสัย ที่พึงปรารถนา ดังนั้นบุคลากรที่จะต้องรับผิดชอบในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นจะต้องมีสมรรถนะที่เพิ่มจากสมรรถนะทั่วไป

W: Wisdom and Value (การเห็นคุณค่าและความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่น) หมายถึง ในการดำเนินงานทางด้านวัฒนธรรมจะต้องให้ความสำคัญ และเห็นคุณค่าของการจัดการของชุมชนและท้องถิ่นเจ้าของวัฒนธรรม ที่มีกระบวนการและแนวทางในการจัดการวัฒนธรรมของตนเอง สามารถดูแลรักษาถ่ายทอดวัฒนธรรมมาจนถึงปัจจุบัน และนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

A: Authority Awareness of Locality Significance (ผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายต้องเห็นความสำคัญของท้องถิ่น) หมายถึง ภาครัฐหรือผู้ที่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายด้านวัฒนธรรมนั้น จะต้องเน้นและให้ความสำคัญ เห็นคุณค่าของความหมายหลายของวัฒนธรรมท้องถิ่น กำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น เน้นการมีส่วนร่วมในทุกระดับ ตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนวัฒนธรรม และกระบวนการจัดการวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายวัฒนธรรม มีส่วนร่วมในการสร้างจิตสำนึกที่ดี จะ

เห็นว่าสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันภาครัฐจัดการวัฒนธรรมแบบรวมศูนย์เน้นเศรษฐกิจไม่รู้จริงว ไม่เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมส่งผลให้สูญเสียอัตลักษณ์ท้องถิ่น ภาครัฐต้องเปลี่ยนแปลงโดยเน้นบทบาทในการสนับสนุนการจัดการให้เป็นหน้าที่ของเจ้าของวัฒนธรรม โดยการบริหารจัดการเน้นความต้องการและสอดคล้องกับท้องถิ่น ให้มีความสำคัญและเห็นคุณค่าความหลากหลายทางวัฒนธรรม เน้นการมีส่วนร่วมในทุกระดับ

N: Necessity of Perceptivity หมายถึง ทุกภาคส่วนต้องดำเนินงานวัฒนธรรม หมายถึง ในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมนั้นจะต้องปลูกฝังให้ทุกภาคส่วนตระหนักถึงความจำเป็นและความสำคัญ ในการที่จะอนุรักษ์วัฒนธรรมให้คงอยู่ ไม่ว่าจะเป็นความจำเป็นในการที่จะต้องให้ธำรงอยู่ ความจำเป็นต่อการพัฒนาความจำเป็นในการที่จะต้องแสดงออกในความเป็นตัวตนของตัวเองอย่างชัดเจน

L: Local Participation Link (การมีส่วนร่วมของเจ้าของวัฒนธรรม) หมายถึง ในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมนั้นจะต้องเน้นการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น หรือเจ้าของวัฒนธรรมในทุกด้าน โดยให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดกรอบทิศทาง นโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน ในการจัดการวัฒนธรรมของตนเอง รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการดำเนินการศึกษาค้นคว้าวิจัยและการจัดการความรู้ของตนเอง

วัฒนธรรมนั้นจะต้องมีกิจกรรมที่หลากหลายและต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการจัดการวัฒนธรรม

การดำเนินงานด้านวัฒนธรรมนอกจากการทำในบทบาทและหน้าที่ของตนเองแล้ว สิ่งสำคัญที่สุดของงานวัฒนธรรม คคือ คุณค่าทางจิตใจ ดังนั้นในกระบวนการในการจัดกิจกรรมด้านวัฒนธรรม ต้องเริ่มจากความรักและความศรัทธาอย่างจริงจังกับงานที่ทำ ดังนั้นคำถามที่จะเริ่มต้นในการดำเนินกิจกรรม คือ ต้องถามว่ากิจกรรมนี้เราทำเพื่อใครซึ่งเป็นคำถามที่ให้ผู้ทำตอบให้ได้ว่า สิ่งที่เขาทำนั้นมีแรงกระตุ้นบันดาลใจ และมีคุณค่าทางด้านจิตใจของเขาอย่างไร จากนั้นถึงระบุเป้าหมายของกิจกรรมที่ทำว่าทำเพื่ออะไร ใครเป็นผู้รับผิดชอบเนื้อหาของงานที่ทำ สิ่งที่ทำมีความหมายอะไร มีความชัดเจนในรูปแบบและเนื้อหา วิธีการทำและกระบวนการทำงาน มีวิธีติดตามประเมินผลอย่างไร และท้ายสุดต้องตอบให้ได้ว่ากิจกรรมที่ทำนั้นมีส่วนการธำรงอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมของท้องถิ่น ทั้งสิ่งที่มองเห็นและคุณค่าทางจิตใจ

N: Networking and Nurturing of Cultural Mindset (การสร้างเครือข่ายและการฟูมฟักจิตสำนึกทางด้านวัฒนธรรม) หมายถึง ในการดำเนินงานวัฒนธรรมนั้นจะต้องมีกระบวนการสร้าง

เครือข่ายวัฒนธรรมนั้นจะต้องมีกระบวนการสร้าง เครือข่ายวัฒนธรรมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา รวมทั้งการฟูมฟักจิตสำนึกของทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา และประชาชนในท้องถิ่นให้เห็นความสำคัญ คุณค่า รู้จักรักและหวงแหน วัฒนธรรมของตนเอง

N: Noble Notion ความรู้ ความเชื่อที่ถูกต้อง) หมายถึง ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมของตนเอง มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และเกิดเครือข่ายทางวัฒนธรรม ทุกภาคส่วนทำหน้าที่ในบทบาทของตนเองอย่างสมบูรณ์ ส่งผลให้ทุกภาคส่วนมีความรู้ ความเข้าใจ และความเชื่อที่ถูกต้องในวัฒนธรรมของพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งมีความจำเป็นต่อ 6 ด้าน คือ รู้จัก รู้เลือก รู้ใช้ รู้คุณค่า รู้รักษา รู้ผู้อื่น

A: Attributable Action (การแสดงผล) หมายถึง เมื่อทุกภาคส่วนมีความรู้ ความเข้าใจ ในวัฒนธรรมของตนเอง เข้าใจวัฒนธรรมของผู้อื่น รู้จัก รู้เลือก รู้ใช้ รู้คุณค่า รู้รักษา จะนำไปสู่การแสดงผลในระดับบุคคล คือ การแสดงผลถึงความรู้ ความหวงแหน ความภูมิใจ และอย่างปกป้อง ขณะเดียวกันในระดับชุมชนจะแสดงถึงความสามัคคี มีพลังชุมชนเข้มแข็ง และมีภูมิคุ้มกันเมื่อชุมชนมีภูมิคุ้มกันที่ดีแล้วก็จะนำไปสู่การ彰อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของล้านนาที่ยั่งยืน ได้

ดังนั้น การศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการของภาครัฐ ในการ彰อัตลักษณ์แห่ง วัฒนธรรมล้านนา เพื่อนำเสนอต่อภาครัฐในการที่จะส่งเสริม สนับสนุน อนุรักษ์อัตลักษณ์แห่งวัฒนธรรมล้านนาให้คงอยู่ และเป็นแนวทางหรือต้นแบบเพื่อประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการของภาครัฐ ในการ彰อัตลักษณ์แห่งวัฒนธรรมของพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศ

กล่าวโดยสรุป อัตลักษณ์เป็นไปโดยตามระบบสังคมมีหน้าที่เป็นพื้นฐาน โดยมีการแบ่ง ออกไปตามหน่วยต่าง ๆ ของสังคม ซึ่งแต่ละหน่วยสังคมก็มีบุคลิกที่แตกต่างกัน ในการกำหนด สถานะของสังคมนั้นนอกจากจะแบ่งแยกออกเป็นหน่วยต่าง ๆ แล้ว ยังมีระบบย่อยของสังคมที่ เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ บางครั้งระบบเศรษฐกิจเป็นตัวจุดให้ระบบสังคมและระบบย่อยของสังคม ต้องเปลี่ยนบุคลิกภาพและสร้างอัตลักษณ์ใหม่ขึ้นมาอาจจะมาจากการบูรณาการในแต่ละเรื่องเข้าไว้ด้วยกันโดยมีการวางแผนหรือสร้างแบบแผนทางสังคมขึ้นมาใหม่ เช่น อัตลักษณ์ล้านนา เป็นต้น ที่ มีการ彰ความเป็นอัตลักษณ์และบูรณาการอัตลักษณ์เดิมเข้ากับอัตลักษณ์ใหม่อย่างกลมกลืน ฉะนั้น อัตลักษณ์เกิดจากการสร้างบุคลิกภาพที่มีความเป็นเฉพาะและปฏิบัติกันมาอย่างต่อเนื่องเป็น ที่ยอมรับของคนในสังคม

2.3 แนวคิดชุมชน

แนวคิดชุมชนมักจะถูกนำมาใช้ในการพัฒนาโดยแยกไม่ออกถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับการปกครองและแนวคิดการพัฒนาโดยแบ่งความเห็นของความหลากหลายความเป็นชุมชน 4 ลักษณะ คือ

1. ชุมชนหมู่บ้าน คือ มองว่าชุมชนเหมือนสังคมหมู่บ้าน แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1.1 ชุมชนในฐานะเป็นหน่วยพื้นฐานแห่งการพึ่งตนเอง ที่มีสายสัมพันธ์แบบพี่น้อง เครือญาติ มีภูมิปัญญา มีศักยภาพในการจัดการเพื่อแก้ปัญหาหรือตอบสนองความต้องการด้านต่าง ๆ ของตนเองได้ มีการอยู่หากินกับธรรมชาติ เป็นสังคมจำเป็นต้องพึ่งตนเอง และพึ่งพากันและกันซึ่งไม่ได้หมายความว่า ทุกสิ่งทุกอย่างต้องเป็นมิตรไมตรี ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เท่านั้นระบบชุมชนหมู่บ้านยังมีลักษณะเชิงอุปถัมภ์ความเป็นพรรคเป็นพวกอยู่ด้วย

1.2 ชุมชนในฐานะขบวนการทางสังคม ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อพื้นที่หรืออาณาบริเวณทางภูมิศาสตร์มากนัก แต่มองในลักษณะที่เป็นบทบาทของภาคประชาชนที่สามารถรวมพลังและขึ้นมาขับเคลื่อนให้มีทิศทางของการเปลี่ยนแปลงตนเอง

1.3 ชุมชนในแนวมานุษยวิทยาหรือในเชิงอุดมคติ เป็นการตีความในเชิงวัฒนธรรมทางจิตวิญญาณ การให้คุณค่ากับความสัมพันธ์ในลักษณะที่เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน

1.4 ชุมชนไร้พรมแดนหรือชุมชนเสมือนจริง ชุมชนไม่จำเป็นต้องรู้จักกันเลยอาจอยู่ในที่ไหนก็ได้ในโลก ขอให้มีการสื่อสารกัน ระบบความสัมพันธ์ที่สร้างสรรค์ขึ้นมาด้วยความสัมพันธ์เป็นเครือข่ายใหญ่ รวมทั้งเทคโนโลยี รวมอยู่ด้วย

ชุมชนจึงมิใช่การใช้ชีวิตแบบโดดเดี่ยวและมีลักษณะการเป็นอยู่ที่เป็นองค์รวมมากกว่าที่จะเป็นปัจเจกเสียทีเดียว เพราะมีองค์ประกอบของการรวมตัวกันอย่างเห็นได้ชัดโดยเฉพาะพื้นที่ทำมาหากินและในเวลาเดียวกันกลุ่มสังคมภายในชุมชนก็มักหาวิธีในการร่วมกันคิดพัฒนาและแก้ปัญหาให้กับชุมชนโดยมีจุดประสงค์คือการอยู่รอด จึงมีการก่อตัวจากจุดเล็ก ๆ หรือหน่วยเล็ก ๆ อย่างเหนียวแน่น ชุมชนคือองค์การทางสังคม ประกอบด้วยพื้นที่บริเวณหนึ่งที่บรรดาสมาชิกตอบสนองความต้องการพื้นฐานส่วนใหญ่และแก้ไขปัญหาส่วนใหญ่ในชุมชนของตนเองได้ ชุมชนเป็นกลุ่มบุคคลหลาย ๆ กลุ่มรวมกันในพื้นที่เดียวกันภายใต้กฎหมายหรือข้อบังคับเดียวกันมีการสร้างสรรค์กัน มีความสนใจร่วมกัน มีวัฒนธรรมเดียวกันและมีพฤติกรรมเหมือน ๆ กัน ฉะนั้น คำว่า “ชุมชน” (Community) มีความหมายที่หลากหลายทั้งในด้านการปกครอง เช่น ชุมชนชนบท ชุมชนเมือง และชุมชนแออัด ชุมชนเป็นศัพท์บัญญัติใช้ในภาษาไทยอย่างเป็นทางการในพ.ศ.2525

โดยให้ความหมายไว้ว่า “หมู่ชน” กลุ่มคนที่รวมกันเป็นสังคมขนาดเล็กอาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกัน และมีผลประโยชน์ร่วมกัน (สุทธิพงษ์ ปานเพ็ชร, 2550)

แนวคิดชุมชนที่เสนอกันอยู่ในยุคปัจจุบันเป็นเรื่องที่มีอุดมการณ์ตามที่ฉัตรทิพย์ นาถสุภา : 2544 ได้อธิบายถึงทฤษฎีหรืออุดมการณ์มีบริบททางประวัติศาสตร์เช่นเสรีนิยมเกิดขึ้นตอน อังกฤษอยากจะทำขาย ระบบเศรษฐกิจแห่งชาติเกิดขึ้นตอนที่เยอรมนีอยากจะทำรวมประเทศ การศึกษาธรรมชาติของความคิดและอุดมการณ์ควรต้องศึกษาบริบทประวัติศาสตร์ไปด้วยพร้อมกัน จึงจะเห็นความเป็นมา ความเป็นไปและความหมายของอุดมการณ์นั้น รวมทั้งความสามารถของ อุดมการณ์นั้นที่จะระดมผู้คน กรณีของรัสเซียมีแนวคิดจะรักษาฟื้นฟูชุมชนและเอาชุมชนเป็น ศูนย์กลางของการพัฒนาเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของชาติ รัสเซียย้อนกลับไปไกล ตั้งแต่ความคิด ที่ว่าชนชาติสถาปเป็นสังคมที่ไม่เหมือนตะวันตก มีชุมชนที่เข้มแข็งไม่เหมือนตะวันตกที่เป็นแบบ ปังเจกชน แนวคิดนี้ของชาวรัสเซียมีชื่อว่า Slavophile ซึ่งสอดคล้องกับโกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ (2550) ได้กล่าวถึงการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนคือการศึกษาถึงเรื่องราวความเป็นมาของชุมชน ในด้านต่าง ๆ ทั้งทาง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง ซึ่งมีความสำคัญมากในการทำงาน ชุมชน เพราะจะช่วยให้เราเข้าใจถึงที่มาที่ไปของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน เกิดความรู้สึกร่วมกับชุมชนได้ รวมทั้งถอดคตส่วนตัวที่จะเข้าไปตัดสินใจตัดสินเรื่องราว หรือปรากฏการณ์ ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน

ผู้วิจัยได้ประมวลแนวคิดเกี่ยวกับชุมชนที่มีปรากฏการณ์มาตามลำดับของช่วงเวลาโดยมี พื้นฐานการพึ่งพาตนเอง โดยมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มต่าง ๆ ตามโครงสร้างของสังคมในชนบทตั้งแต่ ความเกี่ยวเนื่องกันระหว่างพ่อ แม่ ลูก และญาติพี่น้อง รวมทั้งเพื่อนบ้านที่อยู่ในอาณาบริเวณซึ่ง บางครั้งก็เข้ามาเกี่ยวพันด้วยการเกี่ยวดองกันจากการแต่งงาน มีจารีตประเพณีและวัฒนธรรมเฉพาะ ของแต่ละท้องถิ่น มีคุณค่าทางด้านวัฒนธรรม มีการเอื้ออาทรต่อกัน มีการติดต่อสื่อสารกัน โดยไม่มี เขตแดนหรือพรมแดนเข้ามาขวางกั้น

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง

แนวคิดการพึ่งตนเองเป็นปัจจัยพื้นฐานของสังคมที่ชุมชนจะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและ กันโดยเกาะเกี่ยวเอาวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีในวิถีชีวิตมาเป็นส่วนสำคัญของชีวิตโดย มีความนิยามที่ กาญจนา แก้วเทพ (2530) ได้ให้ความหมายว่า “การพึ่งตนเอง” เป็นแนวคิดที่มีความสำคัญมากที่สุด โดยมีความแตกต่างของความหมายที่หลากหลาย เช่น

การให้ความหมายในเชิงปัจเจกบุคคล : การพึ่งตนเองหมายถึง กิจกรรมทั้งหลายที่กระทำโดยปัจเจกชนและครัวเรือนเพื่อบรรลุถึงการมีหลักประกันของการดำรงชีพของเขา

การให้ความหมายในลักษณะของกลุ่ม การพึ่งตนเองหมายถึง สังคม (กลุ่ม) ที่มีการจัดระบบเพื่อให้ประชาชนสามารถดำเนินการตอบสนองความต้องการของตนเอง (Self Fulfilment) ด้วยวิธีการช่วยเหลือตนเอง ด้วยการร่วมมือกับคนอื่นที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกัน ทั้งนี้การพึ่งตนเองอย่างแท้จริงต้องกินความรวมถึงว่า กลุ่มชนนั้นมีอิสระในการตั้งเป้าหมายและมีอิสระในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายโดยอาศัยความพยายามและกำลังของตนเอง

การพึ่งตนเองของชุมชนจึงมีแนวคิดด้านเศรษฐกิจชุมชน เพราะในแนวคิดนี้มีความเป็นเสรีของชุมชนดังที่ ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2544) ได้อธิบายไว้ว่า แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน ชุมชนเป็นตัวของตัวเอง และมีพลวัตของตัวเอง มีความสามารถที่จะอยู่รอดด้วยตัวเองได้ พัฒนาได้ มีเส้นทางชีวิตของตัวเอง การมองแบบนี้ต่างจากการมองแบบทุนนิยมและแตกต่างจากการมองแบบมาร์กซิสต์ ทั้งแนวคิดทุนนิยมและแนวคิดมาร์กซิสต์มองว่า เศรษฐกิจชุมชนเป็นเศรษฐกิจรอวันตาย ไม่ช้าไม่นานจะถูกผนวกรวมเป็นส่วนหนึ่งของระบบทุน ระบบชุมชนจะสูญสลาย แต่ละส่วนของชุมชนจะกลายเป็นส่วนเล็วของระบบทุน แรงงานครอบครัวกลายเป็นแรงงานรับจ้าง ครอบครัวและเครือข่ายครอบครัวจะสูญสลายสิ้น มนุษย์แต่ละคนกลายเป็นแรงงาน เป็นเพียงปัจจัยการผลิตหนึ่งของระบบทุน แต่ผู้ที่เชื่อในเศรษฐกิจชุมชนไม่เห็นอย่างนั้น พวกเขาเชื่อว่าครอบครัวและชุมชนมีพลังและจะสามารถรักษาระบบของตัวเองไว้ได้ เพิ่มผลผลิตการผลิตได้และพัฒนาได้ ระบบทุนนิยมพัฒนามานานแล้ว แต่ระบบชานาและหัตถกรรมก็ยังคงดำรงอยู่อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา ไม่ได้กลายเป็นฟาร์มขนาดใหญ่ และในประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่ง พรเพ็ญ ทับเปลียน (2546) ได้ยืนยันว่า ชุมชนหมู่บ้านไททั้งในและนอกประเทศไทยมีลักษณะพิเศษเพิ่มสำคัญอีก 2 ข้อ คือ 1) หมู่บ้านไทมีลักษณะโบราณและความเป็นชุมชนเข้มแข็ง หมู่บ้านไทนอกประเทศไทยมีระบบที่แบ่งที่ดินทำกินใหม่เป็นระยะ (repartition) ตามขนาดของครอบครัว มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันและน้ำใจเป็นพื้นฐานของชีวิต มีพิธีกรรมต่าง ๆ ที่แสดงความสำคัญของบรรพบุรุษ ผู้เฒ่าผู้แก่ ครอบครัวและชุมชน สถาบันชุมชนดำรงอยู่สืบเนื่องตลอดมาข้ามกาลเวลา ไม่ว่าจะระบบเศรษฐกิจสังคมที่ครอบงำข้างบนจะเปลี่ยนแปลงอย่างไร 2) วัฒนธรรมหมู่บ้านไทยเป็นวัฒนธรรมกลาง เป็นวัฒนธรรมของชนชาติทั้งหลายบนดินแดนประเทศไทยโดยธรรมชาติ โดยสมัครใจ ทั้งนี้เพราะชาวไทอาศัยอยู่บนที่ราบลุ่ม ชนชาติอื่นที่

อาศัยอยู่บนภูเขาใกล้ ๆ เมื่อลงมาที่ราบเพื่อแลกเปลี่ยนกับชาวไทและชาวเผ่าอื่นเขาใช้ภาษาไท ชนชาติอื่นเหล่านี้

จูลส์กิดี ชาลญณรงค์ (2546) ได้กล่าวถึงการพึ่งตนเองของชุมชน ตามแนวทางของกรมพัฒนาชุมชน ว่า แนวคิดทฤษฎีใหม่ที่ส่งเสริมการผลิตขั้นพื้นฐาน คือ การเกษตรผสมผสาน โดยคำว่า เศรษฐกิจชุมชนในที่นี้ คือ การยึดชุมชนเป็นหลักโดยพยายามสร้างความสามัคคี ร่วมมือช่วยเหลือกันให้สามารถพึ่งตนเองและสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้ ทั้งนี้จะใช้กิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือเชื่อมความสัมพันธ์ของสมาชิก เพราะกิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งที่สมาชิกเห็นประโยชน์เป็นรูปธรรม เป็นเรื่องที่ใกล้ตัว เช่น กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน กลุ่มเพื่อการแปรรูปสินค้าเกษตร โดยกลุ่มดังกล่าวต้องมุ่งที่จะสร้างทุนของชุมชน หรือลานค้าชุมชน เพื่อให้เกษตรกรนำผลผลิตออกมาจำหน่ายหรือแสดงสินค้าให้ภาคเอกชน โดยมุ่งเน้นการสร้างคามยั่งยืน อาศัยระบบที่เกี่ยวข้องและต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นกระบวนการคือ

1) การสร้างระบบคุณค่า มีคนและการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน เป็นเป้าหมายสำคัญ ระบบคุณค่าจะเน้นการวัดความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน (สังคมหรือชุมชน) ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติ (การผลิตการจัดการทรัพยากรและการเลือกใช้เทคโนโลยี) และคนกับคุณธรรม (กายและจิต) ระบบคุณค่าจึงปรากฏอยู่ในกฎระเบียบต่าง ๆ ของสังคม

2) ระบบการเรียนรู้ เป็นแกนกลางของกิจกรรมทุกระบบ เป็นการเรียนรู้ที่ต่อเชื่อมความรู้ภูมิปัญญาของชุมชนเข้ากับความรู้ทางสากล พัฒนาองค์ความรู้ใหม่ที่สอดคล้องและรับใช้ชีวิตและชุมชนในปัจจุบัน กิจกรรมหรือระบบอื่น ๆ จึงต้องมีการเรียนรู้เฉพาะด้าน

3) ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน คือ การเกษตรที่คำนึงถึงวงจรความอุดมสมบูรณ์โดยธรรมชาติ หลีกเลี่ยงเทคนิคหรือวิธีการทางการเกษตรที่ส่งผลกระทบต่อวิถีธรรมชาติ เกษตรกรรมยั่งยืนในทางรูปธรรม จึงหมายรวมถึงเกษตรผสมผสานวนเกษตร สวนสมรม (ภาคใต้) ไร่นาสวนผสมเกษตรธรรมชาติ พุทธเกษตรกรรม ที่มีเป้าหมายเพื่อการบริโภคและมีส่วนเกินเพื่อการแบ่งปันและแลกเปลี่ยน ทั้งผ่านระบบการแลกเปลี่ยนแบบวัฒนธรรมชุมชนแบบใหม่

4) ระบบทุนชุมชน ความคิดที่ก่อตัวขึ้นจากปัญหาหนี้สินและการพึ่งพาสถาบันทุนของระบบใหม่ คือ การพึ่งตนเองด้านทุน หรือนัยหนึ่งคือระบบการสะสมทุนของชุมชน ที่มีรูปแบบและวิธีการทางวัฒนธรรมเข้ามามีบทบาททั้งในด้านการระดม การบริหารจัดการ หลักเกณฑ์และกฎระเบียบต่าง ๆ รากฐานความคิดจึงแตกต่างจากการสะสมทุนของระบบทุนนิยม และมีเป้าหมายเพื่อตอบสนองปัจจัยพื้นฐานของสมาชิกในชุมชน

5) ระบบธุรกิจชุมชน หรือการตลาดที่ชุมชนต้องการ ซึ่งประกอบด้วย การจัดการด้านการตลาดเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตของตนเอง

6) ระบบอุตสาหกรรมชุมชน เป็นระบบคู่กับระบบธุรกิจชุมชน แต่มีรากฐานมาจากระบบการพึ่งตนเองเดิมที่ครอบครัวเป็นผู้แปรรูป เก็บถนอมผลผลิตของตนเองไว้บริโภคในระยะยาว และเทคนิควิทยาการแปรรูปต่าง ๆ

7) ระบบสิ่งแวดล้อม นอกเหนือจากการเกษตรและอุตสาหกรรมที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมแล้วระบบสิ่งแวดล้อมของชุมชนยังครอบคลุมถึงสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อวิถีชีวิต ระบบสิ่งแวดล้อมจึงหมายรวมถึง ดิน น้ำ ป่า อากาศ การจัดการทางกายภาพของชุมชน เช่น ถนนหนทาง เป็นต้น

8) ระบบสวัสดิการชุมชน การคิดในครั้งแรกของชุมชน คือ ชาวบ้านต้องมีสวัสดิการเหมือนข้าราชการเมื่อรัฐให้ไม่ได้ ชุมชนต้องดำเนินการเอง จึงมีกองทุนที่เกิดจากการนำผลกำไรของกองทุนชุมชนต่าง ๆ มาจัดสรรเป็นค่ารักษาพยาบาล ค่าทำศพ บำนาญ ฯลฯ

9) ระบบการรักษาสุขภาพของชุมชน ตั้งอยู่บนฐานของความรู้ด้านการแพทย์ที่เรียกรวม ๆ ว่า แผนไทยซึ่งไม่ได้เน้นการรักษา แต่เน้นการดูแลสุขภาพ ซึ่งเชื่อมโยงตั้งแต่ ภาวะร่างกายของคน (ธาตุ) ฤดูกาล อาหารและยาสมุนไพร เกี่ยวข้องโดยตรงกับการผลิตในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน และระบบการรักษาสิ่งแวดล้อมของชุมชน

10) ระบบการจัดการของชุมชน นอกเหนือจากการที่ทุกระบบมีการจัดการของตนเองแล้ว ทั้งชุมชนจะต้องมีการจัดการร่วมเพื่อให้อยู่ในทิศทางเดียวกัน ระบบการจัดการชุมชนนี้อาจหมายถึงระบบแม่ของทั้ง 9 ระบบที่ทำให้องค์กรชุมชน (ใหม่) ที่เกิดขึ้นพัฒนาภาวะความเป็นสถาบันทางสังคมที่สมาชิกในชุมชนพึ่งพาได้ ทดแทนบทบาทของสถาบันหมู่บ้าน ที่อ่อนตัวลง

จะเห็นได้ว่า การพึ่งพาตนเองของชุมชนจะต้องมีกระบวนการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตที่เป็นระบบดั้งเดิมที่มีมาแต่อดีต แม้มีระบบทุนนิยมเข้ามาสอดแทรกทำให้การสั่นคลอนของชุมชนที่ยังปรับตัวไม่ได้ ได้รับความกระทบ จนกระทั่งชุมชนมีหลักคิดตามฐานของธุรกิจชุมชนที่เอื้อทั้งวิถีชีวิตดั้งเดิมกับทุนนิยมให้เข้าเป็นหนึ่งเดียวกัน ซึ่งจะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนองงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนี้ เป็นการแสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ที่บอกได้ว่า สถานะของการแสดงมีในรูปแบบไหนบ้างโดยมีงานวิจัยรองรับ ดังนี้

กลุ่มงานวิจัยที่ศึกษาเรื่อง โครงการการสื่อสารเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง “เรื่องการให้ความหมายอัตลักษณ์ของชุมชน” โดยมีผลงานวิจัย คือ อัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่งและสามารถแสดงตัวตนออกมาได้ด้วยการจับคู่ หรือมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับองค์ประกอบอื่นตามบริบทของกาลเวลาและสถานที่ สื่อและการสื่อสารมีส่วนช่วยให้ความหมายของอัตลักษณ์สามารถปรากฏให้เห็นได้อย่างเป็นรูปธรรม หรือแม้แต่คงความเป็นนามธรรมที่เคลื่อนไหวแสดงพลังแอบซ่อนพร้อมยืนยันให้เห็นถึงการดำรงอยู่ของปัจเจกชนหรือกลุ่มสังคมใดสังคมหนึ่งในช่วงเวลานั้น เกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เป็นเกาะที่ล้อมรอบด้วยแม่น้ำเจ้าพระยา มีประชากรผู้อยู่อาศัยที่แบ่งตามชาติพันธุ์และวัฒนธรรมได้เป็น 3 กลุ่มหลัก คือ ไทยไทย ไทยมอญ และไทยมุสลิม ซึ่งต่างก็มีวิถีทางในการใช้สื่อและการสื่อสารเพื่อให้ความหมายอัตลักษณ์ที่แตกต่างกันออกไป เช่น ชาวไทยไทยเกาะเกร็ดแสดงอัตลักษณ์ในแบบชาวสวน ยึดวัฒนธรรมไทยกระแสหลักของปากเกร็ดและกรุงเทพมหานครเป็นแกนทางวัฒนธรรม สำหรับชาวไทยมอญถือว่าความแปลกปลอมจากภายนอกโดยเฉพาะการท่องเที่ยว เป็นสิ่งที่สามารถอดทนยอมรับได้ ตราบเท่าที่ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจยังไหลเวียนเข้ามาในชุมชน แต่สิ่งอื่นที่อาจส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางสังคมของเกาะ เช่น สะพาน กลับลือเป็นการรุกรานจากภายนอกที่ไม่พึงประสงค์ ชาวไทยมอญจึงให้ความหมายอัตลักษณ์ในเชิงวัฒนธรรมความเป็นมอญ พร้อม ๆ กับการปฏิเสธความทันสมัยของปัจจุบัน ส่วนชาวไทยมุสลิมให้ความหมายอัตลักษณ์โดยการสื่อสารภายในกลุ่มย่อยของตนเอง แต่ขณะเดียวกันก็เชื่อมต่อกับโลกมุสลิมในต่างประเทศด้วย

ทางด้านชุมชนนวนครแถบรังสิต จังหวัดปทุมธานี เป็นสถานที่ของคนทำงานที่มีได้ถูกจำกัดด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์ เพราะสามารถขยายตัวออกไปได้ตลอดเวลา ผู้เช่าพำนักอาศัยซึ่งหลั่งไหลมาจากทั่วทุกภาคของประเทศ ทำให้พื้นที่ของชุมชนนวนครต้องขยายตัวตามไปไม่สิ้นสุด ชาวบ้านซึ่งเกือบทั้งหมดมาจากต่างจังหวัด ต่างเดินทางเข้ามาเพราะปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีพลังขับเคลื่อนจากทุนอุตสาหกรรมข้ามชาติเป็นหลัก ซึ่งนอกจากการจ้างงานในโรงงานแล้ว ชุมชนนวนครยังมีอาชีพอื่นที่เกิดตามมาอีกมากมายและสามารถเติบโตต่อไปได้ ตราบเท่าที่ความเจริญทางเศรษฐกิจยังมีอยู่ อย่างไรก็ตาม ความผูกพันกับครอบครัวในท้องถิ่น ทำให้ความรู้สึกร่วมของการเป็นเจ้าของนวนครในหมู่ชาวบ้านเกิดขึ้นได้ยาก

ความหมายและการยืดหยุ่นของแกนอัตลักษณ์ดังที่กล่าวมา ทำให้ชาวบ้านทั้งที่เกาะเกร็ด และ นวนครต่างมีชีวิตอยู่ในท้องถิ่นได้อย่างสันติและมีคุณภาพ อย่างไรก็ตาม หากทั้งสองชุมชนสามารถเชื่อมร้อยกับเพื่อนต่างกลุ่มที่อาศัยอยู่ร่วมกันได้ โดยใช้สื่อที่มีประสิทธิภาพต่อชุมชนในการสะท้อนความต้องการของท้องถิ่นออกมา การประชุมแก้ไขปัญหอย่างจริงจังหรือแม้แต่การปรับทุกข์เพื่อแสวงหาหนทางเพื่อทำให้ชุมชนดีขึ้นน่าจะมีเกิดขึ้นได้ แก่นแกนอัตลักษณ์ที่ช่วยสร้างคุณภาพของชุมชน อาจทำให้เกิดความเป็นเอกภาพและความเข้มแข็งของชุมชนอย่างแท้จริงต่อไป (สุกัญญา สูดบรรทัด : บทคัดย่อ)

กลุ่มงานวิจัยที่ศึกษาเรื่อง “การศึกษาโครงสร้างองค์กรธุรกิจชุมชน : กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้านผลิตภัณฑ์กล้วยจังหวัดนนทบุรี” โดยมีผลการวิจัยแบ่งเป็นสองส่วนหลัก

ส่วนแรก : การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเป็นการวิเคราะห์แนวคิดปรัชญาของผู้นำกลุ่มโดยมีการนำเสนอในรูปแบบการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ (SWOT Analysis) โดยศึกษาเป็นรายกลุ่ม และได้เสนอเป็นกลยุทธ์เป็นตาราง 4 ทางเลือกซึ่งโดยสรุปแต่ละกลุ่มต่างก็มีสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในแตกต่างกัน จึงทำให้กลยุทธ์การดำเนินงานของกลุ่มแตกต่างกันตามไปด้วย

ส่วนที่สอง : เป็นการวิเคราะห์เชิงสถิติ พบว่า (1) ในภาพรวม กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตภัณฑ์กล้วยจังหวัดนนทบุรีมีอายุอยู่ในช่วง 50 - 59 ปี สมรสแล้วเป็นส่วนใหญ่ และมีการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร โดยได้เข้าร่วมกลุ่มมาแล้วเป็นเวลา 5-10 ปี ทั้งนี้โดยส่วนใหญ่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกลุ่ม (2) ลักษณะโครงสร้างในภาพรวมขององค์กรธุรกิจชุมชนแม่บ้าน ผลิตภัณฑ์กล้วยจังหวัดนนทบุรี มีความสลับซับซ้อนต่ำ การรวมอำนาจปานกลาง และความเป็นทางการในระดับปานกลาง (3) ลักษณะทางโครงสร้างของกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ อันประกอบด้วย 45 กลุ่ม คือ กลุ่มอาชีพแม่บ้านเกษตรกรหมู่ 1,3 ตำบลบางรักน้อย กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคลองพระอุดมและกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเจียวขจี มีความสลับซับซ้อนในระดับต่ำ การรวมอำนาจปานกลาง และความเป็นทางการสูง ซึ่งมีลักษณะทางโครงสร้างค่อนข้างตรงกับทฤษฎี การจัดการสมัยใหม่ ที่วิเคราะห์ได้ว่า ในลักษณะของธุรกิจชุมชนผลิตภัณฑ์กล้วยควรมีโครงสร้างที่มีความสลับซับซ้อน ความเป็นทางการและการรวมอำนาจในระดับสูง ซึ่งแตกต่างจากลักษณะทางโครงสร้างของกลุ่มที่ไม่ประสบความสำเร็จ ซึ่งประกอบไปด้วยกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบางเลนและกลุ่มแม่บ้านเกาะคอน พบว่า มีลักษณะทางโครงสร้างที่มีความสลับซับซ้อนต่ำ การรวมอำนาจต่ำและความเป็นทางการปานกลาง (จุลศักดิ์ ชาญณรงค์ : บทคัดย่อ)

กลุ่มงานวิจัยที่ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการสร้างชุมชนเข้มแข็งของชาวไทยพวน บ้านดอนผิงแดด เพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า

1. ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน บ้านดอนผิงแดด หมู่ 5 พบว่า ชาวบ้านหมู่ 5 มีส่วนร่วม 2 ลักษณะ คือ 1. รูปแบบการมีส่วนร่วม ได้แก่ ร่วมประชุมประจำเดือน จัดทำแผนชุมชน เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ พัฒนาหมู่บ้านและสร้างสาธารณประโยชน์ ป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด งานประเพณีสงกรานต์ งานวันสำคัญทางศาสนา งานสังคมนาหมู่บ้าน ออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้านการแบ่งสรรเงินงบประมาณ รับฟังการบรรยายอบรมจากวิทยากร 2. ร่วมทำกิจกรรมมีดังนี้

- ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ พบว่า กิจกรรมต่าง ๆ เช่น การพัฒนาหมู่บ้านทางศาสนา ประเพณีไทยพวน โครงการที่ภาครัฐและภาคเอกชนให้การสนับสนุน งบประมาณที่รัฐจัดแบ่งมาให้ ต้องให้ชาวบ้านทั้ง 4 หมู่บ้าน มามีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจทุกครั้ง

- ร่วมแก้ไขปัญหา พบว่า ปัญหาความยากจน ประชาชนมีรายได้ต่ำ ขาดแคลนน้ำ การใช้จ่ายซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคในครัวเรือน ส่วนการแก้ไขปัญหา นั้น ประชาชนร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อนำเงินมาลงทุนประกอบอาชีพ ร่วมกันอุดหนุนน้ำ จัดเวรยาวเฝ้าวัดน้ำเข้ามาในหมู่บ้าน รวมกลุ่มกันให้รัฐนำอาชีพเสริมมาจัดสอน ร่วมกันนำเงินมาลงทุน ตั้งป้อมน้ำมันขึ้นในชุมชน

- ร่วมทำ พบว่า กิจกรรมประเภทต่าง ๆ มีเวลาเข้าก่อนประชุมประจำเดือน การพัฒนาหมู่บ้านและสร้างสาธารณประโยชน์ งานทางสังคม ชาวบ้านจะมาร่วมลงแขกทำงาน และช่วยบริจาคทรัพย์สมทบ

2. บทบาทผู้นำชุมชน พบว่า ประชาชนหมู่ 5 ให้การยอมรับในตัวผู้นำ มีความเกรงใจผู้นำ เชื่อมั่นผู้นำ เห็นคล้อยตามผู้นำเสมอ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 สถานะ คือ

2.1 บทบาทภายในชุมชน เป็นคนเปิดเผย ตรงไปตรงมา จริงใจ เรียกใช้ได้ทุกเวลา ไม่หวังประโยชน์มาสู่ตนเองและครอบครัว จึงสามารถเชิญชวนชาวบ้านให้มาร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน

2.2 บทบาทภายนอกชุมชน จะทำกิจกรรมที่เป็นส่วนรวมของหมู่บ้าน ก็ชี้แจงให้เข้าใจถึงจุดประสงค์ ประสานงานกับหน่วยงานภายนอก เพื่อดึงความช่วยเหลือมาสู่หมู่บ้าน

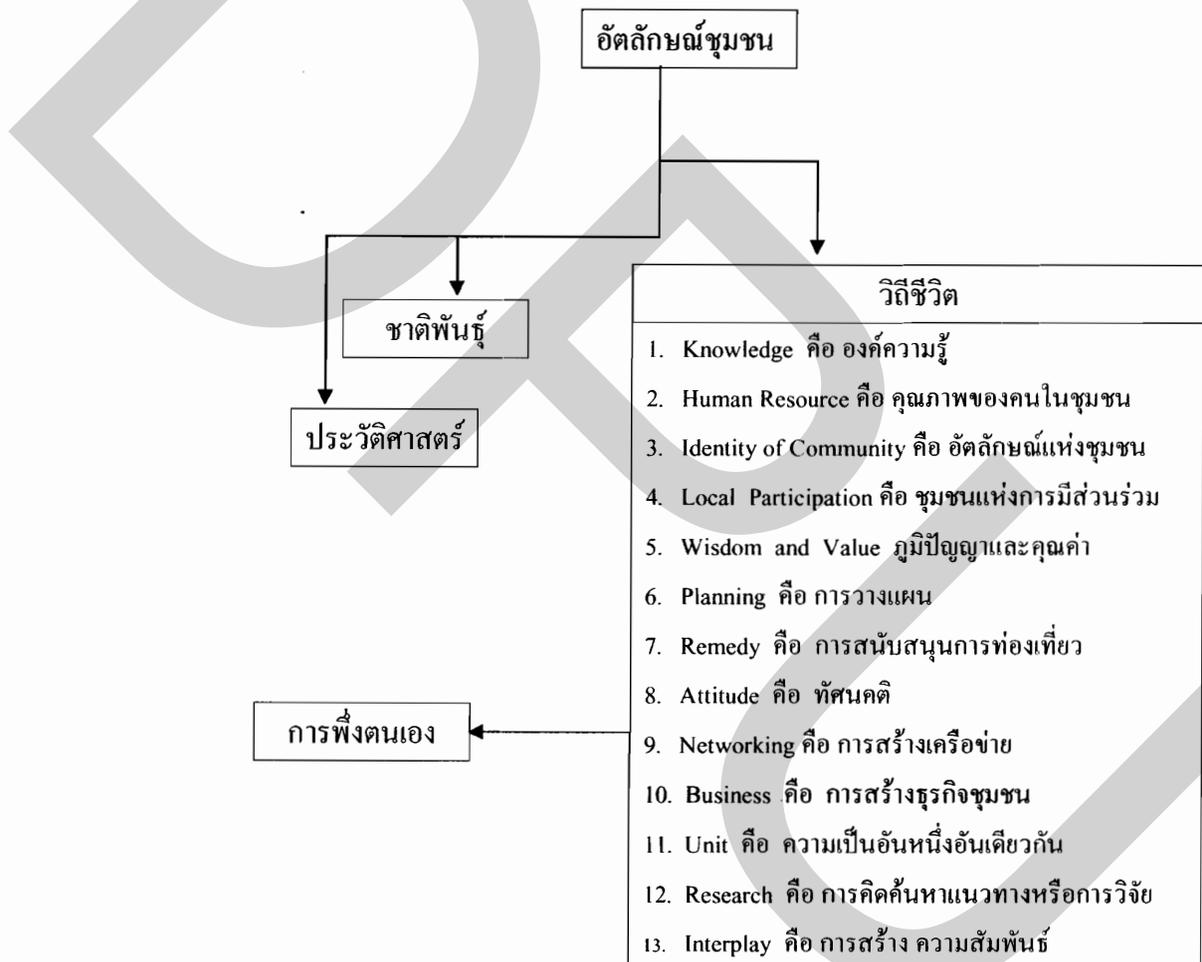
3. วัฒนธรรมชุมชน พบว่า กฎจารีตประเพณี แบบแผนที่มีเฉพาะกลุ่ม ระบบความสัมพันธ์ทางเครือญาติและผู้อาวุโสของหมู่บ้าน เป็นเครื่องหล่อหลอมให้คนในชุมชนหมู่ 5 มีความผูกพันต่อกัน มีความสามัคคีร่วมกัน สามารถร่วมกลุ่มทำกิจกรรม เพื่อพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง

4. ปัจจัยภายนอกที่สนับสนุน พบว่า ภาครัฐมีหน่วยงานพัฒนาชุมชน และองค์การบริหารส่วนตำบล เข้าไปมีบทบาทให้การสนับสนุน ชุมชนหมู่ 5 มาก ศึกษาจังหวัด โยธาธิการจังหวัด เกษตรอำเภอ ประมงอำเภอเข้าไปมีบทบาทให้การสนับสนุนน้อย ส่วนภาคองค์กรเอกชน มีสำนักงานกองทุนเพื่อสังคม (sif) เข้ามาเป็นครั้งคราว (พระมหาสำอองค์ ทองมาก : บทคัดย่อ)

กล่าวโดยสรุป ผู้วิจัยนำแนวคิดของนักคิดที่ให้คำนิยามอัตลักษณ์ในแนวทางการบริหารจัดการของภาครัฐในการธำรงอัตลักษณ์แห่งวัฒนธรรมล้านนา โครงสร้างหน้าที่ และแนวคิดชุมชนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เพื่อหาข้อเท็จจริงในการพึ่งตนเองของชุมชน

2.6 กรอบแนวคิด

เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ชุมชนและปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งตนเองของชุมชนในอำเภอ
ปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ คือ KHILWPRABURI

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องอัตลักษณ์ชุมชนกับการพึ่งตนเองของชุมชนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การดำเนินการวิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกำหนดวิธีการที่จะให้คำตอบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ ผู้วิจัย เลือกวิธีการสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่มเล็ก 3-5 คน ในการเก็บข้อมูล เป็นวิธีที่เหมาะสมกับพื้นที่ เพราะมีความเป็นอัตลักษณ์ทั้งในด้านชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิต จากผู้นำชุมชน ผู้รู้ ปราชญ์ชุมชนที่อาศัยในชุมชนอย่างน้อย 30 ปี ทั้งนี้ ผู้วิจัย ใช้วิธีการสังเกตที่ไม่เป็นทางการและไม่มีส่วนร่วมในการเข้าไปเก็บข้อมูล นอกเหนือจากวิธีการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มเล็ก และใช้วิธีการสัมภาษณ์เสริมในการเก็บข้อมูลเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นและสมบูรณ์ของข้อมูล

3.2 ขั้นตอนของการวิจัย

3.2.1 ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาตามพื้นฐานของโครงการวิจัยชุดชุมชนปราณบุรี ของคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เพื่อนำฐานข้อมูลมาศึกษาความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนแล้วนำไปสู่การทบทวนการดำรงอยู่และการพึ่งพาตนเองของชุมชนตามแนวทางอัตลักษณ์ที่เคยเป็นมาตั้งแต่อดีตจนถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

3.2.2 ผู้วิจัยได้ลงสำรวจพื้นที่ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการในระหว่าง พฤษภาคม 2553 – มีนาคม 2554 เพื่อตรวจสอบข้อมูลที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ด้วยความสนใจยิ่ง โดยผู้วิจัยได้ค้นพบถึงลักษณะเฉพาะของชุมชนผ่านชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิต และที่สำคัญในประเด็นดังกล่าว ยังไม่ได้รับความสนใจมากนัก โดยผู้วิจัยได้สอบถามข้อมูลจากเจ้าหน้าที่และประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลปากน้ำปราณ องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ และองค์การบริหารส่วนตำบลปราณบุรี อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยพบว่า ใน 3 พื้นที่ มีเอกลักษณ์ที่หลากหลาย ยังมีภูมิปัญญาที่มีการเชื่อมโยงกับชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตชุมชน และที่สำคัญคือ มีความเป็นชุมชนมาหลายชั่วอายุคน

3.2.3 ผู้วิจัยได้กำหนดนัดหมายผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้นำชุมชนในเทศบาลตำบลปากน้ำปราณ องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ และองค์การบริหารส่วนตำบลปราณบุรี จำนวน 12

คน ผ่านนักวิชาการด้านชุมชนของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนาเป็นรายบุคคล สนทนาเป็นแบบกลุ่มเล็ก 3-5 คน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ รวมทั้งสัมภาษณ์เจาะลึกถึงลักษณะเฉพาะของชุมชนทั้ง 3 ชุมชนและพื้นที่โดยรวมของอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์เพื่อหาข้อสรุป และเสนอแนะเป็นอัตลักษณ์ชุมชนในอำเภอปราณบุรี โดยมี 3 ชุมชน คือ เทศบาลตำบลปากคลองปราณ องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ และองค์การบริหารส่วนตำบลปราณบุรี อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นกรณีศึกษา

3.3 วิธีการเก็บข้อมูล

3.3.1 รูปแบบการวิจัยและสาเหตุสำคัญที่ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสนทนากลุ่มเล็ก 3-5 คน เป็นวิธีหลักในการค้นหาข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถามสำหรับตั้งประเด็นการสนทนาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยซึ่งส่วนใหญ่เป็นคำถามปลายเปิด โดยมีพื้นฐานคำถามมาจากแนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มุ่งเน้นสภาพเป็นจริงของพื้นที่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีประเด็นคำถามในการสนทนามีดังนี้

- ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนทั้ง 3 ชุมชน และพื้นที่โดยทั่วไปของอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

- พื้นฐานวิถีชีวิตที่เป็นอัตลักษณ์และเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน ประกอบด้วย
- ชาติพันธุ์
- ประวัติศาสตร์
- วิถีชีวิต

เมื่อได้ฐานความคิดจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจึงทำการนัดหมายผู้นำ ผู้รู้ ปราชญ์ชุมชน และผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในชุมชนอย่างน้อย 30 ปี มารวบรวมข้อมูล ขณะสนทนาผู้วิจัยก็ได้ขออนุญาตในการบันทึกเสียง เพื่อนำมาถอดรหัสประเด็นในการสัมภาษณ์ข้อมูลและสะดวกต่อการอธิบายต่อไป

3.3.2 ผู้วิจัยใช้วิธี “การสังเกตแบบไม่เป็นทางการ” โดยที่ผู้วิจัยได้สังเกตลักษณะเฉพาะในอำเภอปราณบุรี โดยมีชุมชนทั้ง 3 ชุมชน ซึ่งมีกลุ่มชาติพันธุ์ สถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่เป็นศูนย์รวมของชุมชน และวิถีชีวิต เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีงานบวช ประเพณีการทำขวัญนาค

และร่องรอยการบูชาแม่ย่านางก่อนออกเรือหาปลา และการทำการเกษตรเป็นกรณีศึกษา ผู้วิจัยยังสังเกตการประกอบอาชีพของคนในชุมชนเพื่อนำมาพิจารณาสรุปถึงความสามารถในการพึ่งตนเองในระดับพื้นฐานของการดำรงชีพ

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เพิ่มเติมเพื่อเจาะลึกข้อมูลพื้นฐานทั้ง 3 ชุมชน นอกจากนี้ตรวจสอบข้อมูลที่เป็นปัญหาอุปสรรคของการพึ่งตนเองของชุมชน โดยรวมเพื่อเป็นข้อบ่งชี้ถึงอัตลักษณ์ของชุมชน เพื่ออธิบายประเด็นให้มีความเชื่อมโยงต่อกันของทั้ง 3 ชุมชนและพื้นที่โดยทั่วไป ดังกล่าวด้วย

โดยสรุป ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลเพื่อเสริมคุณภาพของข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล ยืนยันข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงทางด้านชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิต และข้อมูลที่เป็นปัจจัยส่งผลต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน ให้มีความน่าเชื่อถือและเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น จนกว่าข้อมูลที่ได้ไม่ปรากฏเป็นอย่างอื่น ผู้วิจัยจึงหยุดการค้นหาข้อมูลซึ่งมีความครบถ้วนตามวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บข้อมูล 8 เดือน

3.4 การควบคุมคุณภาพงานวิจัย

ผู้วิจัยได้คำนึงถึงคุณภาพของงานวิจัยว่า จะต้องมีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ของข้อมูล โดยใช้วิธีการตรวจสอบ ดังนี้

3.4.1 ตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน คือ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลจากการสนทนาและการโต้ตอบของผู้ให้ข้อมูล ในระหว่างการดำเนินการ เช่น การสนทนากลุ่ม ข้อมูลด้านชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิต รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งตนเองของชุมชน ในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยบุคคลที่ให้การสนทนามีความน่าเชื่อถือ เพราะข้อมูลที่ถูกกล่าวถึงมีความสอดคล้องกันระหว่างผู้นำ ผู้รู้ ปราชญ์ชุมชน และผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในชุมชนอย่างน้อย 30 ปี ขึ้นไป

3.4.2 ตรวจสอบด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลที่มีความสำคัญมากกว่า 1 วิธีด้วยกัน คือ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสนทนาทั้งรายบุคคล สนทนากลุ่ม และวิธีการสุดท้ายคือการเข้าไปสังเกตวิถีชีวิตของกลุ่มต่าง ๆ โดยวางกรอบกลุ่มชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตชุมชน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการถามซ้ำข้อมูลด้วยการโทรศัพท์สนทนาเป็นการเฉพาะเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3.4.3 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ไปตรวจสอบกับเจ้าของข้อมูล โดยสรุปผลและผลการวิเคราะห์ เพื่อสรุปเป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอันเป็นจุดมุ่งหวังในการสร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชน ข้อมูลดังกล่าวถูกต้องความตรงกันและสะท้อนถึงความเป็นตัวตนของชุมชนทั้ง 3 ชุมชนดังกล่าวข้างต้น

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการที่งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจึงค้นหาข้อมูลในความหมายที่เป็นข้อเท็จจริงในด้านอัตลักษณ์ที่มีการแสดงออกของชุมชนและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพึ่งตนเองของชุมชนได้อย่างมั่นคง ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนแรก ผู้วิจัยได้เข้าไปสืบค้นข้อมูลแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการมาเก็บรวบรวมเพื่อนำข้อมูลมาถอดรหัสจากการบันทึกเสียง การสืบค้นข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ตเพื่อเข้าถึงข้อมูลเบื้องต้นที่หน่วยงานส่วนท้องถิ่นได้บันทึกไว้อย่างสมบูรณ์ การเขียนบันทึกจากการสนทนากลุ่ม นำมาแจกแจงแยกประเด็นจากนั้นจึงนำมาเรียบเรียง และอธิบายภาพถ่ายที่ได้บันทึกภาพ และอธิบายความเชื่อมโยงของพื้นที่ได้จากการค้นหา ซึ่งข้อมูลดังกล่าวได้ถูกนำมาวิเคราะห์ตามข้อเท็จจริง

ขั้นตอนที่สอง ผู้วิจัยได้สรุปประเด็นสำคัญของอัตลักษณ์ ผ่านชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิต เพื่อสรุปเป็นจุดอ่อน จุดแข็ง ของชุมชน โดยผ่านข้อค้นพบความเชื่อมโยงซึ่งเป็นกระบวนการสร้างแนวคิดการสร้างความรู้ไปสู่การพึ่งตนเองของชุมชน

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ค้นหาหาคำตอบอัตลักษณ์ชุมชนอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีการค้นร่นต่อสู้กับเหตุการณ์ต่าง ๆ จนกระทั่งมีการผสมผสานของกลุ่มชนผ่านชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิต ซึ่งแยกไม่ออกจากตัวตนที่แท้จริงของชุมชนเป็นอย่างไร ถึงอย่างไรก็ตาม ชุมชนเกิดเป็นพหุวัฒนธรรม และพัฒนามาเป็นตัวตนของพื้นที่ ที่ท้ายที่สุดสามารถพึ่งตนเอง ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าหาคำตอบขยายผลโดยรวมของชุมชน กำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัยออกเป็น 2 ด้าน คือ

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ชุมชนด้านชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของชุมชนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งตนเองของชุมชนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การศึกษาวิจัยในส่วนนี้มุ่งเน้นการสัมภาษณ์และสังเคราะห์บทสัมภาษณ์ และเอกสารที่สำคัญ โดยเริ่มต้นด้วยข้อมูลพื้นฐานของอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์และพื้นที่กรณีศึกษาผ่านอัตลักษณ์ชุมชนด้านชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิต ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยขอนำเสนอส่วนที่เป็นข้อมูลพื้นฐานที่ปรากฏในปัจจุบัน เพื่อจะได้ทำความเข้าใจถึงลักษณะของพื้นที่ได้อย่างแท้จริง ที่ผ่านมานในอดีต

4.1 ข้อมูลทั่วไปของชุมชน

การวิจัยขั้นนี้กล่าวถึงข้อมูลทั่วไปที่มีความเกี่ยวข้องกับชุมชน โดยภาพรวมของอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และชุมชนกรณีศึกษา คือ เทศบาลตำบลปากน้ำปราณ องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ และองค์การบริหารส่วนตำบลปราณบุรี ซึ่งข้อมูลที่จะนำเสนอ นั้นปรากฏในเว็บไซต์อำเภอปราณบุรี (ข้อมูลพื้นฐานอำเภอปราณบุรีปี : 2554) ดังนี้

(1) ลักษณะทั่วไปอำเภอปราณบุรี

ที่ตั้งและอาณาเขต อำเภอปราณบุรีตั้งอยู่ทางตอนเหนือของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอหัวหิน

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอไทย

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอสามร้อยยอด

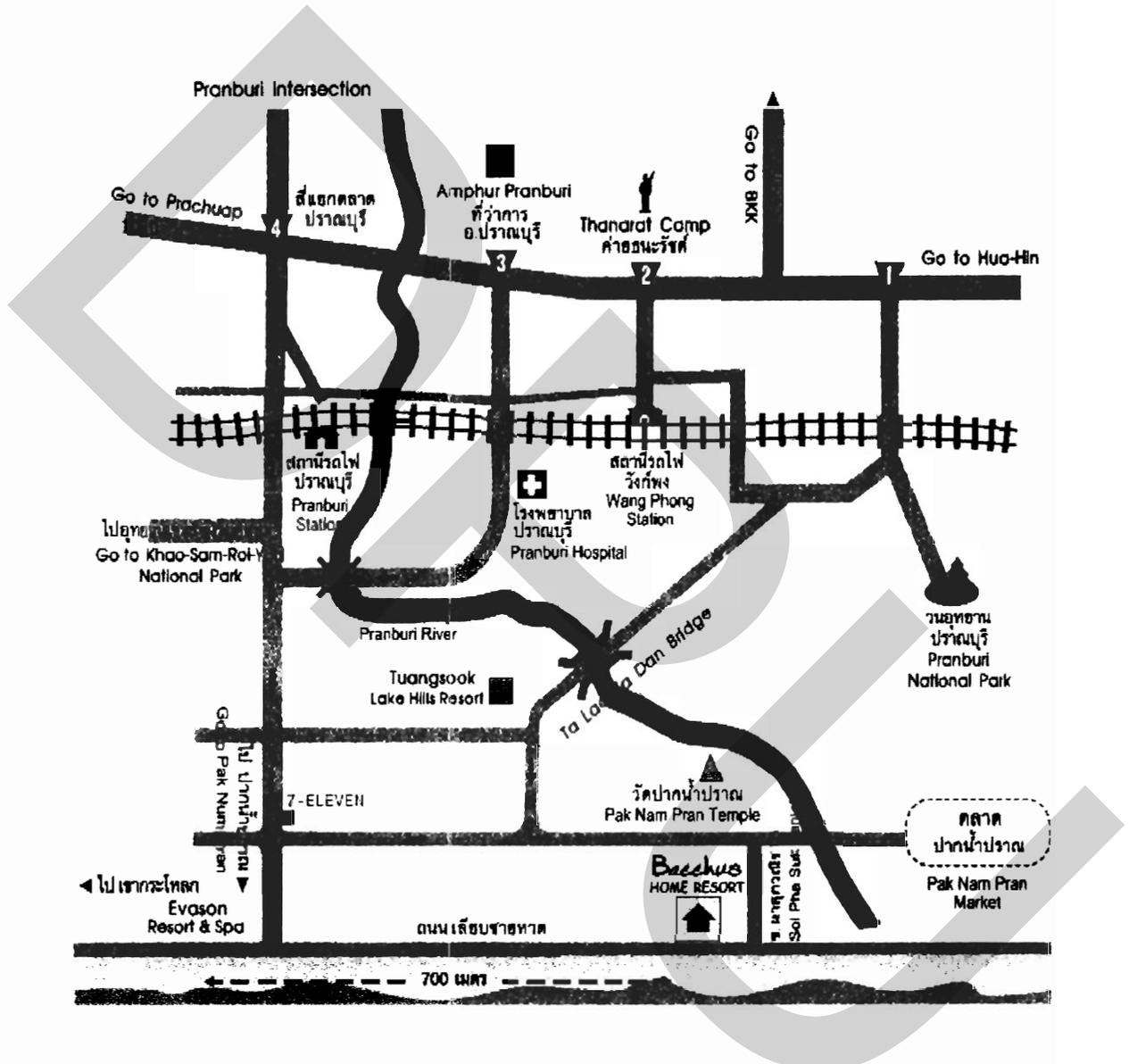
ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขตตะนาวศรี (สหภาพพม่า)

อำเภอปราบุรี นอกจากจะเป็นพื้นที่ที่ถูกร่ายล้อมด้วยเมืองและสภาพภูมิศาสตร์ที่มีความสลับซับซ้อนแล้ว ยังเป็นความยากลำบากในการประกอบอาชีพของชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ปัจจัยที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงนั้นมีหลายรูปแบบ คือ

รูปแบบที่ 1 เป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านการปกครองหรือการบริหารจัดการของฝ่ายบริหารในแต่ละยุคสมัย

รูปแบบที่ 2 เป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านเสียดินแดนให้กับประเทศพม่า

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ต้องปรับตัวเข้ากับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคแต่ละสมัย ดังปรากฏในแผนที่ในปัจจุบัน

ภาพที่ 1 แผนที่อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การปกครองส่วนภูมิภาค อำเภอปราณบุรีแบ่งเขตการปกครองย่อยเป็น 6 ตำบล 43 หมู่บ้าน ได้แก่

1) ปราณบุรี	(Pran Buri)	7 หมู่บ้าน
2) เขาน้อย	(Khao Noi)	8 หมู่บ้าน
3) ปากน้ำปราณ	(Pak Nam Pran)	5 หมู่บ้าน
4) หนองตาแต้ม	(Nong Ta Taem)	11 หมู่บ้าน
5) วังภัง	(Wang Phong)	7 หมู่บ้าน
6) เขาช้าง	(Khao Chao)	6 หมู่บ้าน

การปกครองส่วนท้องถิ่น

ท้องที่อำเภอปราณบุรีประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 8 แห่ง ได้แก่

- 1) เทศบาลตำบลปราณบุรี ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลปราณบุรี บางส่วนของตำบลเขาน้อย และบางส่วนของตำบลหนองตาแต้ม
- 2) เทศบาลตำบลปากน้ำปราณ ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลปากน้ำปราณ
- 3) องค์การบริหารส่วนตำบลปราณบุรี ครอบคลุมพื้นที่ตำบลปราณบุรี (นอกเขตเทศบาลตำบลปราณบุรี)
- 4) องค์การบริหารส่วนตำบลเขาน้อย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเขาน้อย (นอกเขตเทศบาลตำบลปราณบุรี)
- 5) องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลปากน้ำปราณ (นอกเขตเทศบาลตำบลปากน้ำปราณ)
- 6) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้ม ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม (นอกเขตเทศบาลตำบลปราณบุรี)
- 7) องค์การบริหารส่วนตำบลวังภัง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลวังภังทั้งตำบล
- 8) องค์การบริหารส่วนตำบลเขาช้าง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเขาช้างทั้งตำบล

จะเห็นได้ว่า อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีการจัดการบริหารเป็นแบบส่วนภูมิภาคขึ้นตรงต่อการบริหารบ้านเมืองส่วนกลาง และจัดการให้มีการปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความสะดวกต่อการดูแลและให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึงแต่ทั้งนี้ นโยบายหลักก็ยังคงเป็นการบริหารส่วนกลางหรือรัฐบาลกลาง

(2) **ลักษณะทั่วไปของเทศบาลตำบลปากน้ำปราง** (สภาพทั่วไปของเทศบาลตำบลปากน้ำปราง : 2554)

1) **ลักษณะที่ตั้ง/อาณาเขต**

เทศบาลตำบลปากน้ำปราง ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลปากน้ำปราง อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ห่างจากที่ว่าการอำเภอปรางบุรีไปทางทิศตะวันออกเป็นระยะทาง 12 กิโลเมตร และห่างจากศาลากลางจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประมาณ 77 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 2.5 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,572 ไร่ และมีหมู่บ้านที่อยู่ในเขตเทศบาล จำนวน 2 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 ซึ่งแต่ละหมู่บ้านจะมีพื้นที่บางส่วนอยู่ในเขตเทศบาล

2) **อาณาเขตติดต่อ**

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ทะเลอ่าวไทย

ทิศใต้ ติดต่อกับ หมู่ที่ 3 บ้านปรือน้อย ตำบลปากน้ำปราง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ทะเลอ่าวไทย (เลียบตามริมฝั่งทะเลทิศตะวันออกลงไปทางทิศใต้)

ทิศตะวันตก ติดต่อกับหมู่ที่ 1 บ้านท่าลาดกระดาน และหมู่ที่ 2 บ้านปากน้ำปราง

3) **สภาพภูมิประเทศ**

ลักษณะภูมิประเทศทั่วไปของเทศบาลตำบลปากน้ำปราง เป็นที่ราบมีแนวยาวลงมา ติดต่อกับชายฝั่งทะเลอ่าวไทย เป็นพื้นที่ภูเขาสลับกับที่ราบเทลงสู่ทะเล พื้นที่เป็นดินปนทราย มีชายหาดยาวประมาณ 2 กิโลเมตร และมีแม่น้ำปรางบุรีไหลผ่านลงสู่อ่าวไทย

4) ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะทางภูมิอากาศเป็นแบบมรสุม มีฝนตกตลอดทั้งปี อากาศเย็นสบายและมีลมทะเลพัดผ่าน มี 3 ฤดู คือ

- ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่ ปลายเดือนกุมภาพันธ์ – มิถุนายน
- ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่ เดือนกรกฎาคม – ตุลาคม
- ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่ เดือนพฤศจิกายน – กุมภาพันธ์

5) การใช้ที่ดิน

การใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำปราณ ซึ่งสามารถจำแนกตามลักษณะการใช้ประโยชน์ได้ ดังนี้

1. พื้นที่เกษตรกรรมส่วนใหญ่ ได้แก่ พื้นที่ปลูกพืชไร่ ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ สับปะรด มะพร้าว โดยปลูกอยู่ทั่วไปในเขตพื้นที่เทศบาลซึ่งมีเนื้อที่เพาะปลูกประมาณร้อยละ 19.39 ของพื้นที่เทศบาล รองลงมา คือ พื้นที่สวนผลไม้และไม้ยืนต้น พืชที่ปลูกได้แก่ มะม่วง มะพร้าว มะขาม ก้อย มีเนื้อที่ประมาณร้อยละ 10.45 ของพื้นที่เทศบาล

2. การใช้ที่ดินเป็นพื้นที่ชุมชน มีพื้นที่ประมาณร้อยละ 49.41 ของพื้นที่เทศบาล ประกอบด้วยการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ คือ บริเวณพักอาศัยหนาแน่นมาก บริเวณทำการค้าและบริเวณสถานที่ประกอบอาชีพทางผลผลิตการประมง ซึ่งมักปะปนกับที่อยู่อาศัยไม่สามารถแยกแยะการใช้ที่ดินให้เห็นเด่นชัด

3. บริเวณที่ดินสาธารณประโยชน์ มีพื้นที่ประมาณร้อยละ 0.95 ของพื้นที่เทศบาลมีทั้งที่ว่างเปล่า และบริเวณที่นำไปใช้ประโยชน์แก่ชุมชนแล้ว

4. พื้นที่อื่น ๆ มีพื้นที่ประมาณร้อยละ 13.52 ของพื้นที่เทศบาล เช่น ที่ว่างเปล่า ถนน แหล่งน้ำ ฯลฯ ซึ่งเป็นบริเวณที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูก

6) โครงสร้างทางเศรษฐกิจ/รายได้ประชากร

สภาพเศรษฐกิจโดยส่วนรวมของเทศบาลตำบลปากน้ำปราณมีอัตราการเจริญเติบโตค่อนข้างสูง ซึ่งเกิดจากสาขาการประมง เป็นสาขาการผลิตที่สำคัญ ประชากรส่วนใหญ่

ประกอบอาชีพทำการประมง และแปรรูปผลิตผลจากการประมง เช่น การทำอุตสาหกรรมปลาหมึกอบแห้ง มีรายได้ต่อหัวเฉลี่ยประมาณ 60,000 บาท/ปี

7) การเกษตรกรรม

มีการประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมเล็กน้อย เช่น การปลูกสับปะรด ทำสวนผลไม้ มีพื้นที่เกษตรกรรมประมาณ 953 ไร่ มีครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมประมาณ 162 ครัวเรือน ผลิตผลทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ สับปะรด มะพร้าว มะม่วง ขนุน

8) การประมง

เป็นอาชีพที่สำคัญของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำปราณทำการประมงโดยการออกเรือจับปลา และสัตว์น้ำอื่น ๆ รวมทั้งการประมงน้ำกร่อย

9) จำนวนประชากร

เทศบาลตำบลปากน้ำปราณแบ่งการปกครอง เป็น 2 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 2 ตำบลปากน้ำปราณ มีจำนวนประชากร 9,355 คน แยกเป็นชาย 4,729 คน หญิง 4,626 คน จำนวนครัวเรือน 2,067 ครัวเรือน ความหนาแน่นของครัวเรือน 4.52 คน/ครัวเรือน

(3) ลักษณะทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ (องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ : 2554)

1) สภาพทั่วไปและที่ตั้ง

ตั้งอยู่เลขที่ 88/8 หมู่ที่ 3 บ้านปรือน้อย ต.ปากน้ำปราณ อ.ปราณบุรี จ.ประจวบฯ โดยอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอปราณบุรีทางทิศตะวันออก ระยะทาง 15 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทาง 18 นาที

2) เนื้อที่ องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณมีเนื้อที่ทั้งหมด 55,008 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 34,380 ไร่

3) ลักษณะภูมิประเทศ มีลักษณะเป็นแนวยาวลงมาติดกับชายฝั่งทะเลอ่าวไทย เป็นพื้นที่ภูเขาลอนราบสลับกับพื้นที่ พื้นที่ราบเทลงทะเล มีทุ่งใหญ่เขาเบญจพาส เขาเจ้าแม่ทับทิมอยู่

ตอนเหนือของตำบลและเขาปรือน้อย เขากระโหลก อยู่ทางบริเวณตอนใต้สภาพพื้นที่มีความเหมาะสมกับการปลูกพืชไร่

4) จำนวนหมู่บ้าน มีทั้งหมด 4 หมู่บ้าน

จำนวนหมู่บ้านในเขต อบต. เต็มทั้งหมู่บ้าน มีทั้งหมด 2 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 3,4

จำนวนหมู่บ้านในเขต อบต. เต็มบางส่วน มีทั้งหมด 2 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1,2

5) ที่ดินอื่นในตำบล จำนวนเทศบาลมี 1 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลปากน้ำปราณ

6) ประชากร

- ประชากรทั้งสิ้น 4,541 คน แยกเป็น ชาย 2,311 คน หญิง 2,230 คน

- มีความหนาแน่นเฉลี่ย 74.89 คน/ ตารางกิโลเมตร

7) สภาพทางเศรษฐกิจ/อาชีพ

(1) ทำการเกษตร (ทำไร่, ทำสวน)

(2) ประมง

(3) อุตสาหกรรมในครัวเรือน

(4) ค้าขาย

(5) รับจ้างทั่วไป

(4) ลักษณะทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลปราณบุรี (องค์การบริหารส่วนตำบลปราณบุรี : 2554)

1) สภาพทั่วไป องค์การบริหารส่วนตำบลปราณบุรี เป็นหนึ่งใน 6 องค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ 5 กิโลเมตรได้ยกฐานะจากสภาตำบลมาเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลปราณบุรี วันที่ 30 มีนาคม 2539

2) เขตปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลปราณบุรี มีทั้งหมด 5 หมู่บ้าน คือ หมู่ 1 บ้านเกาะคู หมู่ที่ 2 บ้านนาพะเนียด หมู่ที่ 3 บ้านนาห้วย หมู่ที่ 4 บ้านลุ่มโพธิ์ และหมู่ที่ 7 บ้านหนองกา

3) สถานที่ที่สำคัญทางพุทธศาสนา 2 แห่ง คือวัดสิทธิสังฆาราม (วัดหนองคราม) ซึ่งตั้งอยู่ หมู่ที่ 2 บ้านนาพะเนียด ทั้งนี้ยังมีสภาพวัฒนธรรม ซึ่งตั้งอยู่ที่วัดนาห้วย หมู่ที่ 3 ตำบลปราณบุรี อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

4) อาณาเขต องค์การบริหารส่วนตำบลปราณบุรี มีพื้นที่ 55 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 35,920 ไร่ อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอปราณบุรีไปทางทิศเหนือ ประมาณ 5 กิโลเมตร มีอาณาเขตพื้นที่ติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	พื้นที่ติดต่อกับ	ตำบลวังก้ง
ทิศใต้	พื้นที่ติดต่อกับ	ตำบลศิลาลอย กิ่งอำเภอสามร้อยยอด
ทิศตะวันออก	พื้นที่ติดต่อกับ	ตำบลปากน้ำปราณ
ทิศตะวันตก	พื้นที่ติดต่อกับ	ตำบลเขาน้อยและตำบลหนองตาแต้ม

5) ประชากร ตำบลปราณบุรีมีประชากรทั้งสิ้น 3,864 คน เป็นชาย 1,908 คน และหญิง 1,956 คน ส่วนใหญ่มีเชื้อสายไทยประมาณร้อยละ 99.99 อีกร้อยละ 0.01 เป็นเชื้อสายจีน ประชากรในตำบลเกือบทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ

6) สภาพภูมิประเทศและลักษณะภูมิอากาศ

องค์การบริหารส่วนตำบลปราณบุรีเป็นพื้นที่ราบระหว่างหุบเขา โดยมีเขานาน้อย เขาช่องมอญ เขาอ้ายโกร่ง อยู่ทางทิศตะวันออก มีแม่น้ำปราณบุรีไหลผ่านทางตอนเหนือของตำบล พื้นที่ที่มีความเหมาะสมกับการทำการเกษตรกรรม เช่น การทำนา ทำไร่ และทำสวน เช่น ไร่สัปะรด สวนมะพร้าว สวนมะม่วง และนาข้าว เป็นต้น

สภาพอากาศโดยทั่วไปอยู่ในเขตร้อนชื้น หรือมีลักษณะอากาศแบบร้อนชื้น โดยทั่วไปไม่ร้อนหรือหนาวเกินไป ความชื้นปานกลาง อนุภูมิอากาศเฉลี่ย 29.50 องศาเซลเซียส โดยอากาศหนาวสุดจะอยู่ในเดือนมกราคม และอากาศร้อนแห้งแล้ง ในเดือนเมษายน ชาวบ้านขาดน้ำในการทำการเกษตร ได้รับอิทธิพลจากมรสุมที่พัดผ่านทุกฤดูกาลทำให้เกิดฤดูกาล 3 ฤดูกาล

ฤดูร้อน จะเริ่มตั้งแต่เดือน มีนาคม ถึง เดือน มิถุนายน ระยะเวลาประมาณ 4 เดือน อากาศในช่วงนี้จะร้อนอบอ้าว โดยเฉพาะในเดือน เมษายน อากาศจะร้อนมากที่สุด

ฤดูฝน จะเริ่มตั้งแต่เดือน กรกฎาคม ถึงเดือนพฤศจิกายน ระยะเวลาประมาณ 5 เดือน ฝนจะตกมากที่สุดในช่วงเดือน ตุลาคม ถึง เดือน พฤศจิกายน โดยมีฝนตกเฉลี่ย 220 มิลลิเมตร ต่อเดือน โดยมีฝนตกเฉลี่ยทั้งปี 1,140.70 มิลลิเมตร จำนวนฝนตก 123 วัน

ฤดูหนาว จะเริ่มตั้งแต่เดือนธันวาคม ถึงปลายเดือนกุมภาพันธ์ ระยะเวลาประมาณ 3 เดือน โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจะพัดพาอากาศแห้งและหนาวเย็น มาปกคลุมประเทศ

7) สภาพทางเศรษฐกิจ/อาชีพ ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ทำไร่ สับปะรด ทำสวนผลไม้ เลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ยังมีอาชีพค้าขาย และรับจ้างทำงานในโรงงาน สับปะรดบางส่วน

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบปัจจัยพื้นฐานและข้อมูลพื้นฐานของอำเภอปราณบุรีจังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ โดยมีเทศบาลตำบลปากน้ำปราณ องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ และ องค์การบริหารส่วนตำบลปราณบุรี เป็นกรณีศึกษา ข้อค้นพบในประเด็นสำคัญของทั้ง 3 ชุมชน สืบค้นจากเอกสาร สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ผู้รู้ ผู้บริหารท้องถิ่นทั้ง 3 ชุมชนและระบบอินเตอร์เน็ตเพื่อนำมาวิเคราะห์ผลที่ได้ตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏทั้งในอดีตและในอนาคต ซึ่งแยกเป็น 3 ประเด็น คือ

1) ภูมิศาสตร์ชุมชน ทั้ง 3 ชุมชน มีพื้นฐานทางด้านทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีทรัพยากรธรรมชาติพร้อม สามารถรองรับกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มต่าง ๆ ที่เข้ามาอยู่อาศัย ทำมาหากินและทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน ในบริเวณใกล้เคียงแม่น้ำปราณบุรีและบริเวณที่ห่างไกลออกไปที่ซึ่งเป็นเนินเขาเป็นต้น เป็นพื้นที่เหมาะแก่การเพาะปลูกพืชการเกษตร เช่น สับปะรด มะม่วง และพืชอ้อย เป็นต้น ส่วนทะเลหลวงหรืออ่าวไทยเป็นแหล่งทำมาหากินของชุมชนคือการทำประมงมาตั้งแต่สมัยก่อนรัตนโกสินทร์ตอนต้น นอกจากนี้ยังมีภูเขาเรียงราย ล้อมรอบบริเวณสลับกันไป เช่นภูเขาสามร้อยยอด เขากะโหลก เป็นต้น

2) ประชากร จะเห็นได้ว่า พื้นที่ใน 3 ชุมชนมีกลุ่มคนทั้งที่เป็นชาติพันธุ์ดั้งเดิมและกลุ่มคนที่อพยพเข้ามาอาศัยเพื่อประกอบอาชีพทั้ง 2 ด้าน คือ อาชีพการเกษตร และอาชีพประมง โดยมีพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจในแต่ละกลุ่ม โดยที่ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นเป็น 4 ลักษณะ คือ

1) เศรษฐกิจชุมชน คือ รูปแบบที่ประชาชนในชุมชนได้มีการแลกเปลี่ยนสินค้าทางการเกษตรโดยไม่ได้ผ่านกระบวนการทางการเงินตรา

2) เศรษฐกิจวิสาหกิจชุมชน คือ การรวมกลุ่มของประชาชนในชุมชนเพื่อทำการแปรรูปผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น เป็นการพึ่งพาซึ่งกันและกัน เช่น มะม่วงกวน สับปะรดกวน ก๋วยเตี๋ยว เป็นต้น

3) เศรษฐกิจพอเพียง คือ การทำการเกษตรหรือการประมงที่เหมาะสมกับครอบครัวและเพียงพอแก่การบริโภคในครัวเรือนในส่วนที่เหลือก็นำไปขายโดยมีวิธีการดังนี้

(1) ขายเอง ผ่านตลาดนัดชุมชน หรือนำไปเร่ขายตามความถนัด

(2) ขายวิสาหกิจชุมชน เพื่อเป็นการป้อนวัตถุดิบในการที่วิสาหกิจชุมชนรูปแบบของกลุ่มแม่บ้าน เป็นต้น

4) เศรษฐกิจการค้า คือ รูปแบบเศรษฐกิจในลักษณะนี้ มีมุ่งเน้นด้านการค้าขายที่อิงกับตลาดทุน และเป็นแบบตัวใครตัวมันมากกว่าที่จะมีการรวมกลุ่มกันอย่างชัดเจน ส่วนใหญ่ขายวัตถุดิบเพื่อป้อนโรงงานอุตสาหกรรม เป็นกลุ่มที่เพิ่มผลผลิตจากยังชีพมาเป็นการค้า

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยพื้นฐานในแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนในอำเภอปราณบุรี มีการประกอบอาชีพที่คล้ายคลึงกัน เช่น การประมง และการเกษตร มีแม่น้ำปราณบุรีหรือปากน้ำปราณ และทะเลอ่าวไทยเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงวิถีชีวิต ส่วนการรับจ้างก็มีบ้างแต่ก็ไม่พอต่อความต้องการแรงงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมาชิกของชุมชนที่ผันตัวเองจากอาชีพการประมงมาเป็นอาชีพค้าขายด้วยวิธีการแปรรูปสินค้าทางการเกษตรและการประมง โดยที่คนในชุมชนได้กล่าวโดยภาพรวมในปัจจุบันเกี่ยวกับการเกษตรและการประมงซึ่งเป็นวิถีชีวิตของคนปราณบุรีว่า “มันไม่สามารถที่จะอยู่ได้หรอก เพราะต้นทุนมีน้อย ต้องช่วยเหลือตัวเอง อย่าไปคิดในด้านการช่วยเหลือจากรัฐ หากเราไม่ช่วยเหลือตัวเองก่อน” (สุชาติ งดงาม : 3 พ.ศ. 2553: สัมภาษณ์) ซึ่งสุชาติ งดงาม ราษฎรในองค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ ได้ผันตนเองจากอาชีพประมงมาเป็นอาชีพการค้า โดยนำปลาหมึกที่ได้จากการประมงหรือรับของเรือประมงมาแปรรูปและสร้างบรรจุภัณฑ์ขึ้นมาใหม่เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้าได้เป็นอย่างดี เมื่อพิจารณาพื้นที่ที่จะเห็นว่า อำเภอ

ปราณบุรีแต่ละชุมชนมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะพื้นที่ที่ติดกับชายทะเลจะมีปัญหาเรื่องน้ำจืดคือพื้นที่ที่ติดกับทะเลมีสภาพเป็นน้ำกร่อยซึ่งยากต่อการเพาะปลูก ส่วนในพื้นที่ที่ห่างไกลจากทะเลหรือพื้นที่ที่ติดกับแม่น้ำจะเป็นพื้นที่ที่สามารถทำการเพาะปลูกได้

4.2 อัตลักษณ์ชุมชน

ผลจากการศึกษาผู้วิจัยได้ทำการประมวลโดยอ้างอิงและการสังเกตจากเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้นำ ผู้รู้ ปราชญ์ชุมชน ในท้องถิ่นที่อยู่อาศัยในพื้นที่มาแล้วอย่างน้อย 30 ปี ในขั้นนี้จะนำเสนอในส่วนที่เป็นความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ส่วนที่เป็นอัตลักษณ์ชุมชนด้านชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของชุมชนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ เทศบาลตำบลปากน้ำปราณ และองค์การบริหารส่วนตำบลปราณบุรี เป็นกรณีศึกษาซึ่งเป็นการค้นหาคำตอบที่เป็นเชิงประจักษ์ในแต่ละประเด็น ผ่านการสัมภาษณ์ผู้นำ ผู้รู้ และปราชญ์ชุมชนในชุมชน โดยผ่านอัตลักษณ์ด้านชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตดังต่อไปนี้

4.2.1 อัตลักษณ์ชาติพันธุ์

ชุมชนตามลุ่มแม่น้ำปราณมีพื้นฐานและร่องรอยของกลุ่มคนที่อพยพเข้ามา พบว่ากลุ่มชาติพันธุ์อำเภอปราณบุรีในอดีตจะพบว่า มีกลุ่มชาติพันธุ์อยู่ 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มคนไทย คือผู้อาศัยประจำถิ่นมาแต่โบราณ และกลุ่มที่โยกย้ายมาจากทุกภูมิภาคของประเทศ และกลุ่มคนจีนที่อพยพเข้ามาจนมีการผสมผสานกลมกลืนไม่อาจจำแนกชาติพันธุ์ได้อย่างชัดเจน
2. กลุ่มชนเผ่าไทยทรงดำ นิยมเรียกว่า ไทยดำ ผู้ไทยดำ ลาวช่วงดำ หรือลาวโง่ง ซึ่งอพยพมาตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี ตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่ทั่วไป
3. กลุ่มชนเผ่ากะเหรี่ยง ซึ่งกลุ่มเหล่านี้ได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานเมื่อ 30 กว่าปีมาแล้ว โดยอพยพมาจากประเทศ สหภาพพม่า ชนกลุ่มนี้มักพบในเขตพื้นที่ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ และตำบลบึงนคร อำเภอหัวหิน ไม่ค่อยพบในอำเภอปราณบุรีนัก ซึ่งทางราชการได้เรียกชื่อบริเวณที่อยู่อาศัย

ของชนเผ่ากระเหรี่ยงว่า “ชุมชนพื้นที่สูง” (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จดพิมพ์เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542 : หน้า 5-9)

ชนกลุ่มน้อยได้ทิ้งร่องรอยถึงพื้นเพของสายเลือดเอาไว้ แม้ในงานวิจัยจะไม่มีการตรวจพิสูจน์ หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ให้ปรากฏเด่นชัดถึงชาติพันธุ์ก็ตาม ถึงกระนั้นการพูดคุยและลักษณะความสัมพันธ์ ความเชื่อ คตินิยมที่แต่ละชาติพันธุ์หรือแต่ละกลุ่มมีการปฏิบัติกันมาแล้ว มีการผสมผสานในแต่ละกลุ่มชน ซึ่งในภายหลังก็แยกกันไม่ออก ภาพของความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงจึงต้องหาบุคคลในรุ่นต่างๆ ของแต่ละช่วงเวลาที่เข้ามาอยู่ในพื้นที่มาบอกเล่าถึงกลุ่มคนที่ได้เปลี่ยนกันเข้ามาแสวงหาทรัพยากรและเป็นจุดเริ่มต้นของการผสมผสานการเป็นอยู่ได้อย่างลงตัว ฉะนั้น ความเป็นชาติพันธุ์ในอำเภอปรางบุรี ในแต่ละพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจในรายละเอียดของวิถีชีวิต คติความเชื่อ และสายโลหิต

จากการเข้าไปสัมภาษณ์บุคคลที่มีความรู้และได้คำตอบพบว่า พื้นที่แม่น้ำปรางบุรีมาถึงปากน้ำปรางหรือปากคลองปรางเป็นแหล่งที่มีความอุดมสมบูรณ์กลุ่มคนก็อพยพเข้ามาเพื่อประกอบอาชีพที่ตนถนัดหรืออาชีพใหม่ที่มีอยู่ในพื้นที่ นับตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลายมีกลุ่มคนที่ปรากฏเด่นชัด คือ กลุ่มคนไทย กลุ่มคนเขมร กลุ่มคนจีน กลุ่มคนลาว กลุ่มคนกูย กลุ่มคนญวน และกลุ่มคนมลายูทางตอนใต้ของประเทศไทย รวมทั้งคนไทยทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (อีสาน) เข้ามาอยู่อาศัยประกอบอาชีพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งพอจะสันนิษฐานความต่อเนื่องของคนต่าง ๆ ที่เข้ามาใน 3 สมัย คือ สมัยกรุงศรีอยุธยา สมัยธนบุรี และสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

จะเห็นได้ว่า ปัจจุบันการอพยพย้ายถิ่นฐานของชาติพันธุ์ขึ้นอยู่กับการค้าแรงงานมากกว่าที่จะมาหนีบทบาทในการตั้งถิ่นฐานถาวรอยู่ในพื้นที่ แรงงานในอำเภอปรางบุรีส่วนใหญ่เป็นแรงงานขั้นต่ำส่วนใหญ่เป็น พม่า ลาว กัมพูชา คนในพื้นที่ไม่นิยมทำงานประเภทนี้ คือ ลากอวน จับกัง ก่อสร้าง จะมีบ้างก็เล็กน้อยหรือแทบจะไม่มีเลย ซึ่งสอดคล้องกับปราชญ์ชุมชนที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า

“พวกลาว พม่า ก็มีเข้ามาบ้างเหมือนกัน เช่น รับจ้างเลี้ยงกุ้งบ้าง ลากอวนบ้าง เป็นลูกจ้าง และอาชีพอื่น ๆ ก็มีอีก เพราะค่าจ้างแรงงานราคาถูก กลุ่มนี้เข้ามาเป็นเวลาประมาณ 10 ปี”

ภาพที่ 2 ลุงนงเล็ก เกตุสยาย ปราชญ์ชุมชนหนองกา

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้นำ ผู้รู้ ปราชญ์ชุมชนในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำปราณ และเข้าไปศึกษาในพื้นที่สังเกตในพื้นที่ที่มีการใช้แรงงานคือ บริเวณปากคลองปราณ ได้คำตอบที่เป็นประจักษ์ผู้ใช้แรงงานประกอบด้วย คนไทย คนเขมร และพม่า ส่วนลาวมีไม่มาก เพราะที่นี่เป็นพื้นที่ที่ทำการประมงคนที่เข้ามาส่วนใหญ่มารับจ้างเป็นลูกเรือออกทำอวนดำ ออกอวนดำครั้งหนึ่งก็ประมาณ 15 วันส่วนในพื้นที่อื่น ๆ มีการรับจ้างปลูก เก็บสับประค และพืชชนิดอื่น ๆ ที่ต้องใช้แรงงาน และคนกลุ่มเหล่านี้ใช้ภาษาท้องถิ่นคือภาษาปราณบุรี เมื่อประมาณ 12 ปีที่ผ่านมาแรงงานต่างด้าวเหล่านี้เข้ามาเป็นจำนวนมากซึ่งสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของผู้บริหารของเทศบาลตำบลปากน้ำปราณว่า

“... คนไทยก็มีบ้างจากจังหวัดสุรินทร์ และทางภาคอีสาน คนไทยต่างด้าวและในภูมิภาคต่าง ๆ มาตั้งถิ่นฐานด้วยวิธีการเกี้ยวคอง (การแต่งงาน) วิธีการสังเกตว่าเป็นคนกลุ่มไหนหรือชาติพันธุ์ไหนก็สังเกตจากการแต่งตัว และการใช้คำพูด...”

(นายธงชัย สุนาพันธ์)
ปลัดเทศบาลตำบลปากน้ำปราณ

จากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้เข้าไปในพื้นที่พบว่า ในพื้นที่ทั้ง 3 ชุมชน คือเทศบาลตำบลปากน้ำปราณ องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ และองค์การบริหารส่วนตำบลปราณบุรีได้มีผู้คนที่มีความหลากหลายชาติพันธุ์ แต่กลุ่มที่ปรากฏให้เห็นซึ่งอยู่กันเป็นกลุ่ม ๆ โดยมีเจ้าของเรือหรือโป๊ะ เป็นผู้ควบคุมดูแล คือ กลุ่มแรงงานต่างชาติ เช่น พม่า กัมพูชา และลาว เป็นส่วนใหญ่ และได้เข้าไปพูดคุยกับถงเรือ...พบว่า อาชีพประมงเป็นอาชีพที่คนสมัยใหม่ในอำเภอปราณบุรีไม่ใส่ใจ แต่จะมุ่งเน้นที่ทำงานในออฟฟิส หรือรับราชการมากกว่าการออกเรือลากอวนซึ่งออกไปครั้งหนึ่งก็หลายวัน แต่ก็ยังมีบ้าง แต่คำพูดที่สังเกตเห็นคือความวิตกกังวลต่ออาชีพที่ไม่ได้รับการสานต่อจากลูกหลาน

และยังพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้ามาใหม่เหล่านี้ไม่สามารถติดต่อสื่อสารกับคนในท้องถิ่นได้มากนัก ภาษาที่ใช้คือภาษาปราณบุรี ภาษาเพชรบุรีและภาษาไทยภาคกลางในการสื่อสาร แม้จะเป็นพม่า ลาว กัมพูชา หรือกลุ่มใด ๆ ก็ใช้ภาษาไทยภาคกลาง ส่วนคนในท้องถิ่นซึ่งใช้สำนวนภาษารูปแบบเดียวกับคนเพชรบุรีและราชบุรีหากมีการติดต่อราชการใช้ภาษาไทยภาคกลางหรือใช้ภาษาท้องถิ่นก็ได้ ถึงแม้ว่าภาษาท้องถิ่นใช้เฉพาะกลุ่มของตนเท่านั้น แต่ละกลุ่มภาษาก็ใช้กับกลุ่มตนเองกลุ่มที่อพยพเข้ามาที่จะต้องเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นและติดต่อสื่อสารกับคนท้องถิ่นอีกภาษาหนึ่งนอกเหนือจากภาษาไทยภาคกลาง ภาษาเมืองปราณเป็นภาษาที่เก่าแก่ ชุมชนในปราณบุรีมีลักษณะเฉพาะของตนเอง โดยเฉพาะการใช้ภาษาซึ่งถือได้ว่าเป็นลักษณะเด่นที่สามารถสัมผัสได้ และยังบอกถึงลักษณะนิสัยของคนปราณบุรีได้อีกด้วย ดังปรากฏข้อความถึงกริยาของพระวิจิตรชาญณรงค์ ผู้ว่าราชการเมือง เดิมเป็นชาวบางกอกออกมาอยู่เมืองปราณ ภายหลังได้รับราชการ ผู้ว่าราชการเมืองคนนี้เป็นคนกริยาเถื่อน ๆ ป่า ๆ จัดการรับรองแข็งแรง “**พูดจาสำเนียงเป็นชาวเมืองปราณ**” ในยุคนั้นมีจำนวนราษฎรที่ตั้งอยู่ที่ปากน้ำปราณ 300 เป็นคนจีนโดยมาก ที่ตั้งเมืองปราณ 200 ที่แหลมหินประมาณ 200 เศษ รวมคนเมืองปราณ 5,000 คนเศษ ในช่วง พ.ศ.2427 (ชีวิตวัฒน์ เที้ยวที่ต่าง ๆ ภาค 7 พระราชนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช : 2510)

จากการศึกษาเอกสารพบว่า กลุ่มคน (ชาติพันธุ์) ต่าง ๆ ที่เข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่ปราณบุรี นั้นมีหลากหลายชาติพันธุ์ ซึ่งกลุ่มคน (ชาติพันธุ์) ที่ปรากฏในช่วงพ.ศ.2427 นั้น จะเห็นว่า มีอยู่ 3 กลุ่ม คือ คนไทย คนปราณบุรี และคนจีน แต่เมื่อพิจารณาพื้นที่ปราณบุรีในช่วงก่อนพ.ศ.2427 จะเห็นว่า ปราณบุรีมีความเคลื่อนไหวไปตามรูปแบบการปกครอง ซึ่งพอสันนิษฐานได้ว่า กลุ่มคน (ชาติพันธุ์) ในปราณบุรีน่าจะมีหลากหลายมากกว่า 3 กลุ่ม เพราะในอดีตเป็นเขตพื้นที่ที่ติดกับ เมืองเพชร (เพชรบุรี) ราชบุรี และเคยเป็นส่วนหนึ่งของมณฑลเพชรบุรี และมณฑลราชบุรี ซึ่งมีเขตติดต่อกับตะนาวศรี มะริด (พม่าในปัจจุบัน) (ธีระ เจียรศิษฐ์อาภรณ์ : 2525)

จากข้อสันนิษฐานดังกล่าวพบว่า การมาอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนในอดีตนั้นเป็นแต่เพียง การเข้ามาในรูปแบบการเคลื่อนไหวทางด้านกิจกรรมบางอย่าง เช่น การทำมาหากิน การอพยพหนี สงคราม และการเป็นเชลยศึก และการเมืองของแต่ละกลุ่มอีกด้วย กลุ่มที่เห็นได้ชัดเจนคือกลุ่มคน ไทยซึ่งในที่นี้น่าจะเป็นกลุ่มอพยพเข้ามาของผู้คนจากภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มคนเมืองปราณ และกลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มคนเมืองเพชร ลักษณะเด่นชัดของชาติพันธุ์ทั้ง 3 กลุ่ม คือ การใช้ภาษาเดียวกัน ภาษาที่ใช้เป็นภาษาที่ตรงไปตรงมา โผงผาง เหมือนขวานผ่าซาก ฟังดูแล้วดูคั้น น่ากลัว ดังที่ ปลัดเทศบาลตำบลปากน้ำปราณ (ธงชัย สุนาพันธ์ : 2 พ.ศ. 2553 สัมภาษณ์) ได้กล่าว ว่า

“คนปราณบุรีมีนิสัยเหมือนคนเพชร เพราะพูดจาโผงผาง ดูคั้น น่ากลัว แต่จริง ๆ แล้ว เป็นคนใจดี ชอบช่วยเหลือ...”

จากการสัมภาษณ์และการพูดคุยกับคนในชุมชนพบว่า การใช้ภาษาท้องถิ่นเดิมเป็นการ ใช้คำพูดในลักษณะเดียวกัน ผู้คนในพื้นที่มีความรักใคร่กัน และคนที่พูดภาษาเดียวกันถือว่าเป็น พวกเดียวกัน จึงเป็นที่รักใคร่ของกลุ่มคนที่คบค้าสมาคม ซึ่งมีข้อสันนิษฐานเชื่อมโยงว่า เป็นภาษาที่ ได้รับอิทธิพลจากกลุ่มชาติพันธุ์ใกล้เคียงอย่างกลุ่มคนเมืองเพชร ลักษณะเด่นของคนปราณบุรี

(1) ด้านภาษา ถือได้ว่าเป็นอัตลักษณ์ของคนเมืองปราณ เนื่องจากเมืองปราณ เป็นที่อยู่ อาศัยของหลากหลายชาติพันธุ์ ภาษาที่ใช้พูดกันจึงมีความแตกต่างกัน ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. ภาษาที่ใช้เพื่อการติดต่อสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1.1 ภาษาประจำถิ่น จะเห็นคนเมืองปราณบุรีจะใช้ภาษาไทยในการสื่อสารกันและกัน เป็นภาษาที่ใกล้เคียงกับภาษาเพชรบุรีต่างกันที่หางเสียงซึ่งจะมีความแตกต่างกันเพราะเป็นภาษาที่นุ่มนวลกว่าคนเพชรบุรี

1.2 ภาษาปักษ์ใต้ คนเมืองปราณบุรีที่อยู่ทางตอนใต้ของปราณบุรีและได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในอำเภอปราณบุรี ใช้ภาษาปักษ์ใต้ด้วยสำเนียงปักษ์ใต้หรือพูดภาษาไทยกลางด้วยสำเนียงปักษ์ใต้

1.3 ภาษาของชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในอำเภอปราณบุรี เช่น กลุ่มกะเหรี่ยง ลาว มอญ ไทยอีสาน ใช้ภาษาของตนสื่อสารกันเฉพาะในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน แต่เมื่อมีการติดต่อสื่อสารกันข้ามชาติพันธุ์ก็ใช้ภาษาไทยกลางเป็นการติดต่อสื่อสารเป็นการเฉพาะ

จากการสังเกตท่าทางท่าทางการพูด สร้อยคำ และบุคลิกภาพของผู้พูดที่ให้ความรู้แก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้สัมภาษณ์แยกไม่ออกถึงสำเนียงว่าเป็นสำเนียงของคนปราณบุรีหรือของคนเพชรบุรีคำพูดซึ่งพิจารณาโดยสรุป ดังนี้

1. ตรงไปตรงมา

2. ไม่อ้อมค้อม แตกต่างจากภาษาของคนในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย

ดังนั้น ภาษาที่ใช้ในการสนทนาก็เป็นภาษาที่มีความใกล้เคียงกัน เข้าใจง่าย ซึ่งความแตกต่างของภาษาของพื้นที่นี้มีอยู่ 2 กลุ่มคือ กลุ่มคน (ชาติพันธุ์) ในอำเภอปราณบุรี และกลุ่มคน (ชาติพันธุ์) ในจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มมีการเชื่อมสัมพันธ์ทั้งในด้านวัฒนธรรม ประเพณี เป็นการผสมผสานกลมกลืนกันได้อย่างลงตัว ทำให้ทั้ง 2 กลุ่มมีลักษณะนิสัยที่คล้ายกันและไม่กลัวใคร

(2) ลักษณะนิสัยของคนปราณบุรี คือ เป็นคนใจกว้าง ตรงไปตรงมา รักพวกพ้อง มีน้ำใจ เอื้ออารี ชอบช่วยเหลือผู้คนหรือคนตกทุกข์ได้ยาก

(3) รักอิสระ ชอบใช้ชีวิตอิสระ ไม่มีพันธะกับกลุ่มอำนาจ ไม่ชอบอยู่ภายใต้ของกลุ่มอำนาจใด มีความคิดเป็นของตัวเอง

(4) รักบ้านเกิดและประเทศชาติ จากการเข้าไปสัมภาษณ์พบว่า บุคลิกภาพของกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวถือได้ว่าเป็นอัตลักษณ์ที่มีมาตั้งแต่อดีต โดยมีลักษณะเฉพาะของผู้ว่าราชการเมืองใน พ.ศ.2427 เป็นกรณีตัวอย่างในการพิจารณา

นอกจากนี้การสัมภาษณ์สิ่งที่เป็นประจักษ์พยานคือคำพูดจึงสรุปเป็นประเด็นเฉพาะของชุมชนคืออัตลักษณ์ทางด้านภาษาของคนปราณบุรี คือ คนในละแวกเดียวกัน และคนที่อยู่ตามลุ่มแม่น้ำ ปากคลองปราณ และในเขตพื้นที่เมืองก็พูดในภาษาเดียวกัน เป็นการยืนยันถึงการใช้คำพูดที่เป็นภาษาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องของชาวปราณบุรีในเขตพื้นที่หนองกาว่า

“ในสมัยลูกเด็ก ๆ คนเขมร คนลาว ก็มีบ้าง แต่ต้นตระกูลของฉัน (สรรพนามของคุณลุง) มาจากเมืองเพชร ส่วนคนที่เข้ามาที่หลังมีทั้งเป็นเขย สะใภ้ มีทั้งคนภาคอีสาน คนเหนือ และคนใต้ พม่าเพิ่งเข้ามาในสมัยนี้ มารับจ้างเลี้ยงกุ้ง ทำงานก่อสร้าง ส่วนคนจีนก็มีบ้าง คนในหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นคนไทย พอมายู่ที่อำเภอปราณบุรีก็ใช้ภาษาของเมืองปราณในการติดต่อสื่อสารกัน ”

(ลุงเรียง ทิพนนต์)

ผู้สูงอายุในหมู่บ้านหนองกา

ผลจากการศึกษาจึงพบว่า อำเภอปราณบุรี มีกลุ่มชาติพันธุ์เข้ามาตั้งถิ่นฐาน เพื่อทำมาหากิน โดยแยกออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

(1) กลุ่มคนท้องถิ่นเดิม และกลุ่มชาติพันธุ์ไทในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทยและคนจีนที่เข้ามาประกอบอาชีพ

(2) กลุ่มชนเผ่าไทยทรงดำ นิยมเรียกว่า ไทยดำ ผู้ไทยดำ ลาวช่วงดำ หรือลาวโห่ง ซึ่งอพยพมาตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี ตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่ทั่วไป

(3) กลุ่มชนเผ่ากะเหรี่ยง ซึ่งกลุ่มเหล่านี้ได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานเมื่อ 30 กว่าปีมาแล้ว

ในแต่ละกลุ่มมีความสัมพันธ์กันจนแยกไม่ออก ยังพบอีกว่า อัตลักษณ์ที่สำคัญและเป็นจุดเด่นของอำเภอปราณบุรี คือ

(1) ภาษาเพราะภาษาปราณบุรี เป็นภาษาที่คล้าย ๆ กับภาษาเพชรบุรีต่างกันตรงสร้อยคำ และการใช้ภาษาในท้องถิ่นจะแบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ

1. ภาษาไทย เป็นภาษาติดต่อกองราชการ และเป็นภาษาที่กลุ่มชาติพันธุ์ใช้สื่อสารเชื่อมสัมพันธ์กัน
2. ภาษาประจำถิ่น เป็นภาษากลุ่มอำเภอปราณบุรี ใช้ติดต่อกสื่อสารกันเป็นการเฉพาะ โดยแบ่งภาษาถิ่นออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเพชรบุรี และกลุ่มปราณบุรี
3. ภาษาปากยี่ได้ เป็นภาษาที่คนปราณบุรีใช้ติดต่อกับคนได้ด้วยสำเนียงปากยี่ได้
4. ภาษาในชาติพันธุ์อื่น ๆ เป็นภาษาที่ใช้เฉพาะกลุ่ม เช่น พม่า ลาว กัมพูชา และเขมร

(2) ลักษณะนิสัย ลักษณะนิสัยของคนปราณบุรีได้รับอิทธิพลจากคนเพชรบุรี หรืออีกข้อสันนิษฐานหนึ่งคือ คนเพชรบุรีกับคนปราณบุรีเป็นคนกลุ่มเดียวกัน สืบเนื่องจากพื้นฐานทางการปกครองในอดีต ลักษณะนิสัยเฉพาะคือ ตรงไปตรงมา ไม่อ้อมค้อม โผงผาง (ขวานผ่าซาก) รักอิสระ ไม่ชอบงานหนัก ไม่ชอบอยู่ในกฎระเบียบ เป็นคนคุด พูดเสียงดัง เป็นข้อสันนิษฐานที่สอดคล้องกับภูมิประเทศที่อยู่ติดกับทะเลจึงต้องใช้เสียงแจ่มกับแรงลมที่พัดผ่านเข้ามาจนต้องใช้เสียงดัง

(3) รักอิสระ

(4) รักบ้านเกิด

4.2.2 อุตลักษณ์ประวัติศาสตร์

จากการศึกษาเอกสารและเว็บไซต์ท้องถิ่น พบว่า ประวัติศาสตร์เมืองปราณบุรี เป็นเมืองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีฐานะเป็นเมืองจัตวา เป็นพื้นที่เขตปกครอง ซึ่งขึ้นตรงกับแขวงเมืองเพชรบุรี จนกระทั่งมีการจัดการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล จึงได้รับการจัดตั้งเป็นอำเภอปราณบุรี แขวงเมืองเพชรบุรี ปัจจุบันคือจังหวัดเพชรบุรี ที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่ ณ บ้านเพนียด จนกระทั่งวันที่ 2 มกราคม พ.ศ.2449 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีพระบรมราชโองการเหนือเกล้าให้รวมอำเภอเมืองปราณบุรี อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดเพชรบุรี

และอำเภอคำเม็งคนพคุณ จังหวัดชุมพร ซึ่งเป็นเมืองจัดความมาก่อน เข้าร่วมเป็นจังหวัดปราณบุรี (อำเภอปราณบุรี –วิกิพีเดีย <http://th.wikipedia.org/wiki/อำเภอปราณบุรี> : 2555)

จะเห็นได้ว่าอำเภอปราณบุรีมีฐานะที่สูงกว่าที่คนโดยทั่วไปเข้าใจ โดยมีพื้นที่กว้างกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน มีดินแดนไปถึงประเทศพม่าในส่วนที่ติดกับปราณบุรี ถ้าดูจากแผนที่ประเทศไทยจะเห็นว่า “จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” ตั้งอยู่ตรงส่วนที่แคบที่สุดของประเทศ ระหว่างทิวเขาตะนาวศรีกับอ่าวไทย กว้างเพียง 12 กิโลเมตรเท่านั้นอยู่ในท้องที่คลองวาฬ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ ส่วนที่กว้างที่สุดอยู่ตรงอำเภอหัวหินกว้าง 60 กิโลเมตร และมีฝั่งทะเลยาวเหยียดถึง 244.8 กิโลเมตร ความยาวของจังหวัด 212 กิโลเมตร เมื่อพิจารณาอย่างชัดเจนเมืองปราณบุรีจะมีความเป็นประวัติศาสตร์ที่เด่นชัดมากกว่าเมืองประจวบคีรีขันธ์ โดยมีการเปลี่ยนแปลงความสำคัญของเมืองไปตามอำนาจการปกครองในแต่ละยุคแต่ละสมัยเพื่อให้สะดวกต่อการบริหารจัดการ

แน่นอนว่า เมืองปราณบุรีเป็นเมืองที่สำคัญ เคยใช้เป็นชื่อเมือง (จังหวัด) มาครั้งหนึ่ง ก็มาก่อนเมืองประจวบคีรีขันธ์ เป็นเมืองเก่าทางภาคใต้ของอาณาจักรไทยมาแต่สมัยโบราณ เป็นเมืองที่มีและเกิดขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีแต่ไม่ปรากฏหลักฐานแต่ชัดว่าตั้งขึ้นเมื่อใด เพิ่งปรากฏในกฎหมายตรา 3 ดวง ซึ่งพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้โปรดเกล้าให้ชำระขึ้น มีความว่า “สมัยพระบรมไตรโลกนาถเป็นพระเจ้าแผ่นดิน สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี มีพระบรมราชโองการสั่งว่า “บรรดาข้าราชการอยู่ ณ หัวเมืองปักษ์ใต้ฝ่ายเหนือทั้งปวง ให้ถือศักดินาตามพระราชบัญญัติศักดินาหัวเมือง บัญญัติว่า “พระปราณบุรี เจ้าเมืองปราณได้ถือศักดินา 3,000 รัชศก 1298 (พ.ศ.1919)

ยังปรากฏตามพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา ในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เมืองตะนาวศรี (ปัจจุบันขึ้นกับจังหวัดมะริด ประเทศพม่า) เกิดเป็นกบฏ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้ารับสั่งให้สมเด็จพระเอกาทศรถ พระราชอนุชายกทัพจากกรุงศรีอยุธยาไปปราบกบฏเมืองตะนาวศรี สมเด็จพระเอกาทศรถได้เสด็จยกทัพผ่านเมืองปราณบุรีเพราะเป็นทางผ่านไปยังเมืองตะนาวศรี

ในสมัยรัตนโกสินทร์ รัชสมัยพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 เมืองปราณขึ้นตรงต่อกรุงเทพมหานคร และได้มีพระกรุณาโปรดเกล้าให้แบ่งหัวเมืองต่าง ๆ ทางฝ่ายใต้ขึ้นกับกลาโหม มหาดไทยและกรมท่า เมืองปราณให้ขึ้นกับกลาโหม

ดังที่กล่าวข้างต้นว่า เมืองปราณบุรีมีเนื้อที่กว้างขวางมาก สามารถทำความเข้าใจในประวัติศาสตร์ชาติพื้นฐานของเมืองปราณได้ดังนี้

ทิศใต้จรดคลองบางปูฝ่ายเหนือ

ทิศเหนือติดต่อกับเขตอำเภอหนองจอก (ต่อมาย้ายที่ตั้งและเปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี)

ทิศตะวันออกจรดอ่าวไทย

ทิศตะวันตกจรดตะนาวศรี ประเทศพม่า

เมืองปราณบุรีมีที่ทำการเมือง (ศาลากลาง) ตั้งอยู่ในพื้นที่หลายแห่ง ตามลำดับ ดังนี้

1) แต่เดิมศาลากลางเมือง ตั้งอยู่ที่บ้านเมืองเก่า คือตำบลปราณบุรีในปัจจุบัน (โดยมีคำยืนยันจากคุณลุงเอนกอดิศักดิ์กำนันตำบลปราณบุรี ซึ่งปัจจุบันถูกน้ำทะเลกัดเซาะจนไม่สามารถมองออกได้ว่าเคยเป็นที่ตั้งทำการเมืองปราณบุรี

2) พ.ศ. 2449 ได้ย้ายไปตั้งอาคารตึกตำบลปากน้ำปราณ (ตึกและที่ริมน้ำ โดยเฉพาะตัวตึกตั้งอยู่ริมน้ำ ขณะนี้ตัวตึกถูกกระแสน้ำกัดเป็นคลองไปแล้ว ยังคงอยู่แต่ที่ดิน บริเวณปัจจุบันเป็นที่ราชพัสดุ ให้ราษฎรเช่าปลูกบ้านอาศัย) โดยมีคำยืนยันจากผู้สูงอายุในชุมชนอย่างชัดเจน

3) ย้ายมาตั้งที่สถานีรถไฟปราณบุรีด้านตะวันออกริมแม่น้ำ ในตำบลเมืองเก่า เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2459 จนถึง พ.ศ. 2520 รวมเวลา 60 ปี จึงถูกย้ายจากที่ว่าการอำเภอไปตั้งที่ใหม่ คือ หมู่ 3 บ้านเขาน้อย ติดกับถนนเพชรเกษม ณ ที่ดินของกระทรวงกลาโหม เมื่อ พ.ศ. 2520 (ประวัติความเป็นมาของเมืองปราณบุรี : 2554)

จากการศึกษาประวัติศาสตร์อำเภอปราณบุรี โดยเฉพาะพื้นที่ประวัติศาสตร์ คือเทศบาลตำบลปากน้ำปราณ องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ และองค์การบริหารส่วนตำบล

ปราณบุรี พบว่า ทั้ง 3 ชุมชนเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบของประวัติศาสตร์มีอยู่ 3 ประเด็นสำคัญ ๆ ดังนี้

1. ภูมิประวัติศาสตร์

2. สถานที่ประวัติศาสตร์

ทั้ง 2 ประเด็น เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้อำเภอปราณบุรี มีความมั่นคงในทุกรูปแบบและยังเป็นพื้นที่ที่มีผู้คนเข้ามาอยู่อาศัยไม่ว่างเว้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ถึงแม้ในสมัยโบราณมีการว่างเว้นจากผู้คนอยู่บ้างก็ตาม ในชั้นนี้ขอแนะนำข้อค้นพบทั้ง 2 ชุด อธิบายตามพื้นฐานของข้อมูลที่ปรากฏทั้งจากคำบอกเล่าและเอกสารเผยแพร่ตามลำดับ ดังนี้

1) ภูมิประวัติศาสตร์ คือ ลักษณะพื้นที่ในอำเภอปราณบุรี อยู่ติดกับอ่าวไทยมีแม่น้ำสายหลักคือ แม่น้ำปราณบุรี ส่วนที่มีความสำคัญคือปากน้ำปราณหรือชาวบ้านมักจะเรียกว่า ปากคลองปราณ นอกจากนี้ในพื้นที่ปราณบุรีก็จะแบ่งออกเป็น 2 พื้นที่ใหญ่ ๆ คือ

1) พื้นที่ที่ติดกับทะเล

2) พื้นที่ที่ติดกับภูเขา

จากการสังเกตในพื้นที่พบว่า ทั้ง 2 พื้นที่ติดต่อกัน ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพความแตกต่างกัน บ้างก็มีการผสมผสานเข้าด้วยกัน เป็นไปตามลักษณะของภูมิศาสตร์ เป็นคำสัมภาษณ์ที่ผู้นำชุมชนได้อธิบายถึงความแตกต่างกันว่า “พื้นที่อำเภอปราณบุรีมีลักษณะเฉพาะที่ทำให้ชาวบ้านต้องมีวิถีชีวิตที่แตกต่างกันคือ การเกษตรจะอยู่ในพื้นที่ติดกับเชิงเขาห่างไกลจากทะเลและอีกกลุ่มคือกลุ่มที่มีภูมิศาสตร์ที่ติดกับอ่าวไทย ซึ่งสามารถประกอบอาชีพทั้ง 2 ลักษณะ คือ การทำการประมงและทำการเกษตร (มาโนช เอี่ยมละออ : สัมภาษณ์)

2) สถานที่ประวัติศาสตร์ คือ สถานที่ที่บอกความเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ คือ เขาสามร้อยยอด ซึ่งอยู่นอกเขตพื้นที่ศึกษา พ่อขุนด่าน สถานีรถไฟปราณบุรี และสะพานรถไฟข้ามแม่น้ำปราณบุรี ห้องแถวไม้มีระเบียงลูกกรง มีมากและเป็นของดั้งเดิม

จากการสัมภาษณ์ยังพบว่า ประสบการณ์ที่คนในท้องถิ่นปราณบุรีจดจำแล้วอธิบายถึงความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างภาคภูมิใจ คือ เรื่องเกี่ยวกับสงครามระหว่างไทยกับพม่า

และมอญ ยังมีวัฒนธรรมที่ต่อเนื่องมาแม้ปัจจุบันนี้ก็ยังมีอยู่บ้างในบางพื้นที่ คือ การชูดบ่อน้ำไว้ให้ทหาร ในรูปแบบวัฒนธรรมเหล่านี้พัฒนาไปสู่การสร้างวัดเพื่อเป็นศูนย์รวมของประชาชนในท้องถิ่น คือ การสร้างวัด โบสถ์ วิหาร ซึ่งในพื้นที่ดังกล่าวก็ชูดค้นพบกระดูกทหาร นอกจากนี้ในสถานที่ประวัติศาสตร์ยังมีเรื่องราวที่เกาะเกี่ยวกับความทรงจำของประชาชนอีกเป็นจำนวนมากในสมัยสงครามโลกที่ 2 ในพื้นที่แห่งความทรงจำอาทิ คลองคอย ซึ่งเป็นสถานที่ที่ญี่ปุ่นเข้ามาโดยคำสั่งของจอมพล ป. พิบูลสงคราม

“พม่าตีมอญแตกลงมาจากตอนเหนือ เราเรียกว่า บ้าน 5 กรกฎาคม ส่วนมอญก็มาตั้งหลักแล้วตีไทย ส่วนสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 จอมพล ป. พิบูลสงคราม ปล่อยให้ญี่ปุ่นเข้ามาในพื้นที่ได้โดยไม่ขัดขวาง...”

(เอนก คล้ายเพ็ญ)

อดีตกำนันตำบลปากน้ำปราณ

จากคำบอกเล่า เป็นภูมิหลังที่บ่งบอกถึงพื้นฐานประสบการณ์และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับคนในชุมชนปากน้ำปราณทั้งที่อยู่ติดกับปากน้ำปราณและห่างไกลออกไปจากปากน้ำปราณ ความมีตัวตนอยู่ของชุมชนกับการต่อสู้ของคนในสมัยก่อนที่มีความพยายามอย่างกล้าหาญเพื่อปกป้องพื้นที่ให้รอดพ้นจากข้าศึกจึงเป็นที่ยืนยันของประวัติศาสตร์ว่า ในพื้นที่เคยมีประวัติศาสตร์สงครามระหว่างพม่า มอญ และไทย และการเข้าร่วมรบกับญี่ปุ่นของไทย ในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นเหตุผลหนึ่งที่คนกลุ่มต่าง ๆ ได้ตกค้างอยู่ในพื้นที่ปราณบุรีที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน นับว่าเป็นเมืองสำคัญเมืองหนึ่ง เพราะเคยใช้เป็นชื่อเมืองประจวบคีรีขันธ์มาครั้งหนึ่ง และเมืองปราณบุรีก็มาก่อนเมืองประจวบคีรีขันธ์เป็นเมืองเก่าเมืองหนึ่งทางภาคใต้ของอาณาจักรไทยมาแต่สมัยโบราณ เป็นเมืองที่มีและเกิดขึ้นสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี แต่ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าตั้งขึ้นเมื่อใด เพิ่งปรากฏในกฎหมายตรา 3 ดวง ซึ่งพระพุทธรูปอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตน โกสินทร์ ซึ่งได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นนี้

จากการศึกษาเอกสารที่คนปราณบุรีและคนไทยทั่วประเทศต้องสูญเสียอย่างมีวันหวน กลับ พบว่า อำเภอปราณบุรี และอำเภอกุยบุรี ซึ่งอยู่ติดกับอ่าวไทยทางฝั่งตะวันออกมีการคำนวณพื้นที่ประกาศไทยโดยพระบริหารเทพธานี แล้วสรุปผลการคำนวณว่า “เราถูกรุกกล้าดินแดนเขามาถึง 2,600 เส้นหรือ (104 ตารางกิโลเมตร) ก็เพราะพื้นที่ที่เป็นรูปยาวแคบทอดจากเหนือจรดใต้ ทำให้อำเภอต่างๆ ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เรียงหน้ากระดานไปตามชายทะเลนับจากเหนือไปได้ หัวหิน ปราณบุรี กุยบุรี เมืองทับสะแก บางสะพาน และบางสะพานน้อย (ธีระ เกียรติชัยอาภรณ์ : 2525).

ยังพบอีกว่า สถานที่ประวัติศาสตร์ของปราณบุรีที่มีมายาวนานเป็นการดำรงอยู่ของพื้นที่ เช่น ที่ว่าการอำเภอ มีเมืองเก่า ตึกนอกทะเลหมายถึงที่ทำการที่อยู่ในทะเลในปัจจุบันซึ่งถูกทะเลเซาะหาร่องรอยหลักฐานที่แน่ชัด ไม่ได้ชัดเจน และยังมีหลักฐานอีกหลายชิ้นที่พวยยืนยันความเป็นประวัติศาสตร์ของพื้นที่ได้เป็นอย่างดีคือปืนครกเหล็ก มันอยู่หน้าโรงพัก ซึ่งมันเคยอยู่หน้าตึกที่ทำการมาก่อนหน้า จากคำบอกเล่าว่ามีการลากตึกออกมาจากทะเลด้วยช้าง ซึ่งสันนิษฐานกันว่าน่าจะอยู่ในช่วงสมัยรัชกาลที่ 4 และตอนหลังก็ได้ย้ายไปที่ตลาดปราณบุรี ยืนยันคำกล่าวข้างต้นจากการสัมภาษณ์ปลัดเทศบาลตำบลปากน้ำปราณว่า

“เขตปากน้ำปราณจะเป็นที่ว่าการอำเภอก่อน สร้างขึ้นสมัยอยุธยา มีเมืองเก่า เมืองจะมีตึกนอกทะเล เพราะในสมัยก่อนเขาสันนิษฐานว่า เป็นที่ทำการอำเภอ แต่ถูกน้ำทะเลเซาะไปหมดแล้ว แต่ก็ยังมีหลักฐานอยู่ชิ้นหนึ่งที่พอจะยืนยันได้ว่าที่นี่เป็นเมืองเก่า เพราะว่ามันมีปืนครก ปืนครกเหล็ก มันอยู่หน้าโรงพักปากน้ำปราณ...”

(นายธงชัย สุนาพันธ์)
ปลัดเทศบาลตำบลปากน้ำปราณ

จากการเข้าไปศึกษาถึงประวัติศาสตร์เมืองปราณบุรีปัจจุบัน ไม่นับเมืองกุยเข้าด้วยกัน ประกอบด้วยตำบลปากน้ำปราณ ปัจจุบันได้แบ่งแยกพื้นที่เพื่อเหมาะสมต่อการบริหารปกครอง และการจัดเก็บภาษีและเพื่อให้ชุมชนได้บริหารจัดการตนเองลดช่องว่างระหว่างรัฐกับชุมชน เป็น

เทศบาลตำบลปากน้ำปราณ องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ และตำบลปราณบุรี นอกจากนี้ ยังมี ตำบลเขาน้อย ตำบลศิลาลอย ตำบลไร่เก่า และ ตำบลสามร้อยยอด ซึ่งติดกับทะเลอ่าวไทย นอกจากนี้ยังมีประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าของชาวบ้านผ่านสถานที่ต่าง ๆ ที่เป็นประสบการณ์ความทรงจำตามผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งสอดคล้องกับปลัดเทศบาลตำบลปากน้ำปราณ (พ.ศ.2553 : สัมภาษณ์) เกี่ยวกับสถานที่คือทางรถไฟปราณบุรี และสอดคล้องกับกำนันอเนก ผู้ให้สัมภาษณ์หลักพร้อมกับความเห็นของลุงประดิษฐ์ ประคำทอง ผู้สนับสนุนข้อมูล เพื่อให้ผู้วิจัยได้ประมวลหาคำตอบจากคำบอกเล่าทั้งหมด จะเห็นได้ว่า สถานที่ประวัติศาสตร์ตั้งแต่อดีตเขาได้มีภูมิปัญญาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและให้ความสำคัญต่อสถานที่ที่ได้กล่าวมาข้างต้นอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยได้นำมาผสมผสานเรื่องราวในอดีตจนถึงปัจจุบัน แม้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ความสามารถในการพึ่งตนเองของประชาชนก็เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตก็ตาม โดยภาพรวมการรับรู้ตัวตนในด้านประวัติศาสตร์ที่เห็นได้เด่นชัดคือ

1. ภูมิหลังของชุมชน
2. วัฒนธรรมชุมชนและ
3. วิถีชีวิตชุมชน

จากการศึกษาพบว่า ประชาชนโดยทั่วไปรวมทั้งผู้บริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ทราบถึงประวัติที่แท้จริงของชุมชนว่ามีสถานที่ประวัติศาสตร์เป็นมาอย่างไร มีแต่เพียงข้อมูลที่เล่ากันมาเพียงเล็กน้อยจึงไม่มีการศึกษากันอย่างจริงจัง ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นและความรักในท้องถิ่นจึงลดลงอย่างเห็นได้ชัด การเรียนรู้อัตลักษณ์ชุมชนเป็นเป้าหมายที่ค้นคว้าเพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม ท่ามกลางพัฒนาการและการเปลี่ยนของสังคมในแต่ละสมัยของปราณบุรีเป็นที่อยู่อาศัยของคนหลายกลุ่ม พิธีกรรมและความเชื่อ มีวิถีชีวิตดำรงอยู่ในอาชีพหลักคือ

- 1) การประมง
- 2) การเกษตร
- 3) การผลิตและแปรรูปเพื่อเศรษฐกิจภายนอกชุมชน

ทั้งนี้ ชุมชนไม่ละทิ้งแนวคิดหรือฐานคิดการพึ่งพาตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ฉะนั้น อัตลักษณ์ชุมชนของอำเภอปราณบุรี จึงมีลักษณะเด่นตามแง่มุมต่าง ๆ

ภาพที่ 3 การสัมภาษณ์ปราชญ์ชุมชนในวัดนาห้วย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาพบว่า ในช่วงของการดำรงอยู่ของประวัติศาสตร์ที่กล่าวมานี้บาง
ช่วงก็ไม่ห่างจากยุคสมัยของคนในยุคปัจจุบันมากนัก ปัจจุบันประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับผู้ปกครอง
จำเป็นที่คนรุ่นหลังจะต้องเรียนรู้และตระหนัก ดังสถานที่ประวัติศาสตร์ที่สำคัญของพื้นที่คือ พระที่
นั่งคูหาคฤหาสน์ มีประวัติศาสตร์และคนแก่เล่าเกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5
เสด็จสมัญเฑาะพาสแล้ว เมื่อประมาณ พ.ศ.2433 ปรากฏว่า พระองค์เจอลมพายุ บริเวณถ้ำพระยานคร
ที่สามารถย่อยอด แล้วเสด็จไปในถ้ำเพื่อพักแรมจึงโปรดฯสร้างที่พัก เรียกว่า พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์
ซึ่งตอนนี้ก็เป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แล้วยังทะนุบำรุงไว้เป็นอนุสรณ์

จากการศึกษาพบว่า พื้นที่เมืองปราณบุรี มีสถานที่ประวัติศาสตร์ เรื่องราวบางอย่างที่ถูก
ผูกโยงเข้าไว้กับสถานที่ประวัติศาสตร์ ที่สามารถมองเห็นร่องรอยอัตลักษณ์ของชุมชนปราณบุรี

แม้วันเวลาเปลี่ยนแปลงไป ข้อค้นพบที่ผู้วิจัยได้จากการประมวลและสัมภาษณ์ทั้งผู้บริหารท้องถิ่น และประชาชนที่ได้เมตตาให้ข้อมูลเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาอัตลักษณ์ของชุมชนพบว่า ปัญหาของการดำรงไว้ซึ่งสถานที่ประวัติศาสตร์ของปราณบุรีที่ค้นพบทั้งในแง่ของสถานที่ และ ที่ดิน และยังพบอีกว่า การแสดงอัตลักษณ์ชุมชนด้านประวัติศาสตร์ทั้ง 2 ด้าน มีความจำเป็นที่ จะต้องให้ความสำคัญและทุ่มเทเพื่อเป็นมรดกต่อคนรุ่นต่อไปโดยไม่คิดเสียดายกับเวลาที่ต้อง สูญเสียไป (ลุงประดิษฐ์ ประคำทอง : 2 พฤษภาคม 2553 สัมภาษณ์) ดังต่อไปนี้

1. ขาดการศึกษาและเรียนรู้ประวัติศาสตร์และตัวตน
2. การอนุรักษ์และการเห็นความสำคัญที่ไร้ทิศทางของคนในท้องถิ่น
3. ระบบทุนนิยมเข้าไปครอบงำในส่วนของการบริหาร
4. ขาดการเยียวยา ปรับปรุง และการอนุรักษ์ในส่วนที่เป็นประวัติศาสตร์อย่างจริงจัง

ผลจากการศึกษาพบว่า ประวัติศาสตร์ไม่ใช่เป็นการบอกเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นเท่านั้น แต่ยังบอกความเป็นมาของผู้คน ถิ่นกำเนิด ชาติพันธุ์ และวิถีชีวิตของชุมชนกับภูมิประวัติศาสตร์ และสถานที่ประวัติศาสตร์ แหล่งทำมาหากินในประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบัน บางสมัยอาจมีปัจจัย บางอย่างที่ทำให้เรื่องราวถูกตัดทอนลงไปจนหาร่องรอยได้ไม่ชัดเจน การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ยังบอกถึงลักษณะนิสัยความเป็นตัวตนของคนในแต่ละยุคสมัยแม้ไม่ได้อยู่ร่วมสมัยก็ตามเพราะ บุคลิกภาพเฉพาะของคนแต่ละกลุ่มมีความต่อเนื่องกับพื้นที่เดิม ๆ การปรับตัวก็เป็นไปตาม สภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นจริง ประวัติศาสตร์ยังดำเนินต่อไปกับเรื่องราวที่ยังไม่เกิดขึ้น แต่มันจะยึด โยงและเกี่ยวพันกับสิ่งที่ปัจจุบันเป็นประวัติศาสตร์ในอนาคต สิ่งที่สามารถพัฒนาบุคลิกภาพ ของบุคคลหรือเอกลักษณ์ของบุคคลได้ดีที่สุด ประกอบด้วย

1. การเชื่อมโยงระหว่างอดีตและปัจจุบันของคนในชุมชน
2. การบันทึกเรื่องราวทุกประเด็นที่เกิดขึ้นอย่างครบถ้วน
3. การถ่ายทอดประวัติศาสตร์ไปสู่คนรุ่นใหม่
4. แสดงการมีตัวตนของคนในชุมชนอย่างมีเอกลักษณ์

กล่าวโดยสรุป การก่อเกิดของประวัติศาสตร์จึงบอกความเป็นตัวตนจะมีขึ้นได้ก็ด้วยวิถีของชุมชนที่แสดงลักษณะเฉพาะที่บอกได้ว่านี่คือตัวของฉัน ชุมชนของฉัน บ้านของฉัน รวมถึงวัฒนธรรม ภาษาและลักษณะนิสัยของฉัน ที่แสดงออกมาแล้วมีความโดดเด่นในเชิงความเป็นตัวตนที่มีจิตวิญญาณมาตั้งแต่ต้น ชุมชนมีการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เห็นความมีตัวตนอย่างแท้จริงของตน พฤติกรรมที่แสดงออกมา เป็นอัตลักษณ์ที่มีความสำคัญต่อชุมชนของตน การถ่ายทอดประวัติศาสตร์เชิงพฤติกรรมของตนออกมาให้คนรุ่นต่อ ๆ ไป และผสมผสานระหว่าง อัตลักษณ์รุ่นเก่ากับอัตลักษณ์สมัยใหม่ ทำให้ชุมชนดำเนินชีวิตตามร่องรอยของประวัติศาสตร์อย่างมั่นคง ความเชื่อมโยงด้านประวัติศาสตร์ทำให้ชุมชนเข้าใจพื้นฐานเดิมของตน นำมาซึ่งความหวงแหน ปกป้องรักษาความเป็นชุมชนตามข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ การร่วมมือกันสร้าง ร่วมมือกันรักษา ทรัพยากรธรรมชาติ และวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมซึ่งบ่งบอกถึงความเป็นตัวตนอย่างแท้จริง เป็นปัจจัยสร้างเสริมการพึ่งพาตนเองได้ของชุมชน ฉะนั้น การเข้าก้าวสู่ความมั่นคงของชุมชนก็จะยั่งยืนถาวร

4.2.3 อัตลักษณ์วิถีชีวิต

ภาพ 4 วิถีชีวิตชุมชนด้านการประมงของชาวปากคลองปราณ

ภาพที่ 5 การตาคหมึกหลังจากการคัดเลือกเสร็จเรียบร้อยแล้ว

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิถีชีวิตของคนในชุมชนปราณบุรีจะเห็นได้ว่า คนในชุมชนจะมีความเชื่อเรื่องชาติพันธุ์ที่เกาะเกี่ยวไปกับประวัติศาสตร์เข้าไว้ด้วยกันอย่างเหนียวแน่นในท่ามกลางของการเปลี่ยนแปลงย่อมส่งผลต่อการรวมกลุ่มกันอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะกลุ่มไหนที่เข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่โดยยอมนำความเชื่อนั้น ๆ มาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประกอบด้วย วัด ความเชื่อ วิถีชีวิต โดยพิจารณาวิถีชีวิตชุมชนปราณบุรีผ่านโครงสร้างชุมชนที่ผู้วิจัยได้เข้าไปสัมผัสได้ ดังนี้

1) วัด ผู้วิจัยได้เข้าไปศึกษาในพื้นที่ปราณบุรี พบว่า ชุมชนปราณบุรีในพื้นที่ที่เป็นกรณีศึกษา คือ เทศบาลตำบลปากน้ำปราณ องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ และองค์การบริหารส่วนตำบลปราณบุรี กลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนามีวัดเป็นศูนย์กลางในการรวมกลุ่ม ในแต่ละพื้นที่วัดเป็นศูนย์รวมจิตใจ เป็นศูนย์รวมกิจกรรมตลอดทั้งปี ทั้งในเทศกาลและนอกเทศกาล เช่น การพัฒนาชุมชน พัฒนาสังคม ในเทศกาล คือ เข้าพรรษา ออกพรรษา ทอดกฐิน สงกรานต์ เป็นต้น แต่ละกลุ่มมีความเชื่อนอกเหนือจากศาสนา เช่น ผีสาวเทวดา ผีบรรพบุรุษ มีการปฏิบัติกันมาอย่างต่อเนื่อง ในทุก ๆ ครอบครัว นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมของคนในชุมชนที่เกี่ยวกับวัด

ที่มีความสัมพันธ์กับชุมชน โดยจัดเป็นกิจกรรมเพื่อช่วยกันดูแลชุมชนซึ่งถือได้ว่า เป็นกิจกรรมการพึ่งพาตนเองของชุมชน ใช้ทุนน้อยหรือแทบไม่ใช้เลยเป็นความเชื่อใจซึ่งกันและกันดังคำสัมภาษณ์ที่น่าสนใจว่า

“คนแก่ คนใหญ่ (ผู้มีอำนาจ) ทำโน่นทำนี่ ช่วยกัน นัดพบกันทำในวันพระ เป็นวันพัฒนาชุมชน พอมายู่ร่วมกัน จัดตั้งเป็นกรรมการ มีการประชุมวันพระ ต่อมาเปลี่ยนเป็นวันโกน...”

(นกลีถ์ เกตุสยาย)

ภาพที่ 6 วัดปากคลองปราณ

ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาจากข้อมูลชุมชนผ่านปราชญ์ชุมชนที่เป็นเรื่องเล่า มีแนวคิดบ่งบอกถึงการรวมศูนย์ เพราะความเชื่อเรื่องของขลังศักดิ์สิทธิ์ซึ่งไม่สามารถปฏิเสธได้และเป็นที่เล่ากันโดยทั่วไปตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เรื่อง “...พระเจ้าที่วัดปราณ เมื่อก่อนเขาเรียกว่า “เมืองเก่า” และที่นี้ตอนหลังมาเรียก “วัดปราณ” สมัยก่อนต้องลงอาบน้ำที่แม่น้ำปราณ ตรงทำวัด เพราะพระ

จะไปสร้งน้ำกันตอนเย็น ๆ พระสร้งน้ำแล้วแต่ท่านมีคาถาแปลงเป็นจระเข้ ว่ายน้ำบ้าง ดำน้ำบ้าง พอไหลขึ้นมา ก็กลายเป็นพระ จากนั้นเขาทำให้มีรูปจระเข้อยู่หน้าวัด...”

ผู้วิจัยได้เข้าไปศึกษาถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชนเห็นว่า โดยทั่วไปวัดมีบทบาทสำคัญ เป็นศูนย์รวม เป็นแบบอย่าง เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนซึ่งกลายเป็นกลายเป็นอัตลักษณ์เพราะทุกชั้นตอนจะมีกิจกรรมเกี่ยวกับชีวิตและสังคม ตั้งแต่เกิดจนตาย แนวคิดหลักหรือหน้าที่หลักที่คนในพื้นที่ชุมชนปราณบุรีตระหนักคือการดูแลวัด บำรุงวัด วัดเป็นผลรวมของชุมชนที่แสดงอัตลักษณ์ได้ชัดเจนเป็นที่พึ่งทางจิตวิญญาณ ศูนย์กลางการทำกิจกรรมทุก ๆ กิจกรรมของชุมชนแม้บางกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับศาสนาก็ตาม เช่น เรื่องการประชุมของชาวบ้านที่ทำงานด้านพัฒนาระบบเครือข่ายก็ใช้วัดเป็นสถานที่ในการประชุม ปริญญาหรือหรือทบทวนข้อผิดพลาดที่ได้ดำเนินไปได้ได้อย่างชัดเจน วัดเป็นสถานที่บ่งบอกการมีอยู่อย่างมีตัวตนของชุมชนได้ตลอดเวลา การจะเห็นอัตลักษณ์หรือตัวตนที่แท้จริงนำไปสู่การพึ่งพาตนเองของชาวปากน้ำปราณมาโดยตลอดก็คือ “วัด” ไม่แตกต่างกับภูมิภาคอื่น ๆ ชาวปากน้ำปราณยังคุ้นเคยกับกิจกรรมที่วัด ประกอบด้วย (1) หลักการปกครอง (2) วิถีชีวิตกับอาชีพ ชุมชนพึ่งตนเองได้ให้สังเกตที่วัด ความเจริญรุ่งเรืองของวัดให้สังเกตที่ชุมชน เพราะวัดเป็นศูนย์กลาง แต่วัดไม่ได้ทำมาหากินอะไรอยู่ที่ความศรัทธาของชาวบ้าน

“ผมอยากให้มองวัด งานประเพณีของวัด เวลาวัดมีงานความเข้มแข็งของชุมชนมี ไม่งั้นที่บอกว่า คนที่ศรัทธาวัดให้ความร่วมมือ งานทุกอย่างล่องไปด้วยดี...”

(คุณลุงสมใจ สุศรี)

บุคคลต้นแบบกำเนิดเรือโคปลาหมึก

อัตลักษณ์ชุมชนด้าน วิถีชีวิตของชุมชนปราณบุรีจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่เกิดจนตายภายในวัด ฉะนั้น วัดเป็นสถานที่บอกเล่าชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์และ วิถีชีวิตของชุมชนที่พึ่งพาตนเองได้มีวัดชี้แนะแนวทางวิถีการปฏิบัติตนตามแนวคิดศาสนาที่พยายามสอนให้คนพึ่งพาตนเอง

ก่อนที่จะฟังพาลิ่งอื่นใด เป็นการยืนยันในเชิงประวัติศาสตร์ว่าพื้นที่นี้มีวัดที่มีผู้คนศรัทธาและอยู่ร่วมกับชุมชนมาโดยตลอด ซึ่งมีคำยืนยันจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารชุมชนว่า

“เท่าที่รู้มาจากคนเฒ่าคนแก่ประมาณกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย มีวัดเขาน้อยพบศิลาแลงเสมอ วัดปากคลองปราณเจ้าอาวาสรูปที่เท่าไรก็ไม่รู้ที่สันนิษฐานนะ ท่านจะนั่งทางใน(สมาธิ) ท่านจะอยู่วัดเขาน้อย แสดงว่า 2 วัดนี้ต้องเก่าแก่และต้องสำคัญต่อชุมชน...”

(นายธงชัย สุนาพันธ์)

ปลัดเทศบาลตำบลปากน้ำปราณ

ผลจากการศึกษาพบว่า อัตลักษณ์ที่บอกความเป็นตัวตนของชุมชนในอำเภอปราณบุรียึดโยงกับวัด ฉะนั้น “วัด” เป็นจุดศูนย์กลางในการประกอบกิจกรรมของชุมชนในด้านประเพณี พิธีกรรมและเป็นศูนย์กลางทางด้านจิตวิญญาณของคนในอำเภอปราณบุรี เป็นแหล่งรวมทางชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์และวิถีชีวิต โดยนับโครงสร้างหน้าที่ที่ทุกคนมีส่วนร่วมต่อกันแล้วมีการติดต่อประสานงานเพื่อให้สอดคล้องกับวิถีการเป็นอยู่ของชุมชนที่ปรากฏอยู่ในสัญลักษณ์ที่ส่งให้เกิดการปฏิบัติหน้าที่ สร้างความดี และมีแนวทางในการดำรงอยู่ในชีวิตประจำวัน

2) ความเชื่อ : พระพุทธศาสนา ประเพณี และวิถีชีวิต

จากการศึกษาวิจัยพบว่า สัญลักษณ์ของการรวมกลุ่มผ่านเรื่องเล่า สัจธรรม ผูกโยงกับวิถีชีวิตอย่างลึกซึ้งเป็นมิติที่ผูกเชื่อมโยงไปตามประสบการณ์ นอกจากนี้มีการเชื่อมโยงกับสังคม การอยู่ร่วมกันกลุ่มชาติพันธุ์ในแต่ละภูมิภาคมีความคิด ความเชื่อหรือปรัชญาชีวิตที่แตกต่างกัน อัตลักษณ์ร่วมของชุมชนในทุกชาติพันธุ์คือขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีลักษณะเฉพาะของตน เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีงานบวชนาค ประเพณีการแต่งงาน การแต่งตัว และคนในอำเภอปราณบุรี มีบุคลิกภาพเป็นคนเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่กัน ประเพณีดั้งเดิมบ้านไหนเดือดร้อนเขาก็จะช่วยเหลือกัน

“การ เอื้อเพื่อกัน เพื่อแผ่นดิน ได้รับอิทธิพลจากเมืองเก่าคือ เพชรบุรี มาที่บ้าน
แหลม ชะอำ พุด่าง ๆ คนเพชรอยู่ที่นี่ นำประเพณีการแข่งขันเรือมาด้วย นอกจากนี้ก็มีความเชื่อ
เกี่ยวกับพุทธศาสนา”

(นายธงชัย สุนาพันธ์)
ปลัดเทศบาลตำบลปากน้ำปราณ

ผลจากการศึกษาพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ มีความเชื่อที่หลากหลาย ปฏิบัติตนตามความเชื่อที่
ถูกถ่ายทอดมาหลายชั่วอายุคน เรื่องเหล่านั้นถูกเล่ากันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จน
กลายเป็นประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ทุกคนเข้าใจเป็นแบบเดียวกัน คนข้างนอกมองมาก็เห็นเป็น
เอกลักษณ์ของชุมชนปราณบุรีโดยเฉพาะวิถีชีวิตของชุมชนปราณบุรีในด้านวิถีชีวิต ประกอบด้วย

1. การรวมกลุ่ม (การคบหาสมาคม)
2. วิธีคิดแก้ปัญหา
3. ระบบความเชื่อ/ปรัชญา
4. ปริศนาคำทาย
5. สุนทรียศาสตร์ชุมชน
6. พิธีกรรมชุมชน

จากการศึกษาพบว่า อำเภอปราณบุรีเป็นพื้นที่แห่งรุ่งอรุณของมนุษย์ที่เริ่มเข้าสู่โลกแห่ง
ประวัติศาสตร์ ความสัมพันธ์ที่แนบแน่นมาโดยตลอดตั้งแต่เกิดจนตาย การประกอบอาชีพผ่าน
ความเชื่อที่เร้นลับมองไม่เห็นมารุ่นแล้วรุ่นเล่า เมื่อมองไปข้างหน้าจะต้องเหยียบย่ำประสบการณ์
แห่งความเชื่อที่ไม่มีวันจืดจางลง ชุมชนปราณบุรีมีความพยายามหาที่พึ่งของตนตามแบบเฉพาะจน
กลายเป็นเอกลักษณ์พิเศษที่ยังแน่นในชีวิตและจิตวิญญาณ กลายเป็นอัตลักษณ์ที่บ่งบอกความเป็น
ตัวตนที่ก่อเกิดกับวิถีชีวิตในชุมชน โดยมีผู้นำทางศาสนาเป็นสื่อกลางทางสังคมได้อย่างลึกซึ้ง
ทุกคนมีความเชื่อต้องเดินเท้ากันไปเพราะปู่ ย่า ตา ยาย ไปบวชเรียนที่วัดนาห้วย ความเชื่อที่เต็มไปด้วย
ด้วยสำนึกและจิตวิญญาณคนบ้านหนองงามีความเชื่อที่ว่าวัดที่ถูกสร้างขึ้นเป็นวัดบรรพบุรุษ เขาต้อง

ดูแลไม่ต้องสร้างให้เสียเงินทุกคนช่วยกันรักษาวัด และทุกคนร่วมมือกัน ถนนหนทางหลวงพ่อแก้ว ก็มาช่วยกันตัด อาศัยหลวงพ่อในปี 2509 ประเพณีหมู่บ้าน เช่น ชายข้าวเปลือก ทำบุญกลางบ้าน ทำบุญส่งวัด ส่งเกวียน หรือทำงานสงกรานต์ การอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนมีความพยายามใน ทิศด้านเพื่อตอบสนองการเป็นอยู่ของตนอย่างสมบูรณ์ผ่านประเพณี และพิธีกรรมความเชื่อที่ถูก ปลุกฝังจากกลุ่มคนต่าง ๆ เช่น พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย รวมทั้งพระสงฆ์ อันเป็นจุดศูนย์รวมของคน ในชุมชนและได้นำขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ มาถ่ายทอดไปสู่คนรุ่นต่อ ๆ มา จนกลายเป็น อัตลักษณ์ของกลุ่ม อย่างสังเกตเห็นได้เป็นประจักษ์ กิจกรรมบางอย่างส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ ที่แสดงความเป็นตัวตนออกมา ทั้งรูปแบบและวิถีแห่งการรวมกลุ่มกันของคนในสังคมด้วยวิธีการ หล่อหลอมให้คนในสังคมนั้นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันสามารถพึ่งพาตนเองได้ เป็นการก่อเกิด ประสพการณ์ที่อยู่ได้หลายชั่วอายุคน ความร่วมมือกัน เช่น การแต่งงาน งานบวช งานศพ ก็จะทำให้ ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี บางทีก็ไม่จำเป็นต้องไปขอ ไม่ต้องไปบอกมาก เป็นงานประเพณีบวช ญาติ บ้าง เพื่อนบ้านบ้าง เป็นต้น ชาวบ้านช่วยกันส่วนการร่วมงานตามประเพณีก็ได้ความร่วมมือกันเป็น อย่างดี ในยุคปัจจุบันจะเห็นว่างานประเพณีก็ซบเซาเพราะคนรุ่นใหม่ให้ความสำคัญกับการทำงาน นอกบ้านและอพยพย้ายถิ่นฐานไปทำงานที่ต่างถิ่นและมีรายได้มากกว่าที่เหลือก็เข้าไป เรียนในเมือง บ้าง ในกรุงเทพฯ บ้างวัดนาห้วยเป็นสภาวัดนธรรม ยังมีตำนานสงกรานต์ได้อิทธิพลจากวัดพระเช ดุพลวิมลมังคลาราม กรุงเทพมหานคร ที่เขาจารึกลงบนหลักศิลาซึ่งความเชื่อประกอบไปด้วยการ ไหว้ครู พอไหว้ครูจบมีการรำถวาย เกิดปรากฏการณ์ฟ้าครีมี บางที่ฝนตก พอเสร็จพิธีไหว้ครูฝนก็ หาย ฟ้าก็สว่าง การกำหนดวันนั้นเป็นวันที่ 13 ช่วงเวลาไม่แน่ชัด บางที่เป็นเวลาเช้า บางที่เป็น เวลาเที่ยง ส่วนที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนมีขบวนแห่เทียน พระพรหมเป็นรูปต่าง ๆ แล้วแต่ว่าปี นั้นจะตรงกับนางสงกรานต์ชื่อว่าอะไร นอกจากนี้ยังมียังมีความเชื่อเกี่ยววันสงกรานต์ซึ่งเป็นต้น ตำนานที่ทำให้พระพรหมตัดเศียรตัวเอง จากการศึกษาพบว่า ปรากฏการณ์ดังกล่าวได้แสดงให้เห็น ความเชื่อที่ถูกหล่อหลอมให้คนรวมกันแล้วกลายมาเป็นส่วนหนึ่งของนิสัยใจคอ ความเป็นตัวตนที่ ถูกแสดงออกอย่างมีพลัง และยังสะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงไปของสังคม ฉะนั้น รัฐและ ภาคเอกชนควรเข้ามาให้ความสำคัญและสนับสนุนความเป็นตัวตนของชุมชน เพื่อให้ชุมชนเกิด

การพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน วัฒนธรรมแถบนี้จะใกล้เคียงกันมากเป็นสถานที่กลมกลืนกันไป ไม่มี การแย่ง เช่น ประเพณีต่าง ๆ ของเพชรบุรีกับปราณบุรีจะใกล้เคียงกันมาก คล้ายคลึงกันมาก พอ เริ่มต้นภายในพื้นที่ต้องมาผสมผสานกันไป กลายเป็นวัฒนธรรมเดียวกัน หลักความเชื่อ การ จัดรูปแบบมันใกล้เคียงกัน การสร้างฐานคิดของชุมชนที่นำไปสู่การพึ่งพาตนเอง คือ “การออกเรือ แม่ย่านาง” ตามความเข้าใจของชุมชนผ่านความเชื่อ เพื่อขจัดความขัดแย้งทางสังคม และผ่านมิติ ของกลุ่มคนแต่ละกลุ่มที่มีความซับซ้อนกัน ภาพที่เห็นผ่านช่วงเวลาถูกมองลงไปตามมายาคติ จน นำมาสู่การเปลี่ยนแปลง ภาพของความร่วมมือของประชาชนในชุมชนที่แต่ละคนผ่านประสบการณ์ แนวคิดที่สลับซับซ้อนอย่างสม่ำเสมอถึงแม้จะเป็นนามธรรมแต่ก็ยังสามารถสัมผัสถึงมายาคติที่อยู่ เบื้องหลังอย่างชัดเจน รัฐจึงต้องเข้ามาประทับประคองฐานคิดที่เป็นมายาคติแห่งความเชื่อใน รูปแบบที่เป็นความต้องการที่จะส่งเสริมให้เกิดการพึ่งพาตนเองได้อย่างที่รัฐต้องการ ฉะนั้น ภาพ ของความทรงจำของชุมชนแล้วมีความกลมกลืนกับชีวิตประจำวันขวัญกำลังใจที่มีต่อบุคคลใน ประวัติศาสตร์ รัฐ ชุมชน ต้องศึกษาร่วมกัน โดยผ่าน ความเชื่อในเชิงประวัติศาสตร์ ความเชื่อที่ เกี่ยวกับประเพณี ความเชื่อเกี่ยวกับวิถีชีวิต ความเชื่อเกี่ยวกับการพึ่งพิง

“พวกเราชาวชุมชนตำบลปราณบุรี เห็นความสำคัญและมีสำนึกต่อความเชื่อที่ยังคงวิถี ของชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ เอาไว้ให้กับลูกหลาน...”

(กลุ่มชาวบ้านตำบลปราณบุรี
และลุงสุชาติ งดงาม ตำบลปากน้ำปราณ)

จากการศึกษายังพบอีกว่า การริเริ่มกิจกรรมที่ใช้ศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจมา เชื่อมโยงกับการบริหารหรือดูแลชุมชน โดยทุกคนมีส่วนร่วมและให้ความสำคัญต่อกิจวัตรประจำ ท้องถิ่นจนได้ชื่อว่า “การพัฒนาชุมชน แล้วนำมาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน พึ่งพาตนเองได้ ปรัชญาที่ สำคัญในการดำรงไว้ซึ่งความเป็นชุมชน ผ่านแนวคิดและความเชื่อทางศาสนา คือ สติ เป็นตัว ควบคุมพิจารณาอย่างถ่องแท้ในปัญหาที่เกิดขึ้น อาศัยการคิดที่รอบคอบ กิดล่วงหน้าไว้เป็นเรื่อง ๆ คำว่า “ล้มเหลว” จึงไม่ค่อยเกิดที่คิดแล้วผิดพลาดก็มีน้อยมาก เพราะเราอาศัยสิ่งที่ทำไม่ผิดกฎหมาย

ไม่ผิดศีลธรรม เป็นตัวชี้วัดก่อนที่จะทำอะไรที่จะเป็นประโยชน์ส่วนรวมที่เป็นแนวคิดหลัก ดังที่
ปราชญ์ชุมชนหมู่บ้านหนองกาได้กล่าวไว้ว่า

“มูมไหนดันถูกต้องไม่ผิดศีลธรรม ไม่ผิดกฎหมาย มีประโยชน์อีคิมุนั้นเลย ใครจะ
วิจารณ์อะไร ใครประท้วง เอาสองตัวนี้มาตัดสินใจ แล้วรวมกลุ่มกันเตรียมงาน มีการจัดสรร
ประเพณี พิธีศาสนา โดยกำหนดเอาวัน 14 ค่ำ หรือวันพระ วันโกนเป็นวันประชุมและวันพัฒนา...”

(ลุงเรียง ทิพนต)

ปราชญ์ชุมชนหนองกา

ผลจากการศึกษาพบว่า ความเชื่อเรื่องพระพุทธศาสนา ประเพณี และวิถีชีวิต บริเวณปาก
คลองปราณ โดยมีการแสดงออกถึงความเชื่อร่วมของสังคม การปฏิบัติตนของชุมชนจึงมีความไม่
แตกต่างกัน โดยอาศัยพื้นฐานทางพระพุทธศาสนาความเชื่อเรื่องประเพณีต่างที่มีความเกี่ยวข้องกับ
ชีวิต ความเชื่อเรื่องผี และความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อันเป็นที่พึงพาจิตใจของคนในชุมชน ต่างคน
ก็เคารพซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะเคารพอาวูโส อัครลักษณะที่แท้จริงเกี่ยวกับความเชื่อจึงเป็นมิติที่
ละเอียดเข้าไปสู่จิตวิญญาณ ทำให้เกิดการแสดงออกที่เหมือน ๆ กัน ไม่ว่าพื้นฐานของการเป็นอยู่ที่
แตกต่างกันในบางพื้นที่ เช่นพื้นที่ที่ติดกับอ่าวไทยและปากน้ำปราณและกลุ่มพื้นที่ที่ห่างไกล
ออกไปจากทะเลอ่าวไทยและปากน้ำปราณแต่ทุกกลุ่มก็เชื่อมโยงความเป็นตัวตนของตนออกมา
อย่างชัดเจนในระบบการเป็นอยู่และวิถีทางแห่งการปฏิบัติ

กล่าวโดยสรุป อัครลักษณะด้านความเชื่อนั้นเมื่อพิจารณาอย่างรอบคอบจะเห็นว่ามี
สาระสำคัญที่ทำให้คนสามารถพึ่งพาตนเองได้นั้นประกอบด้วยเหตุผล 5 ประการ คือ

1. แนวคิดทางด้านพุทธศาสนา
2. ขนบธรรมเนียมประเพณี
3. วิถีชีวิตชุมชน
4. การเคารพสิ่งศักดิ์
5. การเคารพอาวูโส

6. การให้เกียรติซึ่งกันและกัน

7. การมีส่วนร่วมและเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย

3) วิถีชีวิต เป็นการใช้ชีวิตที่เกี่ยวข้องด้วยธรรมชาติโดยเฉพาะด้านอาชีพซึ่งเป็นการพึ่งตนเองมาหลายร้อยปี

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยพบว่า ชุมชนปราณบุรีเป็นแหล่งรวมของผู้คนที่เข้ามาอยู่อาศัย ภูมิศาสตร์อำเภอปราณบุรีมีความอุดมสมบูรณ์ กลุ่มชาติพันธุ์เข้ามาประกอบอาชีพทางการประมง และการเกษตร ชุมชนปราณบุรีมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย เป็นอิสระ เช่น สับประรด มะม่วง มะพร้าว และทำนา สมัยก่อนมีสภาพพื้นที่ ไม่มีระบบชลประทาน ใช้น้ำฝนที่ตกต้องตามฤดูกาล และเป็นการปลูกเพื่อการยังชีพมากกว่าค้าขาย อุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับอาชีพคือ การประมง แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ประมงขนาดใหญ่ และประมงชายฝั่ง เริ่มหยุดการทำนาเมื่อ 30 กว่าปีที่แล้ว สาเหตุสำคัญคือ 1) ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล 2) ประกอบอาชีพเลี้ยงปลา พื้นที่ทำการเกษตร การประมง เรือเล็กมีอยู่ 300 ลำ ของตำบลปากน้ำปราณ เรือใหญ่ ก็ประมาณ 100 กว่าลำ เรือใหญ่ก็จะออกหาปลาหมึกและปลาหู มีการยืนยันในวิถีชีวิตของชุมชนในแต่ละรูปแบบจากการสัมภาษณ์ คือ

“อุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับอาชีพคือ การประมง คือ ประมงขนาดใหญ่ และประมงชายฝั่ง พื้นที่ทั่วไป หมู่ 3 และหมู่ 4 เป็นพื้นที่ทำนา แม้เป็นดินเค็ม แต่ก็ทำนาได้ เริ่มหยุดการทำนาเมื่อ 30 กว่าปีที่แล้ว สาเหตุสำคัญคือฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล...”

(มานิช เอี่ยมละออ)

กรรมการบริหารจัดการศูนย์ฯสิรินาตราจินี

จะเห็นได้ว่า จุดร่วมสำคัญของวิถีชีวิตชุมชนปราณบุรีที่มีการเกาะเกี่ยวให้สังคมสามารถพึ่งพาตนเองได้ต้องสร้างสายสัมพันธ์ของความหลากหลาย ดังนี้ คือ

1. ด้านวัฒนธรรม
2. ด้านประเพณี

ผลจากการศึกษาในวิถีชีวิตชุมชนปราณบุรีที่มีการผสมผสานทั้งชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตด้านความเชื่อในหลายหลายมิติ จนถูกหล่อหลอมมาเป็นมิติเดียวกันทำให้เกิดผล ดังนี้

1. ความสุขของสังคม
2. ความสงบของสังคม
3. การปรองดองของสังคม
3. ทางด้านวัฒนธรรมและประเพณี แต่ก็ทำให้สังคมมีความสงบ มีความสุข มีความปรองดองกัน

ฉะนั้น ชุมชนต้องเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ด้วยวิธีการเล่าเรื่อง การละเล่น และบทร้องและยังมีการผสมผสานระหว่างพิธีกรรมกับการแสดงพื้นบ้าน เช่น พิธีกรรมการบวชโดยใช้กลองยาวเป็นตัวนำ และมีความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีของแต่ละชาติพันธุ์ เป็นวิถีชีวิตที่สำคัญต่อชุมชน ปัจจุบันไม่แน่ชัดว่ายังมีชุมชนไหนละเล่นกันอยู่บ้าง คือ การเดินกระเบื้องมาต่อให้กลม ๆ แล้วมาทอยกัน เก็บอิฐที่ฟุ้งมาเรียงกันทำถนนในสายต่าง ๆ ในชุมชนปราณบุรีบริเวณปากน้ำสำหรับเดิน ทางราชการและทางวิชาการด้านวัฒนธรรมไม่ได้บันทึกสิ่งเหล่านี้ไว้ การบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับประเพณี พิธีกรรม การละเล่นและวิถีชีวิต สังคมไทยไม่นิยมการบันทึก เราอาศัยชาวต่างชาติในการบันทึก หรือการบอกเล่าต่อ ๆ กันมาของชุมชนเมื่อก่อนชุมชนจะมีความสุขมาก มีเรื่องเล่า ประเพณี มีเห่ร้อง ขับร้อง เพลงชาวบ้านด้นกันสด ๆ ในหน้าเทศกาล ช่วงตรุษจีน อากาศมันร้อนก็จะไปนั่งชายทะเล พอเริ่มพลบค่ำเริ่มไปชายทะเลแต่ละชุมชนก็ไปรวมกลุ่มกันเล่นแม่ศรี ร้องเพลงแม่ศรี ผู้ชายก็จะไปเล่นอั้งอั้ง ลิงลม เขาก็จะมีวิธีเล่นของเขา ซึ่งเป็นวิถีชีวิตชุมชนเล่นกันอย่างสนุกสนานมาก ๆ พอตกเวลามืด บางคนก็เล่นผีฟุ้งได้ แล้วเกาะเอวกันเป็นกิโลยาวเหยียด แล้วก็วิ่งไปส่งเสียงร้องไปเรื่อย ๆ เรียกกันว่าผีฟุ้งได้”

“ทางราชการและทางวิชาการด้านวัฒนธรรมไม่ได้บันทึกสิ่งเหล่านี้ไว้ การบันทึกเรื่องราว ๆ ที่เกี่ยวกับประเพณี พิธีกรรม การละเล่นและวิถีชีวิต...”

(พระอาจารย์กรวิทย์ ชติกร)

วัดปากคลองปราณ

ผลจากการศึกษาพบว่า ชุมชนปราณบุรีมีกาหระประกอบอาชีพการประมง การเข้ามา
รวมกลุ่มของชาติพันธุ์ในแต่ละภูมิภาคมีวัตถุประสงค์ในการดำรงไว้ซึ่งวิถีชีวิตที่เป็นตัวตนในพื้นที่
ที่จะต้องทำมาหากิน มีความจำเป็นที่จะต้องนำอัตลักษณ์ที่ตนเองพึงพาบรรพบุรุษมาสานต่อบ้าง
ผ่านการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษโดยตรงบ้าง ครูพักลักจำบ้าง เมื่อมาอยู่ร่วมกัน การผสมผสานวิถี
ชีวิตให้ลงตัวต้องอาศัยความพยายามและความผูกพันในรูปแบบต่าง ๆ อย่างลงตัว จนในที่สุดก็มี
พัฒนาการเป็นที่ยอมรับของทุกกลุ่ม จนเรียกได้ว่า เป็นวัฒนธรรมใหม่ บางคนก็พัฒนารูปแบบวิถี
ชีวิตในท่ามกลางความยากลำบากซึ่งบริเวณนี้มีการไปมาหาสู่กับพื้นที่หัวหิน ปากคลองปราณ ใน
อาชีพการประมง และการค้าขาย นอกจากนี้ยังได้พัฒนาวัสดุสำหรับประกอบอาชีพที่เป็นอัตลักษณ์
เฉพาะเป็นที่แพร่หลายโดยทั่วไปและไม่ต้องพึ่งพาอาศัยปรากฏการณ์ตามธรรมชาติดังกล่าว
ของบุคคลต้นแบบการผลิตกำเนิดเรือไคหมึก

“ผมเข้ามาอยู่ที่นี่ใหม่ ๆ ลำบากมาก ต้องรับซื้อ-ขายไม้ ไป ๆ มา ๆ ระหว่างหัวหินและ
ปากคลองปราณ เริ่มทำประมงหาปลาหมึก แต่ก็หายากจนบังเอิญใช้แสงไฟจากหลอดนีออน
ปลาหมึกก็มาเต็ม มันมาตามแสงไฟ จนกลายเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของผม มีคนจากภูมิภาคต่าง ๆ มา
เรียนรู้แล้วนำกลับไปทำ เป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญากันโดยตรงบ้างบางคนก็สังเกตเองบ้าง”

(ลุงสมใจ สุกศรี)

บุคคลต้นแบบกำเนิดเรือไคปลาหมึก

จากการศึกษายังพบอีกว่า มีการประกอบอาชีพเกี่ยวตาลโตนด ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ
ไม่ต้องไปปลูกหรือดูแลอยู่ในพื้นที่ไหนก็สามารถไป นำมาขายบ้าง ทำเป็นน้ำตาลบ้าง ทำเป็น
กระแจะบ้าง รวมทั้งนำลูกตาลไปทำขนมตาล ส่วนที่เหลือก็นำไปแปรรูปเป็นอาหารหลากหลายชนิด
และยังพบอีกว่า ชุมชนปราณบุรีมีภูมิปัญญาด้านการต้มเหล้าเถื่อนซึ่งมีไม่มาก คนบริโภคมากกว่า
เพราะรสชาติมันอ่อนไม่ค่อยเมา วิธีการผลิตเหล้าแบบภูมิปัญญาคือ นำใช้ไม้มะเกลือมาผ่าเผาไฟ
แล้วใส่กระโปรง กระโปรง คือ กระบอกรองตาลที่ทำด้วยไม้ไผ่แน่นแหละ ไม้ไผ่สีสุกลำใหญ่

พอสุกเขาจะเอาน้ำตาลใส่ ทิ้งไว้ข้ามคืนแล้วก็กินได้ เขากินกันประจำ พอทำตาลแล้วต้องใส่ กระแซ่แล้วต้องบอกเจ้าที่เจ้าทาง (ผสมผสานกับความเชื่อ โดยไม่มีการลบหลู่) ไม่งั้นตาลไม่ย่น (ตามภาษาท้องถิ่น) (คำว่า ย่น หมายถึง ฝาดหรือเมา) จะเห็นได้ว่า วิถีชีวิตของกลุ่มคนในยุคปัจจุบัน ถูกยึดโยงกับตัวสินค้าแม่ตัวของผู้บริโภคที่กำหนดให้เป็นตัวสินค้าตัวหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะคล้ายทาส แต่ในงานวิจัยชิ้นนี้ไม่ได้กล่าวในรูปแบบของทาสแบบมนุษย์สมัยโบราณหรือมนุษย์ในประเทศไทย เมื่อ 700 กว่าปีที่ผ่านมา ปัจจุบันมนุษย์จึงพยายามเรียกอิสรภาพความเท่าเทียมกันในทุกด้าน ต้องการแสดงอัตลักษณ์ความเป็นตัวตนของตนออกมาให้เห็นถือเป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญ และมนุษย์ ก็พยายามเรียกร้อง “สิทธิ” ในความเป็นตัวตนในทุกวิถีทาง ฉะนั้น วิถีชีวิตในอำเภอปราณบุรีจึงมี ลักษณะเช่นเดียวกันกับมนุษย์ในยุคก่อน ๆ โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบข้างได้อย่างชัดเจน คือ อาชีพการประมง ทั้งประมงน้ำตื้น และประมงน้ำลึก โดยใช้ภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดกันมาอย่างเป็น ขันเป็นตอน และปกป้องกลุ่มนอกเหนือการควบคุมไม่ให้เข้ามาทำลายธรรมชาติเกินขอบเขต จากการศึกษาพบว่า มีกลุ่มที่ลึกลับทำลายทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะกลุ่มทุนนอกพื้นที่ การเรียนรู้เพื่อพึ่งพาตนเองของชุมชนมีประสิทธิภาพนั้นพบว่า จากการสังเกตในวิถีชีวิตผู้วิจัยได้ เข้าไปศึกษาค้นหาคำตอบเกี่ยวกับความร่วมมือของคนพบว่า โดยทั่วไปในชุมชนร่วมมือกันดี ทั้งใน ด้านการประกอบอาชีพ โดยนำปะการังเทียมไปทิ้ง ในระยะที่ทางกรมประมงกำหนด เรือเล็ก สามารถออกไปได้ออกอยู่แนวปะการัง แต่รัศมีของเรือใหญ่ต้องอยู่นอกแนวปะการัง พบว่า พื้นที่ ชุมชนปราณบุรี ในเขตพื้นที่ ทั้ง 6 ชุมชนคือ เขตเทศบาลตำบลปากน้ำปราณจะมีการประชุมเดือน ละ 1 ครั้ง เพื่อรับทราบการบริหารงานของเทศบาลเพื่อส่งไปสู่อุปกรณ์อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

“การสร้างเครือข่ายหลายกลุ่ม เราจะเรียกกลุ่มเรือเล็ก รวมตัวกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อดูแลปะการังเทียมที่ภาคราชการนำไปทิ้งไว้เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ และสำหรับทำมาหากินของกลุ่ม”

(นายธงชัย สุนาพันธ์)
ปลัดเทศบาลตำบลปากน้ำปราณ

ผู้วิจัยยังพบอีกว่า ชุมชนที่ประกอบอาชีพกสิกรรมตำบลปราณบุรี แม้ในปัจจุบันก็ยังประกอบอาชีพกสิกรรม และการเกษตรในด้านอื่น ๆ เพิ่มเข้ามาเพื่อรายได้ที่สามารถดำรงชีพได้ ซึ่งแตกต่างจากเทศบาลตำบลปากน้ำปราณและองค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ ส่วนใหญ่มีอาชีพประมงเป็นหลักใน 3 กลุ่มจึงมีอาชีพแตกต่างกันตามลักษณะภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น ฉะนั้นประชาชนในตำบลปราณบุรีถูกผูกยึดโยงระหว่างวิถีชีวิตและวัด เข้าไว้ด้วยกันเป็นเวลายาวนานกว่า 200 ปี วิถีชีวิตของชุมชนปราณบุรีมีการเป็นอยู่แบบด้อยที่ด้อยอาศัยกันมาอย่างยาวนานกว่า 200 ปี โดยมีวัดนาห้วยเป็นศูนย์กลาง พบว่า เมื่อชาวบ้านทำการเกษตรเรียบร้อยแล้วหลังจากเก็บเกี่ยวเสร็จก็จะมีประเพณีทำบุญ เอาผลผลิตจากการเกษตรมาถวายวัดก่อน ซึ่งทำกันมาอย่างนี้โดยตลอดจนกลายเป็นประเพณี วัฒนธรรมเฉพาะของชุมชน และชาวบ้านก็พึ่งพิงวัด โดยใช้น้ำที่เป็นบ่อน้ำของวัด ใช้กันทั้งตำบล

“ชาวบ้าน ไม่ยอมสละทิ้งความศรัทธาในพระพุทธศาสนาและพระสงฆ์โดยเฉพาะหลวงพ่อกแก้ว วัดนาห้วยจึงมีบทบาทกับวิถีชีวิตชุมชนแถบนี้เป็นอย่างมาก”

(พระครูปลัดควชิรนนท์ วชิราวุโธ)

เลขาเจ้าคณะตำบลปราณบุรี /ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดนาห้วย

จากการศึกษายังพบอีกว่า วิถีชีวิตของชุมชนปราณบุรีมีความพยายามในการ รวมกลุ่มอาชีพกันตามถนัด โดยที่ใครมีภูมิปัญญาด้านใดก็มาแลกเปลี่ยนความรู้ความสามารถที่ตนมีหรือร่วมกันคิดค้นและเติมเต็มในส่วนที่ขาดจนกลายเป็นชุมชนตัวอย่าง เช่น กลุ่มแม่บ้านหนองกาที่มีความพยายามในการพัฒนาอาชีพ ฝมือทางด้านเกษตรแปรรูปออกไปสู่ตลาดอย่างต่อเนื่อง จนผลิตสินค้าออกสู่ตลาดไม่ทัน กลุ่มแม่บ้านมีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง

“ ไม่มีใครบอกว่าต้องทำสิ่งนั้นสิ่งนี้ แต่ทำในสิ่งที่ตนเองถนัดอยู่แล้ว คิดค้นจากพืชพันธุ์ทางการเกษตรที่กินไม่ทัน ขายไม่ทันเลยนำมาแปรรูปลองผลิตลองดูจนนับครั้งไม่ถ้วน แล้วก็ออกมาอย่างที่เห็น...”

(กลุ่มแม่บ้านหนองกา)

ภาพที่ 7 การแปรรูปผลิตภัณฑ์พื้นบ้านของกลุ่มแม่บ้านหนองกา

ผลจากการศึกษาพบว่า ทั้ง 3 ชุมชน คือ เทศบาลตำบลปากน้ำปราณ องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ และองค์การบริหารส่วนตำบลปราณบุรี มีวัฒนธรรมการเป็นอยู่และรูปแบบของวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับลักษณะภูมิประเทศ พื้นที่โดยส่วนใหญ่ติดกับทะเล อาชีพส่วนใหญ่ก็อิงกับทะเลเป็นหลักถือได้ว่า เป็นอัตลักษณ์ด้านการประมงแบบยังชีพ มีการไถ่หมึกอาศัยหลักการทางธรรมชาติ ลากอวนสำหรับหาปลา ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพแบบยังชีพมาเป็นรูปแบบของธุรกิจการประมง ความเป็นชุมชนก็เริ่มลดลง ยังคงรักษาสภาพดั้งเดิมไว้เฉพาะกลุ่มและเพิ่มธุรกิจการประมง ทำให้ครัวเรือนบางครัวเรือนสามารถพึ่งตนเองได้และหันไปประกอบอาชีพอื่น ๆ ตามที่ตนเองชอบหรือตามสภาพต้นทุนในครอบครัวแล้วแต่ขีดจำกัดของแต่ละบุคคล ความโดดเด่นหรือความเป็นความเป็นอัตลักษณ์หรือเอกลักษณ์ก็จางหายไปกับการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตจากชุมชนดั้งเดิมแปรเปลี่ยนเป็นชุมชนสมัยใหม่มากขึ้น อาชีพดั้งเดิมเลยถูกทอดทิ้ง ต้องพึ่งพิงแรงงานต่างชาติเป็นจำนวนมาก เช่น พม่า ลาว กัมพูชา ในการทำอาชีพประมง ส่วนอาชีพการเกษตรก็เช่นเดียวกับปัจจุบันต้องไปยึดโยงอยู่กับการเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ เมื่อต้นทุน

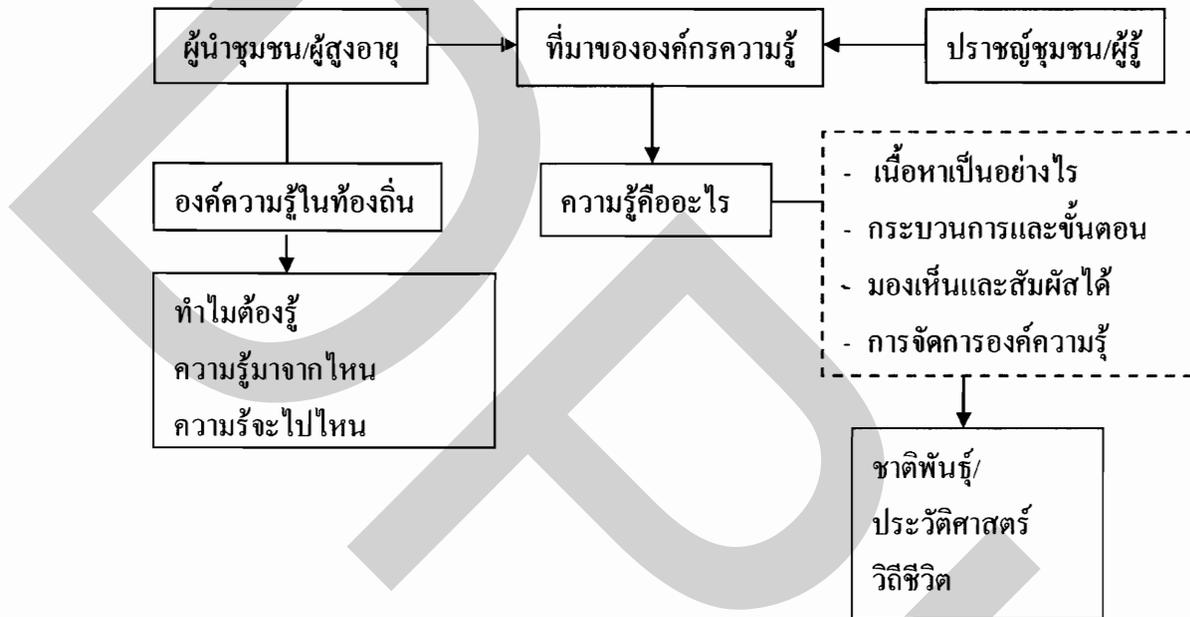
สูงการเพาะปลูกที่อาศัยปุ๋ยเคมีก็ไม่สามารถดำรงอยู่ได้ จึงต้องรับจ้างกลุ่มนายทุนเป็นสำคัญ และมีการแปรรูปผลผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ในท้องถิ่นซึ่งก็เป็นส่วนหนึ่งที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะชุมชนในบริเวณพื้นที่ปากน้ำปราณจะต้องดำเนินชีวิตไปในมิติที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ตามรูปแบบเฉพาะและความสามารถที่มีอยู่ในท้องถิ่นบอกตนเองว่า นี่คือ ของของฉัน นี่คือของของเรา โดยเฉพาะการปฏิบัติตนในวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น การดำรงอยู่ด้วยความรู้อย่างลึกซึ้งของชุมชนปราณบุรี ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้

4.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งตนเองของชุมชนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การศึกษาวิจัยชิ้นนี้เพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษาเพื่อเข้าใจปัญหาที่แท้จริงของชุมชนในส่วนที่ขาดและพัฒนาในส่วนที่สมบูรณ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นไป ปัจจัยที่เข้าถึงความเป็นตัวตนของชุมชนในอำเภอปราณบุรีใน 3 ชุมชน คือ เทศบาลตำบลปากน้ำปราณ องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ และองค์การบริหารส่วนตำบลปราณบุรีเป็นกรณีศึกษา และสามารถพึ่งพาตนเองของชุมชนโดยผ่านกระบวนการการเรียนรู้และแสดงออกความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งตนเองได้ของชุมชนใน 13 ปัจจัย คือ KHILWPRANBURI โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยด้านแรก คือ Knowledge of Local Culture คือ องค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมชุมชน ความรู้เป็นสิ่งที่ชุมชนขาดหายไป โดยเฉพาะความรู้ในเรื่องชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ (ความเป็นมาของท้องถิ่น) และวิถีชีวิตชุมชน โดยเฉพาะองค์ความรู้ที่อยู่ในผู้นำ ผู้รู้ ปราชญ์ชุมชน เป็นสิ่งที่ต้องรีบเร่งในการจัดการด้วยตัวของชุมชนเอง เพราะที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันข้อมูลถูกจำกัดอยู่เฉพาะในหน่วยงานของรัฐ โดยไม่ได้เผยแพร่ความรู้ในด้านต่างให้กับประชาชนในชุมชนได้ซาบซึ้งและหวงแหน และถูกรอบงำโดยภาครัฐ จึงขาดการยึดโยงระหว่างคนในชุมชนกับผู้นำชุมชน ผู้สูงอายุในชุมชน และ ปราชญ์ชุมชน เพราะชุมชนมีความหลากหลายขององค์ความรู้มีความจำเป็นต้องจัดระบบขององค์ความรู้ ที่จะนำไปสู่การถ่ายทอดไปยังกลุ่มคนในมิติถัดไป

แผนภาพการจัดการองค์ความรู้

จากภาพจะเห็นได้ว่า องค์ความรู้ที่มีการจัดระบบอย่างถูกต้องนั้นบ่งชี้ให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของท้องถิ่น โดยเฉพาะการพิจารณาถึงการจัดการองค์ความรู้ของชุมชนปราชญ์ประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ส่วน คือ ชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิต

- ชาติพันธุ์ คือ การรวมกลุ่มกันของกลุ่มคนโดยมีการสื่อสารในภาษาเดียวกันคือภาษาปราชญ์ที่มีสำนวนและสำเนียงแจ่มกร้าว แต่ประกอบไปด้วยความจริงใจ

- ประวัติศาสตร์ เป็นประวัติศาสตร์ปราชญ์มีมาอย่างยาวนาน ผ่านสมัยต่าง ๆ และมีเหตุการณ์ต่าง ๆ ในอดีตผ่านภูมิประวัติศาสตร์ ที่มีเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นบริเวณพื้นที่อ่าวไทยและแม่น้ำปราชญ์ และสถานที่ประวัติศาสตร์ คือ สถานที่เฉพาะที่จารึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

- วิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับภูมิประวัติศาสตร์ ที่มีเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นบริเวณพื้นที่อำเภอไทยและแม่น้ำปราณบุรี และสถานที่ประวัติศาสตร์คือสถานที่เฉพาะที่จารึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต

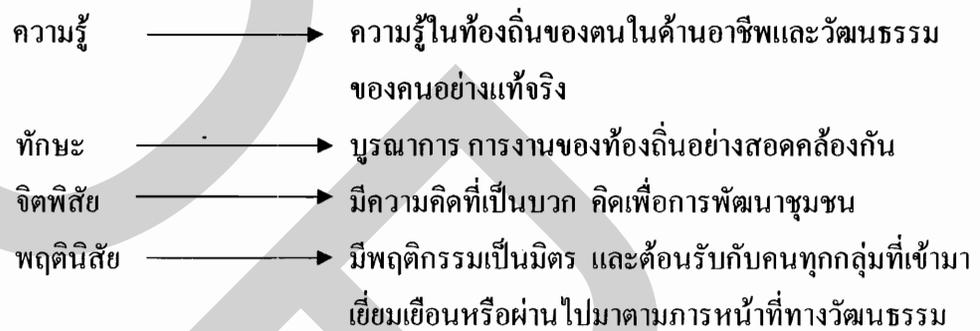
ฉะนั้น การแสดงความเป็นตัวตนที่ชัดเจนและภาคภูมิใจในความเป็นตัวตนด้านองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมชุมชน และความลึกซึ้งของความรู้ที่อยู่ในผู้นำชุมชน ผู้รู้ และปราชญ์ชุมชน เพื่อนำความรู้ทั้งหมดที่มีอยู่ในชุมชนมาจัดลำดับความสำคัญเพื่อกระตุ้นให้สมาชิกได้รับทราบและมีจิตสำนึกในการรักท้องถิ่นอย่างน้อย 4 ประการ คือ ความเป็นชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของชุมชนปราณบุรี รวมทั้งภูมิหลังของแต่ละท้องถิ่นที่อยู่ข้างเคียง

ผลจากการศึกษาพบว่า ชุมชนปราณบุรียังจัดองค์ความรู้ได้ไม่สมบูรณ์นักด้วยข้อจำกัดทางด้านสังคม บางกลุ่มยึดติดกับการเป็นอยู่แบบเก่าไม่สนใจข้อมูลพื้นฐานที่มีความจำเป็นที่ชุมชนต้องรู้ในเรื่องราวของกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน ความเป็นมาของท้องถิ่นด้านประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งมีสถานที่สำคัญอันเป็นจุดศูนย์รวมของผู้คนในการไปมาหาสู่กันตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาไปสู่แหล่งท่องเที่ยวรองรับผู้คนในแต่ละชาติพันธุ์ทั่วโลก การแสดงออกถึงอัตลักษณ์ชุมชนด้วยความพยายามที่จะดึงภูมิปัญญาท้องถิ่นอันเป็นองค์ความรู้ออกมาถ่ายทอดเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะภูมิปัญญาด้านการประมง และภูมิปัญญาด้านการเกษตร สิ่งที่เป็นความรู้และภูมิปัญญาเป็นตัวขับเคลื่อนไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

ปัจจัยด้านที่ 2 คือ Human Resources in Local Culture คือ ปัจจัยที่ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชนในด้านคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ที่อยู่ในวัฒนธรรมชุมชนแบบเดียวกัน มีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาชุมชนทั้งที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิต ไม่อยู่กับที่ และมีความพร้อมในการที่จะเรียนรู้ภูมิปัญญาแขนงใหม่ เพื่อสานเข้าด้วยกันกับภูมิปัญญาดั้งเดิม คนในชุมชนจะต้องทำหน้าที่ของคนในชุมชนทุกด้านโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว เข้าใจในแก่นแท้ของความเป็นมนุษย์กับคนทุก ๆ กลุ่ม และทุกระดับชั้น ไม่อยู่ภายใต้อำนาจของทุนนิยม เคารพในชนบประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นที่ถือเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนเอาไว้

ความสำเร็จของคนในชุมชนจะต้องเรียนรู้ เพิ่มทักษะ และกอรปด้วยจิตพิสัยและพฤติกรรมที่ดีงาม เป็นการสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ตลอดเวลา ดังแผนภาพ

แผนภาพการจัดการกับคุณภาพของคนด้านวิถีชีวิตชุมชน

ฉะนั้น คนในท้องถิ่นจึงมีสถานะที่พร้อมในการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้สอดคล้องกับความเป็นจริงของสภาวะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ด้วยการเรียนรู้ พัฒนาทักษะ มองโลกในแง่ดีและการแสดงออกที่เอื้อต่อการให้บริการแก่ผู้มาเยือน และเพื่อรองรับการก้าวกระโดดทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมชุมชนภายนอก การก้าวไปสู่การพัฒนาบุคลากรในชุมชนให้มีคุณภาพนั้นจะทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นพัฒนาตามไปด้วยซึ่งส่งผลทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

ผลจากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ชุมชนปราณบุรีมีความเกี่ยวเนื่องกันกับชาติพันธุ์ที่มีการใช้ภาษาเฉพาะของแต่ละพื้นที่โดยเฉพาะพื้นที่ปราณบุรีใช้ภาษาที่เป็นอัตลักษณ์ของตนมาช้านาน มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนานทั้งที่เป็นภูมิประวัติศาสตร์ สถานที่ประวัติศาสตร์ และมีวิถีชีวิตที่โดดเด่นคือ อาชีพการประมง และอาชีพกสิกรรม แต่มีบางส่วนและบางกลุ่มที่มุ่งเน้นเฉพาะส่วนที่เป็นผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลักอาจเป็นจุดที่ทำให้ชุมชนอ่อนแอลงได้ การที่ชุมชนปราณบุรีมีบุคลากรที่มีคุณภาพเปิดใจกับทุกกลุ่มและเรียนรู้ความเป็นชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตที่

เป็นอัตลักษณ์ของตนซึ่งจะนำไปสู่การสร้างความพร้อมและส่งผลกระทบต่อความสามารถพึ่งพาตนเองได้ของชุมชน

ปัจจัยด้านที่ 3 คือ Identity of Local Culture เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ชุมชนรู้ตัวตนคือ อัตลักษณ์หรือเอกลักษณ์ที่ซ่อนอยู่ในตัวของคนในชุมชนหรือชุมชนมาเป็นเวลาช้านาน เป็นแรงขับที่ทำให้ชุมชนเป็นไปอย่างมีความหมายในสายตาของคนภายนอก การมีอัตลักษณ์แสดงให้บุคคลอื่นได้กล่าวถึงลักษณะเด่น เช่น ภาษา การเกษตร การประมงน้ำลึก การประมงน้ำตื้น และการไถหมีกที่มีการพัฒนาจากแบบธรรมชาติที่ต้องอาศัยแสงจากดวงจันทร์หรือวันข้างขึ้นข้างแรมมาเป็นหลอดนีออน (ใช้เครื่องปั่นไฟแทน) การรวมกลุ่มแม่บ้านที่นำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาแปรรูปโดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากตัวของชุมชนเองแล้วสร้างความเป็นอัตลักษณ์อันโดดเด่นของตนออกมาให้สังคมภายนอกได้รับรู้ ส่วนลักษณะเด่นที่จะแสดงออกมาโดยธรรมชาติคือภาษาที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของคนปราณบุรี คือ

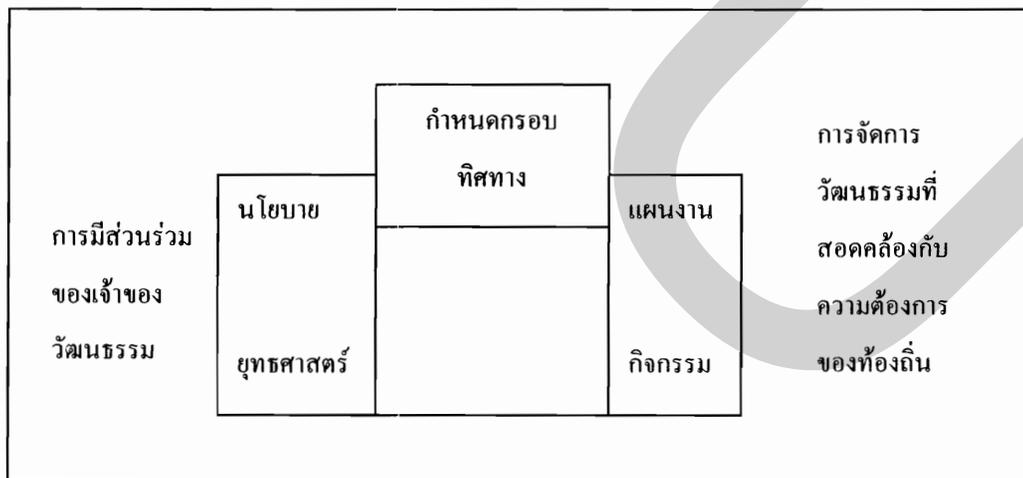
แผนภาพการจัดการความเป็นตัวตน

ประมง	→	ความรู้ในการทำการประมงและความชำนาญในการทำการประมง
การเกษตร	→	ความชำนาญในด้านการเกษตรและการแปรรูปผลิตภัณฑ์
ภาษา	→	การใช้สำเนียงภาษาที่เป็นลักษณะเฉพาะของชุมชน

ผลจากการศึกษาพบว่า ชุมชนมีการแสดงความเป็นตัวตนอย่างแท้จริงออกมาต่อสาธารณชนที่เป็นลักษณะเฉพาะนั้นทำให้เป็นที่ยอมรับของคนโดยทั่วไปใน 3 ด้าน คือ การประมง การเกษตร และ ภาษา โดยเรียนรู้มิติที่เป็นตัวตนและกาลเวลาโดยเฉพาะความเป็นตัวตนด้านชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของชุมชนมาอย่างยาวนานจึงทำให้มีความต่อเนื่องของการเป็นอยู่ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ของชุมชน

ปัจจัยที่ 4 คือ Local Participation เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของวัฒนธรรมท้องถิ่น ชุมชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนในทุกมิติ เพื่อการพัฒนาชุมชนไม่ให้เป็นการละทิ้งของการบริหารส่วนท้องถิ่นหรือการบริหารส่วนกลางเท่านั้น แต่ชุมชนต้องเข้ามามีบทบาทร่วมกันโดยกำหนดหน้าที่ นโยบาย และยุทธศาสตร์ของชุมชน กำหนดตัวชี้วัดในการพัฒนาว่ามีขอบเขตไปในระดับไหน แผนกิจกรรมมีมากน้อยแค่ไหน เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมอันเป็นเจ้าของที่แท้จริงทางสังคม การสร้างจิตสำนึกร่วมกันและจิตอาสา ร่วมกัน เป็นการรวมกลุ่มของชุมชน เป็นการปกป้องชุมชน และเป็นการพัฒนาชุมชนให้อยู่ในกรอบที่คนในชุมชนที่เป็นเจ้าของร่วมแรงร่วมใจกันเพื่อประโยชน์ของคนในชุมชน เมื่อชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมก็จะทำให้การบริหารจัดการมี เพราะที่ผ่านมามีพบว่าการให้ความร่วมมือของคนในชุมชนยังมีขีดจำกัดและฐานแนวคิดยังไม่สมดุลจึงต้องปรับแนวคิดให้เกิดความสมดุลทั้งฝ่ายบริหารและประชาชนในท้องถิ่นหากทุกกลุ่มมีความเข้าใจและตระหนักความเข้มแข็งและทุกคนในชุมชนสามารถที่จะพึ่งตนเองได้ด้วยของชุมชนก็สามารถดำเนินกิจกรรมได้ด้วยตัวเอง

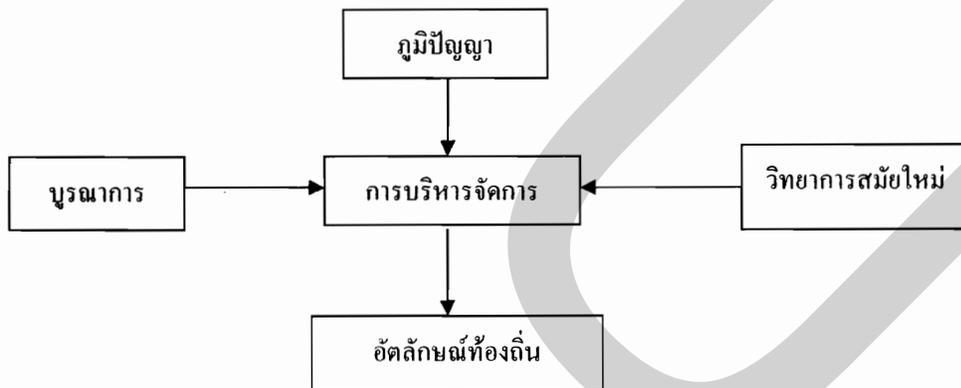
แผนภาพแสดงความร่วมมือของชุมชนเจ้าของท้องถิ่น

ผลจากการศึกษาพบว่า ชุมชนยังมีความหลากหลายย่อมมีความแตกต่างของวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ชุมชนต้องจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายและต่อเนื่องจากภูมิปัญญาดั้งเดิมที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพื่อกระตุ้นทั้งคนที่อยู่ในชุมชนเดียวกันและคนที่อพยพเข้ามาอยู่อาศัยให้เคารพและอนุรักษ์ท้องถิ่นและวัฒนธรรมร่วมกัน เพื่อส่งเสริมคุณค่าทางด้านจิตใจ ความรู้สึกนึกคิด ที่อาจมีผลกระทบต่อบุคคลทั้งทางตรงและทางอ้อม

ปัจจัยด้านที่ 5 คือ Wisdoms and Value เป็นปัจจัยทางด้านภูมิปัญญาและการเห็นคุณค่าในความเป็นตัวตนที่แท้จริงในรูปแบบที่เห็นเป็นตัวตนและแสดงออกในความเป็นตัวตน และความเป็นเราของเราอย่างภาคภูมิใจ พร้อมทั้งจะเข้ามาปกป้องดูแลอย่างเต็มที่ ส่งเสริมการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่นอย่างจำกัด ไม่ให้สูญหายไปกับช่วงอายุคนรวมทั้งช่วยการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ผสมผสานกับวิทยาการสมัยใหม่ บริหารจัดการให้เกิดกระบวนการพิทักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมเฉพาะพื้นที่ ที่เป็นเอกลักษณ์และแสดงออกถึงความเป็นตัวตนของชุมชนปราณบุรี

แผนภาพการบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่น

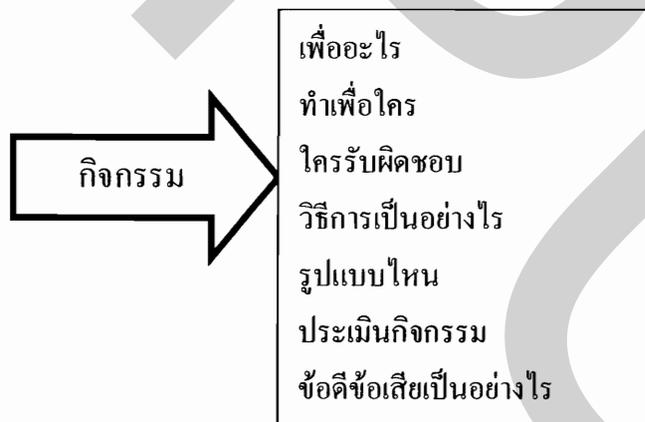

ผลจากการศึกษาพบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งด้านการเกษตรและการประมงรวมทั้งการแสดงออกถึงความเป็นตัวตนจึงกลายเป็นอัตลักษณ์ชุมชนท้องถิ่นในเขตอำเภอปราณบุรี เกิดคุณค่าในเชิงวัฒนธรรมด้วยวิธีการบูรณาการในหลากหลายส่วนเกาะเกี่ยวกันไปอย่างมีพลัง ชุมชนสร้าง

ความพร้อมในการรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติและการคุกคามของมนุษย์ (นายทุน) ทั้งในท้องถิ่นและนอกท้องถิ่น การนำภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาใช้และถ่ายทอดให้กว้างขวางนอกจากจะเป็นอัตลักษณ์เฉพาะแล้วยังเป็นการสร้างความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้

ปัจจัยด้านที่ 6 คือ Planning for Local Culture เป็นปัจจัยที่มีการวางแผนทางด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น ปัจจัยหลักของการพึ่งพาตนเองอาศัยหลักการที่ชุมชนเรียนรู้ร่วมกันจากปัจจัยทางท้องถิ่นเป็นสำคัญ สิ่งที่จะส่งเสริมแนวทางนี้ได้ชุมชนจะต้องมีการวางแผนวัฒนธรรมทางท้องถิ่น หมายถึง ท้องถิ่นร่วมกันกำหนดทิศทางในการทำกิจกรรมของท้องถิ่นอย่างมีแผนการที่ชัดเจน

ภาพแสดงการวางแผนกิจกรรมสำหรับท้องถิ่น

ผลจากการศึกษาพบว่า ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการวางแผน แต่กลุ่มที่มีการวางแผนจะเป็นฝ่ายบริหารของท้องถิ่นกับฝ่ายการปกครองของบ้านเมืองเท่านั้น มีน้อยมากที่ประชาชนจะได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการวางแผนหรือแทบไม่มีเลย ชุมชนจะต้องเน้นและให้ความสำคัญในแผนและผู้ปฏิบัติตามแผนโดยกำหนดช่วงเวลา บุคคลสถานที่ ทรัพยากร

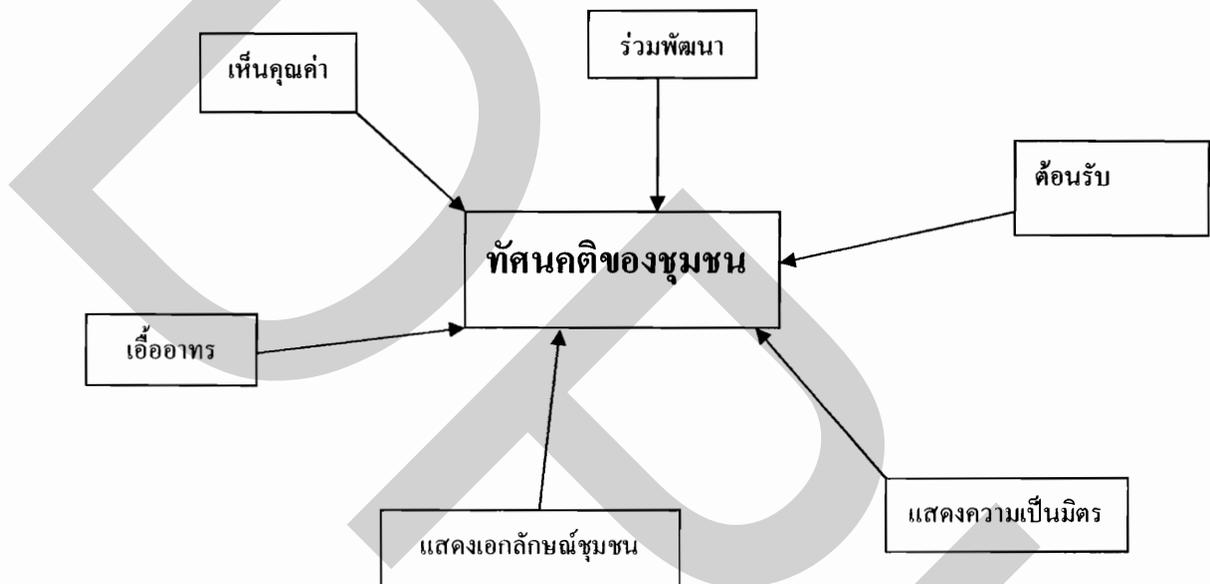
ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่ต้องอยู่ต้องใช้ร่วมกันอย่างมีความสมดุล หมายความว่า ทุกอย่างต้องอิงอาศัยซึ่งกันและกันแผนทางด้านวัฒนธรรมที่จำเป็นอีกด้านหนึ่งคือความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดจากการคิดค้นของคนในท้องถิ่นจนนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นให้เหมาะกับสภาพการณ์ที่แปรเปลี่ยนไปอย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยด้านที่ 7 คือ Remedy คือ การแก้ไขเยียวยาด้วยการสร้างแรงสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยตัวของชุมชนเอง ซึ่งชุมชนที่มีทรัพยากรที่มีความสมบูรณ์และมีสิ่งแวดล้อมที่งดงามพร้อมทุกด้านผลผลิตทางธรรมชาติที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวโดยการที่ทุกฝ่ายจัดกระบวนการ

ผลจากการศึกษาพบว่า การแก้ไขเยียวยาด้วยการสร้างแรงสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างครบวงจรยังไม่เกิด ทุกภาคส่วนยังมองแยกองค์ประกอบไม่ได้มองแบบองค์รวม ให้ประชาชนและชุมชนดำเนินกิจกรรมเพียงลำพังมากกว่าที่จะมีพี่เลี้ยงให้การสนับสนุนที่ชัดเจน ในส่วนนี้จะเห็นถึงความอ่อนแอในด้านการท่องเที่ยวในส่วนที่เป็นภาคประชาชนมีบทบาทน้อยมาก เพราะต้องดำเนินการเท่าที่ตนเองสามารถดำเนินการได้

ปัจจัยด้านที่ 8 คือ Attitude for Local Culture คือ การสร้างทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น ชุมชนปรับวิธีคิดในการอยู่ร่วมกันตามแนวทางที่เป็นทุนนิยมเป็นแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน โดยเพิ่มทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น การให้ความสำคัญในวัฒนธรรมชุมชนต้องอาศัยความจริงใจและมองในแง่บวกของการพัฒนาร่วมกัน การต้อนรับ การให้บริการต่อบุคคลผู้มาเยือนเป็นปัจจัยหลักอีกด้านหนึ่งที่จะต้องแสดงออกมาอย่างที่เป็นโดยยึดนำขนบธรรมเนียมประเพณีที่เป็นจุดเด่นของชุมชนมาแสดง รวมทั้งใช้ภาษาของคนที่เป็นเอกลักษณ์เป็นจุดขาย เป็นการแสดงออกที่มีท่าทีเอื้ออาทรต่อบุคคลภายนอกไม่จำเป็นที่จะให้ภาครัฐเข้ามารณรงค์ แต่คนในชุมชนควรตระหนักและมีทัศนคติกับสิ่งที่ตนเองเป็นอยู่อย่างเห็นคุณค่า

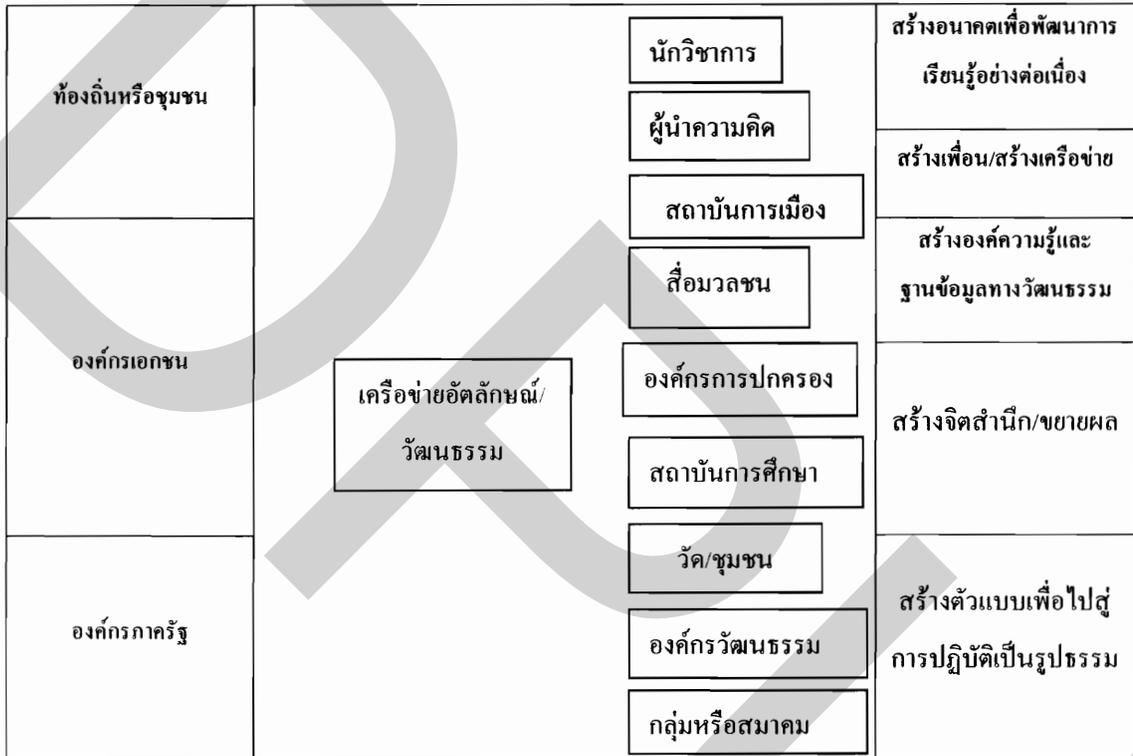
แผนภาพแสดงทัศนคติของคนในชุมชน

ผลจากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านการสร้างทัศนคติที่ดีของประชาชนนั้นมักจะไม่ได้นมองว่าเป็นปัญหาการบริหารจัดการของชุมชน ซึ่งเห็นว่าจะน่าจะเป็นปัญหาของภาครัฐที่ควรให้การช่วยเหลือ หากประชาชนเห็นข้อด้อยแล้วปรับทิศทางการดำเนินกิจกรรมด้วยการปรับทัศนคติที่เป็นเชิงการให้บริการที่ดีและมีระบบจะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้

ปัจจัยด้านที่ 9 คือ Networking เป็นความพยายามในการสร้างเครือข่ายชุมชนในการดำเนินกิจกรรมที่เป็นไปในแบบเดียวกัน และการกระตุกจิตสำนึกร่วมทางวัฒนธรรมที่จะมีให้แก่กันของคนในชุมชน การสร้างอัตลักษณ์จำเป็นต้องมีกระบวนการสร้างเครือข่ายในทุกมิติ เพื่อเข้ามาดูแลรักษาในสิ่งที่เป็นของ ๆ ตน ทุก ๆ เครือข่ายต้องเข้ามาให้ความสำคัญเพราะนำมาซึ่งความเข้มแข็งของชุมชนและพึ่งพาตนเองได้ ทั้งภาครัฐ เอกชน การปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในท้องถิ่นเห็นความสำคัญ คุณค่า รู้จักรักษา หวงแหนวัฒนธรรมที่เป็นของตนเอง

แผนภาพแสดงแสดงเครือข่ายชุมชน

ผลจากการศึกษาพบว่า ชุมชนยังไม่มีเครือข่ายรองรับในการดำเนินกิจกรรม เพราะต่างชุมชนก็ดำเนินการตามที่ตนเองสามารถทำได้ จึงเป็นจุดที่ไม่สามารถนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ได้อย่างครบวงจร เพราะยังเป็นกิจกรรมที่ไม่เอื้อต่อการพึ่งพาซึ่งกันและกัน หากมีการสร้างเครือข่ายก็จะทำให้มีการเอื้อต่อกันสามารถเติมเต็มในส่วนที่ขาดหายไป

ปัจจัยด้านที่ 10 คือ Business หมายถึง วิธีการนำธุรกิจวัฒนธรรม การผลิตที่เป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมและส่วนที่เป็นผลผลิตทางทางธรรมชาติเข้าสู่กระบวนการทางการตลาดหรือการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ในชุมชน วัตถุประสงค์ที่ได้ก็เป็นวัตถุประสงค์ภายในท้องถิ่น โดยผ่านแนวคิดทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช โดยมีการรวมกลุ่มทางด้านธุรกิจจาก

การขายไม่ผ่านวิสาหกิจชุมชน มาเป็นการรวมกลุ่มในรูปแบบวิสาหกิจชุมชนเพื่อเป็นฐานอำนาจในการต่อรองทั้งสินค้าการเกษตร และการประมง โดยเน้นการอนุรักษ์ทั้งทางบกและทางน้ำ ด้วยความเข้าใจและพัฒนาระบบนิเวศให้สามารถดำรงอยู่ได้

ผลจากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านธุรกิจวัฒนธรรมมีอย่างเบาบางมาก ด้วยเหตุผลที่พบคือไม่มีใครช่วยเหลือภาครัฐ หอการค้าจังหวัด และท้องถิ่นเองก็ไม่ได้ทำอะไรกับด้านนี้ ต้องพึ่งตนเองในทุกด้าน หากมีภาครัฐการบริหารส่วนท้องถิ่นเข้ามาให้การดูแลอย่างต่อเนื่องก็จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้มากกว่าที่เป็นอยู่ปัจจุบัน

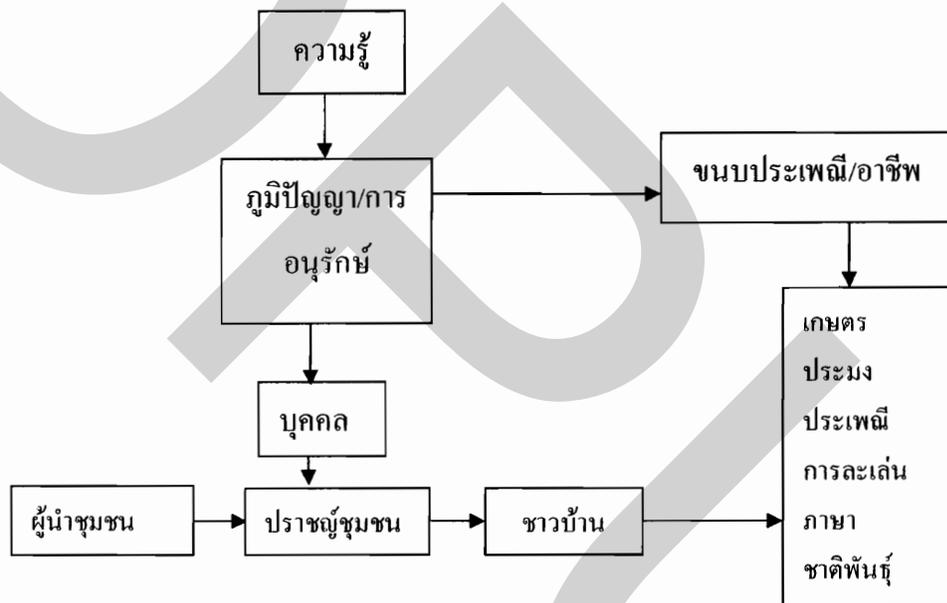
ปัจจัยด้านที่ 11 คือ Unity for Local Culture ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชุมชนโดยมีวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นฐาน ซึ่งทุกภาคส่วนมีความคิดไปในทิศทางเดียวกัน เช่น การพูด การปฏิบัติ ในวัฒนธรรมเดียวกัน โดยมีการอนุรักษ์และการถ่ายทอดไปสู่กลุ่มคนในชุมชนเป็นไปในลักษณะเดียวกัน การปฏิบัติตนเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้ในแง่มุมหรือมิติทางความสามัคคีปรองดอง การร่วมแรงร่วมใจกัน เป็นที่ประจักษ์ของบุคคลภายนอกที่ผ่านไปมากล่าวจนติดปากหรือจำได้ถึงหน่วยของชุมชนเป็นแบบนี้

ผลจากการศึกษาพบว่า ปัจจัยการรวมตัวกันเป็นหนึ่งเดียวของประชาชนก็มีในวงจำกัดต่างคนต่างเอาตัวรอด แต่ที่ยังคงเอกลักษณ์เดิมไว้คือ การใช้ภาษา แต่ที่เป็นประเด็นปัญหาก็คือการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพราะบางส่วนนายทุนก็ผู้มีอำนาจในการบริหารจัดการ หากการดำเนินการที่ทุกกลุ่มรวมตัวกันเป็นหนึ่งเดียวก็ทำให้กลุ่มอิทธิพลไม่สามารถเข้ามาบีบบทบาทในการครอบงำพื้นที่ที่เป็นสาธารณและส่วนที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติท้องถิ่นได้ ความเข้มแข็งและการพึ่งตนเองของชุมชนอย่างองค์กรรวมก็เกิดขึ้นได้

ปัจจัยด้านที่ 12 คือ Research for Local Culture การคิดหาหนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นการค้นคิดแนวทางที่จะขยายความรู้และการถ่ายทอดความรู้ไปสู่กลุ่มคนต่าง ๆ ทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชนให้ตระหนักรู้ถึงความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และบุคคลที่มีความรู้ต่อวัฒนธรรมดั้งเดิมผสมผสานเข้ากับคนทุกรุ่นทุกวัย ที่สำคัญคือร่วมมือกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมท้องถิ่นอันเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นตัวตน ฉะนั้น

ปัจจัยการคิดค้นหาหนทางจึงเป็นสาระสำคัญที่จะถึงภูมิหลังของตนมาเรียนรู้เพื่อกำหนดอนาคตว่าจะเดินไปทางเส้นทางไหน

ภาพแสดงการศึกษาค้นคว้า

ผลจากการศึกษาพบว่า ประชาชนและชุมชนไม่ได้มีการศึกษาค้นคว้าในการที่จะพัฒนาชุมชนแบบองค์รวมในทุก ๆ ด้าน ยังไม่เพียงพอ ฉะนั้น ประชาชนและชุมชนรวมทั้งภาควิชาการควรเพิ่มการศึกษาค้นคว้าเพื่อร่วมกันปกป้อง อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นได้สู่การดำเนินกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองของตนเองได้

ปัจจัยด้านที่ 13 คือ Interplay หมายถึงการสร้างความสัมพันธ์ ปัจจัยที่ส่งเสริมให้ชุมชนแสดงออกถึงความเป็นอัตลักษณ์ที่มีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนนั้น

นอกจากการแสดงออกทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณีแล้ว ยังแสดงถึงความสัมพันธ์ทั้งบุคคลภายในและบุคคลภายนอก ที่สำคัญคือการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อปรับทิศทางการทำงานของชุมชนให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะการดำเนินงานที่จะสร้างสรรค์สังคมในยุคปัจจุบันจะต้องดำเนินงานอย่างครบวงจร การสร้างความสัมพันธ์จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งด้วยตัวของชุมชนเอง และเป็นการยืนยันความเป็นตัวตนของชุมชนอีกด้วย

ผลจากการศึกษาพบว่า การสร้างความสัมพันธ์ของชุมชนยังไม่เป็นเอกภาพต่อการเอื้อที่จะให้เกิดความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ แต่ทั้งนี้ ชุมชนยังมีต้นทุนทางวัฒนธรรมที่คนในชุมชนมีความสัมพันธ์กันอย่างเข้มแข็งในแง่ภูมิวัฒนธรรม แต่ยังไม่มีความสัมพันธ์ในเชิงธุรกิจการท่องเที่ยว ซึ่งจะทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างแท้จริง

ผู้วิจัยได้สรุปปัจจัยที่เสริมการพึ่งตนเองของชุมชนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์นั้น ต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ที่ชุมชนจะต้องทำความเข้าใจและพิจารณาให้ลึกซึ้งนั้น คือ ชุมชนต้องเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยทุกคนในชุมชนเห็นความสำคัญของการสร้างความเข้มแข็งของท้องถิ่นและศักยภาพของแต่ละบุคคลที่มีอยู่ให้มีความต่อเนื่องในเชิงภูมิปัญญา เพื่อแสดงถึงอัตลักษณ์ที่แท้จริงของท้องถิ่นซึ่งทุกคนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเอาภูมิธรรมภูมิปัญญาที่มีความเชี่ยวชาญของคนในท้องถิ่นมาถ่ายทอดและร่วมกันวางแผนกำหนดทิศทางการให้กับวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน ปัจจัยที่จะทำให้เกิดรายได้ของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดีน่าจะเป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวแบบธรรมชาติที่คนในท้องถิ่นเข้ามาสนับสนุน องค์กรของชุมชนจะต้องดำเนินการรณรงค์ปลูกฝังค่านิยมและทัศนคติที่ดีให้กับคนในชุมชน โดยที่ทุกฝ่ายทำงานร่วมกัน แผ่ขยายวงกว้างออกไปคือการสร้างเครือข่ายที่สอดรับกันในแต่ละเรื่องเพราะจะทำให้ระบบเศรษฐกิจของชุมชนมีความยั่งยืนด้วยวิธีการจัดการที่มีคุณภาพแสดงภาพลักษณ์ที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หากข้อบกพร่องที่อาจจะบังเกิดขึ้นในท้องถิ่นลดความขัดแย้งที่เกิดจากข้อบกพร่องเหล่านั้น นอกจากนี้ยังต้องหาหนทางที่จะเข้าไปสู่การส่งผ่านภูมิปัญญาและ

ความรู้ที่เกี่ยวกับชุมชนไปสู่ชุมชนให้มีการตระหนักต่อชุมชนของตนด้วยการสร้างสายสัมพันธ์ของ
ช่วงวัย

นอกจากนี้ การพึ่งตนเองของชุมชนมีรูปแบบและแนวทางที่ชุมชนได้มีความพยายาม
ปฏิบัติและดำเนินการให้สำเร็จแม้มีประเด็นที่ค้นพบว่า อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ยัง
ขาดบางประเด็นที่ไม่สามารถบรรลุผลตามที่ควรจะเป็น ทั้ง 3 ชุมชนในอำเภอปราณบุรี จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์ซึ่งเป็นชุมชนกรณีศึกษาได้กล่าวว่า การเรียนรู้ส่วนใหญ่เป็นไป ได้เฉพาะส่วน
บุคคล ต่างคนต่างทำ รวมกลุ่มกันลำบาก ไม่ได้รวมกันเป็นเครือข่าย ไม่ได้ถ่ายทอดภูมิปัญญาไว้
สำหรับท้องถิ่น การประกอบอาชีพก็เป็นไปอย่างตัวใครตัวมัน ใครมีกำลังทำเท่าไร หรือมีภูมิปัญญา
อะไรก็ทำเท่าที่ทำได้ไม่มีองค์กรใดเข้ามามีบทบาทในการให้การช่วยเหลืออย่างจริงจัง

บทที่ 5

บทสรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การวิจัยเรื่อง “อัตลักษณ์ชุมชนกับการพึ่งตนเองในอำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยชุด โครงการวิจัย เรื่องการวิจัยชุมชน อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยงานวิจัยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ชุมชนด้านชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตในอำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งตนเองของชุมชนในอำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเน้นการสัมภาษณ์ผู้นำ ผู้รู้ และปราชญ์ชุมชน ที่มีความรู้เรื่องชาติพันธุ์ เรื่องประวัติศาสตร์ และเรื่องวิถีชีวิตในอำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมี 3 ชุมชนเป็นกรณีศึกษา คือ เทศบาลตำบลปากน้ำปราง องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราง และองค์การบริหารส่วนตำบลปรางบุรี โดยมีหัวข้อที่ศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับชุมชน ทั้ง 3 ชุมชน ประกอบด้วย

ปัจจัยพื้นฐานในอำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์และของทั้ง 3 ชุมชน ที่มีความเหมาะสมในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะ ลักษณะที่ตั้งและอาณาเขต สภาพภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ การใช้ที่ดิน โครงสร้างทางเศรษฐกิจ การเกษตรกรรม การประมง จำนวนประชากร มีความพร้อมซึ่งเหมาะแก่การประกอบอาชีพอันเป็นพื้นฐานของชุมชนที่อยู่ริมฝั่งทะเลอ่าวไทยและบริเวณภูเขาสลับกันมีความความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ถือได้ว่าเป็นพื้นที่ติดต่อกัน มีลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น มีวิถีชีวิตชุมชนที่แตกต่างกัน แม้อยู่ในพื้นที่เดียวกันมีภูมิศาสตร์ มีแม่น้ำปรางบุรีเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงวิถีชีวิต ส่วนทะเลอ่าวไทยก็เป็นส่วนหนึ่งที่เห็นได้ชัดว่ากิจกรรมของชุมชนมีครบทุกด้านคือด้านการเกษตร และการประมง ส่วนการรับจ้างก็มีบ้างแต่ก็ไม่พอสอดคล้องความต้องการ

5.1.2 อัตลักษณ์ชุมชน ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาใน 3 ประเด็น คือ

- 1) อัตลักษณ์ชาติพันธุ์
- 2) อัตลักษณ์ประวัติศาสตร์
- 3) อัตลักษณ์วิถีชีวิต

ผู้วิจัยได้ขอสรุปข้อมูลทั่วไปด้านอัตลักษณ์ชุมชน แยกออกเป็นประเด็นได้ดังนี้

1) อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ พบว่า ในพื้นที่อำเภอปราณบุรีโดยมีเทศบาลตำบลปากน้ำปราณ องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ และองค์การบริหารส่วนตำบลปราณบุรีเป็นพื้นที่ ทัศนศึกษา มีกลุ่มคนหลากหลายชาติพันธุ์ที่มาอยู่ร่วมกัน แต่ละกลุ่มมีเป้าหมายเพื่อการประกอบอาชีพเป็นหลัก กลุ่มที่เข้ามาส่วนใหญ่เป็นกลุ่มจากพื้นที่ใกล้เคียง เช่น จังหวัดเพชรบุรี ราชบุรี และในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นชาติพันธุ์เดียวกันตามแนวคิดด้านชาติพันธุ์วิทยาและในมุมมองด้านมานุษยวิทยา ส่วนกลุ่มที่นอกเหนือจากนี้ คือ เขมร ลาว เข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่อำเภอปราณบุรี เพียงเพื่อรับจ้างแรงงานเป็นส่วนใหญ่

ยังพบอีกว่า คนจีนเข้ามาตั้งรกรากปะปนอยู่กับคนไทยในพื้นที่และมีความสัมพันธ์กับกลุ่มต่าง ๆ อย่างกลมกลืน และบางกลุ่มเข้ามาใช้แรงงานและการหนีสงครามจากประเทศของตน เข้ามา กลุ่มที่อยู่เดิมไม่มีปรากฏหลักฐานชัดเจน ส่วนใหญ่อพยพเข้ามาจากพื้นที่นอก เช่น ทำให้คนในชุมชนได้เข้าใจกันและกันทั้งในวิถีชีวิตการเป็นอยู่ ความเชื่อ ศาสนา ประเพณี และประวัติศาสตร์ในชุดเดียวกัน

นอกจากนี้ผู้นำชุมชน ผู้สูงอายุ และปราชญ์ชุมชนส่วนใหญ่ ได้ให้มีข้อคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับชาติพันธุ์ของชุมชนในอำเภอปราณบุรี ซึ่งมีชาติพันธุ์ที่แตกต่างกัน แต่ก็มี การผสมผสานกันของวัฒนธรรมได้อย่างลงตัว ไม่มีความขัดแย้งกันในเชิงชาติพันธุ์ ปัจจัยที่บ่งบอกถึงความเป็นอัตลักษณ์แบ่งออกเป็น คือ ชาติพันธุ์ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1) กลุ่มคนไทย คือผู้อาศัยประจำถิ่นมาแต่โบราณ และที่โยกย้ายจากภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ และกลุ่มคนจีนที่อพยพเข้ามาจนมีการผสมผสานกลมกลืนไม่สามารถจำแนกชาติพันธุ์ได้

2) กลุ่มชนเผ่าไทยทรงดำ นิยมเรียกว่า ไทยดำ ผู้ไทยดำ ลาวช่วงดำ หรือลาวโห่ง ที่อพยพมาตั้งสมัยกรุงธนบุรี

3) กลุ่มชนเผ่ากะเหรี่ยง ซึ่งอพยพมาจากประเทศสหภาพพม่า

อัตลักษณ์ที่แต่ละกลุ่มรู้จักความเป็นตัวตนแล้วสื่อสารออกมาในเชิงสร้างความสัมพันธ์กับทุกกลุ่ม คือ

(1) ภาษา เพราะภาษาเป็นการสื่อสารที่สามารถสัมผัสได้ชัดเจนไม่ว่าจะมาจากภูมิภาคไหน แต่เมื่อเข้ามาประกอบอาชีพในพื้นที่ในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จะพบว่า ภาษาจะแบ่งออกเป็น 4 ภาษา คือ

1. ภาษาไทย เป็นภาษาติดต่อราชการและเป็นภาษาที่กลุ่มชาติพันธุ์ใช้สื่อสารเชื่อมสัมพันธ์กัน
2. ภาษาประจำถิ่น เป็นภาษากลุ่มอำเภอปราณบุรี
3. ภาษาปักษ์ใต้ เป็นภาษาที่คนปราณบุรีใช้ติดต่อกับคนได้ด้วยสำเนียงปักษ์ใต้
4. ภาษาในชาติพันธุ์อื่น ๆ เป็นภาษาที่ใช้เฉพาะกลุ่ม เช่น พม่า ลาว กัมพูชา และเขมร

(2) ลักษณะนิสัย ได้รับอิทธิพลจากคนเพชรบุรี หรือสันนิษฐานที่ว่าคนเพชรบุรีกับคนปราณบุรีเป็นคนกลุ่มเดียวกัน มีนิสัยตรงไปตรงมา พุดจาโจ่งโจ่งไม่อ้อมค้อม รักอิสระ ไม่ชอบงานหนัก ไม่ชอบอยู่ในกฎระเบียบ เป็นคนดู พูดเสียงดัง เป็นข้อสันนิษฐานที่สอดคล้องกับภูมิประเทศที่อยู่ติดกับทะเล จึงต้องใช้เสียงดังเข้ากับกระแสลมที่พัดผ่านเข้ามาจนต้องใช้เสียงดัง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดด้านอัตลักษณ์ที่ อภิญา เฟื่องฟูสกุล (2546) ได้กล่าวว่า ด้านหนึ่งของมนุษย์ “ความเป็นปัจเจก” ที่เชื่อมต่อและสัมพันธ์กันกับสังคม (Social Aspect) สังคมกำหนดบทบาทหน้าที่และระบบคุณค่าที่ติดมากับความเป็นพ่อ ความเป็นเพื่อน ความเป็นสามี-ภรรยา ความเป็นศิษย์ – อาจารย์ ในมิตินี้ อัตลักษณ์จึงเป็นการใช้สัญลักษณ์ (Symbolic Aspect) เพราะการแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์กระทำผ่านระบบสัญลักษณ์หลายแบบ อีกมิติหนึ่งเกี่ยวข้องกับ “ภายใน” ของความเป็นเราอย่างมากทั้งในด้านอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด

(3) รักอิสระ

(4) รักบ้านเกิด

2) **อัตลักษณ์ประวัติศาสตร์** ผู้วิจัยยังพบอีกว่า ประวัติศาสตร์ความเป็น มาของ ผู้คน ถิ่นกำเนิด ชาติพันธุ์ และวิถีชีวิตของชุมชนในอำเภอปราณบุรี ของทั้ง 3 ชุมชน เป็นเส้นทาง ทางประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบันบางช่วงบางสมัยถูกตัดทอนลงไปจนหาร่องรอยได้ไม่ชัดเจน เป็น การเรียนรู้ที่เป็นไปตามลักษณะของพื้นที่ จากข้อศึกษาพบว่า การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นใน อำเภอปราณบุรี ประกอบด้วย 2 ประเด็นคือ 1. ภูมิประวัติศาสตร์ 2. สถานที่ประวัติศาสตร์ การ เรียนรู้จึงเป็นปัจจัยที่ทำให้สามารถบอกลักษณะนิสัยความเป็นตัวตนของคน บุคลิกภาพของคนใน อำเภอปราณบุรี มีความต่อเนื่องกับพื้นที่เดิม ประวัติศาสตร์ยังดำเนินเรื่องราวยึดโยงและเกี่ยวพัน กับการที่เป็นปัจจุบัน สิ่งที่สามารถบอกนิสัยและบุคลิกภาพของคนในพื้นที่ได้ นอกจากนี้งานวิจัยยัง สอดคล้องกับทฤษฎีที่นักมานุษยวิทยาที่พยายามทำความเข้าใจกันในกลุ่มว่า “ชาติพันธุ์หนึ่ง” ก็มี “วัฒนธรรมหนึ่ง” อยู่แล้ว ซึ่งมีนัยว่า

1. มีหน่วย ซึ่งมีชื่อเรียกเดียวกัน ไม่ว่าจะโดยสมาชิกที่อยู่ในหน่วยนั้นเองหรือ โดยคนนอกที่อาจจะอยู่ใกล้เคียง หรือที่เป็นนักวิชาการอย่างนักมานุษยวิทยา
2. หน่วยดังกล่าวมีทั้งวัฒนธรรม เช่น ภาษา โครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่สามารถจำแนกความแตกต่างได้จากหน่วยอื่น ซึ่ง เนรอล นักมานุษยวิทยาได้ใช้ มาตรการจำแนกถึง 6 รายการ คือ

- 2.1 ลักษณะทางวัฒนธรรมบางอย่าง
- 2.2 อาณาเขตทางภูมิศาสตร์
- 2.3 องค์การทางการเมืองและการปกครอง
- 2.4 ภาษา
- 2.5 การปรับตัวเชิงนิเวศ
- 2.6 โครงสร้างชุมชน

นอกจากนี้ ผู้นำชุมชน ผู้สูงอายุ และปราชญ์ชุมชนได้อธิบายประวัติศาสตร์ของชุมชนว่า มีการก่อเกิดของประวัติศาสตร์บอกความเป็นตัวตนและวิถีชีวิตชุมชนที่แสดงลักษณะเฉพาะที่บอก

ได้ว่านี่คือตัวของฉัน ชุมชนของฉัน บ้านของฉัน รวมถึงวัฒนธรรม ภาษาและลักษณะนิสัย ที่แสดงออกมาแล้วมีความโดดเด่นในเชิงความเป็นตัวคนที่มีจิตวิญญาณมาตั้งแต่ต้น

3) อัตลักษณ์วิถีชีวิต ผู้วิจัยศึกษาตามแนวทางที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่ฝังรากลึกอยู่ในวิถีชีวิตชุมชนดังนี้

(1) ผู้วิจัยพบว่า วัด มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชน ตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งทุกยุคทุกสมัยวัดยังเป็นสถานที่สำคัญและเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของชุมชนในอำเภอปรางค์บุรีอย่างแท้จริง ความสัมพันธ์ของชุมชนมีสัญลักษณ์ที่สำคัญ คือ “วัด” และยังเป็นจุดศูนย์รวมในการประกอบกิจกรรมชุมชน โครงสร้างหน้าที่ที่ทุกคนมีสำนึกร่วมต่อกันแล้วมีการติดต่อประสานงานเพื่อให้สอดคล้องกับวิถีการเป็นอยู่ของจินตนาการที่ปรากฏอยู่ในสัญลักษณ์ที่ส่งผลให้เกิดความเชื่อ

(2) ผู้วิจัยพบว่า ความเชื่อ : พระพุทธศาสนา ตามประเพณี และวิถีชีวิต ชุมชนในอำเภอปรางค์บุรี บริเวณปากคลองปรางค์มีการแสดงออกถึงความเชื่อร่วมของสังคม การปฏิบัติตนของชุมชนจึงมีความไม่แตกต่างกัน โดยอาศัยพื้นฐานทางพระพุทธศาสนา ความเชื่อเรื่องผี ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อันเป็นที่พึ่งทางจิตใจ มีการเคารพซึ่งกันและกัน เคารพอาวุโส อัตลักษณ์ที่แท้จริงเกี่ยวกับความเชื่อจึงเป็นมิติที่ละเอียดเข้าไปสู่อัตลักษณ์

(3) ผู้วิจัยพบว่า วิถีชีวิตในอำเภอปรางค์บุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทั้ง 3 ชุมชน คือ เทศบาลตำบลปากน้ำปรางค์ องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปรางค์ และองค์การบริหารส่วนตำบลปรางค์บุรี มีวิถีชีวิต คือ การประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับลักษณะภูมิประเทศ พื้นที่โดยส่วนใหญ่ติดกับทะเล เป็นอัตลักษณ์ดั้งเดิมที่ยังคงปรากฏให้เห็น ส่วนอาชีพการเกษตรนั้นยึดโยงอยู่กับการเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ

นอกจากนี้ ผู้นำชุมชน ผู้สูงอายุ และปราชญ์ชุมชน ที่มีความเข้าใจถึงอัตลักษณ์และการคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทุกฝ่ายต้องถ่ายทอดประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องความเป็นชุมชนให้กับคนในรุ่นต่อ ๆ ไป ทั้งเรื่องชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน

5.1.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งตนเองของชุมชนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

งานวิจัยนี้อธิบายสรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งตนเองของชุมชน คือ รูปแบบที่กำหนดทิศทางในการดำเนินกิจกรรมและนำมาซึ่งการพึ่งตนเองของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยผ่านตัวแบบที่ผ่านความคิดของชุมชนซึ่งยังไม่ได้จัดให้เป็นระบบและหมวดหมู่ที่ชัดเจนใน 13 ด้าน คือ KHILWPRANBURI model ซึ่งมีวิธีการปฏิบัติผ่านความมุ่งมั่นกับตัวของชุมชนและสามารถสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนอย่างแท้จริง โดยอาศัยปัจจัยที่ส่งเสริมการพึ่งตนเองของชุมชนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์นั้น ปัจจัยต่างๆ ที่ชุมชนจะต้องทำความเข้าใจและพิจารณาให้ลึกซึ้งนั้นคือ ชุมชนต้องเรียนรู้วิถีชีวิตของตนและท้องถิ่นในรอบด้านทั้งชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิต โดยทุกคนในชุมชนเห็นความสำคัญของการสร้างการดึงศักยภาพของแต่ละบุคคลที่มีอยู่ให้มีความต่อเนื่องในเชิงภูมิปัญญา ผ่านมีส่วนร่วมในการพัฒนาทั้งภูมิธรรม ภูมิปัญญาที่มีความเชี่ยวชาญของท้องถิ่นมาถ่ายทอดและร่วมกันวางแผนกำหนดทิศทางให้กับท้องถิ่นของตน ปัจจัยที่จะทำให้เกิดรายได้ของท้องถิ่นคือการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวแบบธรรมชาติ คนในท้องถิ่นจะต้องหันมาสนับสนุน องค์กรชุมชนแรงค์ ปูปลูกฝังค่านิยม และทัศนคติที่ดีให้กับคนในชุมชน ทั้งระดับเยาวชน และคนในท้องถิ่นแผ่ขยายวงกว้างออกไปคือการสร้างเครือข่ายที่สอดคล้องกันในแต่ละเรื่องเพราะจะทำให้ระบบเศรษฐกิจของชุมชนมีความยั่งยืนด้วยวิธีการจัดการที่มีคุณภาพแสดงภาพลักษณ์ที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หากข้อบกพร่องที่อาจจะบังเกิดขึ้นในท้องถิ่นลดความขัดแย้งที่เกิดจากข้อบกพร่องเหล่านั้น นอกจากนี้ยังต้องหาหนทางที่จะเข้าไปสู่การส่งผ่านภูมิปัญญาและความรู้เกี่ยวกับชุมชน ไปสู่เยาวชนให้มีการตระหนักต่อชุมชนของตน ด้วยการสร้างสายสัมพันธ์ของช่วงวัย

5.2 อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ อัตลักษณ์ชุมชน และปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งตนเองของชุมชน ดังต่อไปนี้

5.2.1 อัตลักษณ์ชุมชน

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ค้นพบอัตลักษณ์ชุมชน ซึ่งสอดคล้องและสามารถอธิบายโดยอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ ได้ดังนี้

วิริยา วิฑูรย์สถัญญ์ศิลป์ (2548) อธิบายได้ว่าอัตลักษณ์เป็นการแสดงออกที่มีรูปลักษณะ ความมีอุดมการณ์ ความภาคภูมิใจ และความเป็นเอกภาพของชุมชน ทั้งค่านิยมที่ปรากฏอยู่รอบ ๆ ชุมชน มีการค้นหา ยืนยัน ทำท่าย หรือตรวจสอบความเป็นตัวตนทั่วไประดับปัจเจกและระดับสังคม การมองในแง่มุมต่าง ๆ ในฐานะสมาชิกในสังคม ดังเช่น

1) อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ (Ethnic identity) หมายถึงกลุ่มคนที่แตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ในสังคมด้วยคุณลักษณะที่มีเกณฑ์ทางศาสนา ภาษา เชื้อชาติ ชุมชน ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์

2) อัตลักษณ์ร่วม (Collective Identity) คือกลุ่มคนหนึ่งๆ จะมีอัตลักษณ์ร่วมกันโดยอัตลักษณ์ร่วมกันที่จะเป็นอะไรก็ได้ เช่น อาชีพ ภาษา ศาสนา ประเพณีที่เป็นของกลุ่มตัวเอง

อัตลักษณ์ ตามแนวคิดของ อภิญญา เฟื่องฟู (2546) อธิบายอัตลักษณ์ว่า มีความสำคัญมากเพราะด้านหนึ่ง “ความเป็นปัจเจก” ที่เชื่อมต่อและสัมพันธ์กับสังคม (Social Aspect) อัตลักษณ์จึงเป็นเรื่องของการใช้สัญลักษณ์ (Symbolic Aspect) เพราะการแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์กระทำผ่านระบบสัญลักษณ์หลายแบบ อีกมิติหนึ่งเกี่ยวข้องกับ “ภายใน” ของความเป็นเราอย่างมาก ทั้งในด้านอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด

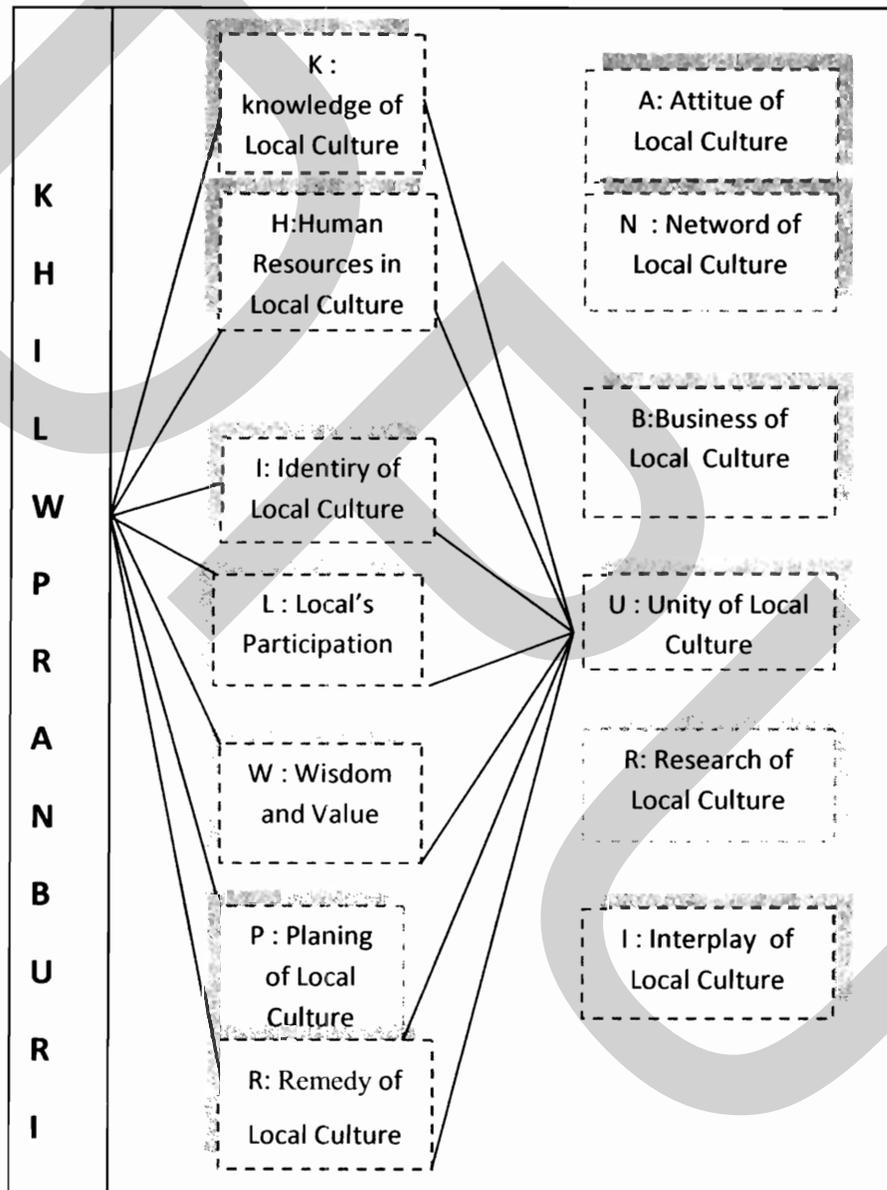
และงานวิจัยของ ขวัญภา สุขคร (2546) แนวทางการบริหารจัดการของภาครัฐในการธำรงอัตลักษณ์แห่งวัฒนธรรมล้านนาเพื่อให้สังคมได้เรียนรู้และปฏิบัติการทั้งภาครัฐและภาคประชาชนดังผลสรุปสามารถอธิบายตาม KHWANLANNA Model และสอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้าง - หน้าที่ของพาร์สันส์

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า แนวคิดอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ มีความเหมือนกันกับแนวคิดของวริยา วิฑูรย์สถยภูษิตปี และแนวคิดของอภิญา เพียงฟู กับข้อค้นพบที่เป็นอัตลักษณ์ชุมชนทั้งในด้าน ชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ ภาษา ความเชื่อทางศาสนาและความเป็นชุมชน ส่วนลักษณะร่วมคือการ ยอมรับในความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ประเพณี วิถีชีวิต และการ ประกอบอาชีพ และสัญลักษณ์ ในเป็นความปัจเจกบุคคล

5.2.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งตนเองของชุมชนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งตนเองได้ของชุมชน ของชุมชนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้ใช้ตัวแบบที่กำหนดไว้ในสมมติฐานเพื่อหาค้นหา โดยผ่านตัวแบบ 13 ตัวแบบ คือ KHILWPRANBURI Model โดยมีตัวแบบ ดังนี้

ตัวแบบในการฟื้นตนเองของชุมชน

จากตัวแบบนี้ ผู้ศึกษาอธิบายโดยการเชื่อมโยงประเด็นของปัจจัยที่ส่งผลการพึ่งตนเองได้ของชุมชนเข้าไว้กับตัวของชุมชนใน 13 ตัวแบบ คือ

1. Knowledge of Local Culture องค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมชุมชน พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ชุมชนปากน้ำปราหมทั้ง 3 ชุมชนต้องรู้ในเรื่องราวของกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน ความเป็นมาของท้องถิ่นด้านประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของชุมชน เพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาไปสู่แหล่งท่องเที่ยวรองรับผู้คนในแต่ละชาติพันธุ์ที่ทุกมุมโลก แสดงออกถึงอัตลักษณ์ชุมชนด้วยการดึงภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์ความรู้ของท้องถิ่นที่มีอยู่ในแต่ละชาติพันธุ์ออกมาถ่ายทอดเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะภูมิปัญญาด้านการประมง และภูมิปัญญาด้านการเกษตร สิ่งที่เป็นความรู้และภูมิปัญญาเป็นตัวขับเคลื่อนไปสู่การพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

2) Human Resources in Local Culture ด้านคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ที่อยู่ในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชนแบบเดียวกัน การที่บุคลากรในชุมชนทุก ๆ ชาติพันธุ์มีคุณภาพเปิดใจกับทุกกลุ่มและเรียนรู้ความเป็นชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตที่เป็นอัตลักษณ์ของตนซึ่งจะนำไปสู่การสร้างความพร้อมและส่งผลต่อการพึ่งพาตนเองได้ของชุมชนโดยไม่ต้องพึ่งพิงภาครัฐ

3) Identity of Local Culture ชุมชนมีอัตลักษณ์ที่ซ่อนอยู่ในตัวของคน ในชุมชนมาเป็นเวลานาน มีการแสดงความเป็นตัวตนอย่างแท้จริงออกมาต่อสาธารณชนที่มีลักษณะเฉพาะทำให้เป็นที่ยอมรับของคนโดยทั่วไปใน 4 ด้าน คือ การประมง การเกษตร ภาษา บุคลิกภาพ (ลักษณะนิสัย) โดยเรียนรู้มิติที่เป็นตัวตนและกาลเวลาของการสั่งสม โดยเฉพาะความเป็นตัวตนด้านชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตชุมชนมาอย่างยาวนานจึงทำให้มีความต่อเนื่องของการเป็นอยู่ ซึ่งส่งผลให้เกิดการพึ่งพาตนเองได้

4) Local Participation การมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ชุมชนที่มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมย่อมมีความแตกต่างในวิถีชีวิต ชุมชนต้องจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายและต่อเนื่องจากภูมิปัญญาดั้งเดิมที่มีอยู่ในท้องถิ่น เป็นการกระตุ้นคนในชุมชนเดียวกันและคนที่อพยพเข้ามาอยู่อาศัยให้เคารพและอนุรักษ์ท้องถิ่นและวัฒนธรรมร่วมกัน อันจะนำไปสู่การพึ่งตนเองของชุมชน

5) **Wisdoms and Value** ภูมิปัญญาสามารถสร้างอัตลักษณ์ชุมชนมีวิธีการบูรณาการในหลากหลายของภูมิปัญญา ชุมชนสร้างความพร้อมในการรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้น จากภัยธรรมชาติและการคุกคามของมนุษย์ (นายทุน) ทั้งในท้องถิ่นและนอกท้องถิ่น การนำภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาใช้และถ่ายทอดให้กว้างขวาง นอกจากจะเป็นอัตลักษณ์เฉพาะแล้วยังเป็นการสร้างการพึ่งพาตนเองของชุมชนอีกด้วย

6) **Planning for Local Culture** การวางแผนทางด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น ชุมชนต้องเน้นและให้ความสำคัญในการวางแผนและผู้ปฏิบัติตามแผน โดยกำหนดช่วงเวลา บุคคล สถานที่ ทรัพยากร ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม แผนทางด้านวัฒนธรรมที่จำเป็นอีกด้านหนึ่งคือความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดจากการคิดค้นของคนในท้องถิ่นนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่แปรเปลี่ยนไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างกระบวนการพัฒนาของตนเองของชุมชน

7) **Remedy** การแก้ไขเยียวยาด้วยการสร้างแรงสนับสนุนการท่องเที่ยวของชุมชน เป็นการแก้ไขเยียวยาในส่วนที่เป็นจุดด้อยด้วยการสร้างแรงสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างครบวงจรยังไม่เกิดทุกภาคส่วนยังมองแยกองค์ประกอบไม่ได้มองแบบองค์รวม ให้ประชาชนและชุมชนดำเนินกิจกรรมเพียงลำพังมากกว่าที่จะมีพี่เลี้ยงให้การสนับสนุนที่ชัดเจน

8) **Attitude for Local Culture** การสร้างทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นการสร้างทัศนคติที่ดีของประชาชนนั้นมักจะไม่ได้มองว่าเป็นปัญหาการบริหารจัดการของชุมชน ซึ่งเห็นว่าเป็นปัญหาของภาครัฐที่ควรให้ความช่วยเหลือ หากประชาชนเห็นข้อด้อยแล้วปรับทิศทาง การดำเนินกิจกรรมด้วยการปรับทัศนคติที่เป็นเชิงการให้บริการที่ดีและมีระบบจะทำให้ชุมชนมีการพึ่งตนเอง

9) **Networking** เป็นความพยายามในการสร้างเครือข่ายชุมชน ชุมชนยังไม่มีเครือข่ายรองรับในการดำเนินกิจกรรมอย่างชัดเจน เพราะต่างชุมชนก็ดำเนินการตามที่ตนเองสามารถทำได้ จึงเป็นจุดที่ไม่สามารถนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ได้อย่างครบวงจร เพราะยังเป็นกิจกรรมที่ไม่เอื้อต่อการพึ่งพาซึ่งกันและกัน หากมีการสร้างเครือข่ายก็จะทำให้มีการเอื้อต่อกันสามารถเติมเต็มในส่วนที่ขาดหายไป

10) Business วิธีการนำธุรกิจวัฒนธรรม ด้วยเหตุผลที่พบคือไม่มีใครช่วยเหลือ ภาครัฐ หอการค้าจังหวัด และท้องถิ่นเองก็ไม่ได้ทำอะไรกับด้านนี้ ต้องพึ่งตนเองในทุกด้าน หากมีภาครัฐ การบริหารส่วนท้องถิ่นเข้ามาให้การดูแลอย่างต่อเนื่องก็จะทำให้ชุมชนมีการพึ่งพาตนเองได้ มากกว่าที่เป็นอยู่ปัจจุบันและสามารถขับเคลื่อนได้ด้วยตนเอง

11) Unit of Local Culture ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชุมชนโดยมีวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นฐาน ปัจจัยการรวมตัวกันเป็นหนึ่งเดียวของประชาชนก็มีในวงจำกัดต่างคนต่างเอาตัวรอด แต่ที่ยังคงเอกลักษณ์เดิมไว้คือ การใช้ภาษา แต่ที่เป็นประเด็นปัญหาก็คือการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพราะบางส่วนนายทุนก็ผู้มีอำนาจในการบริหารจัดการ หากการดำเนินการที่ทุกกลุ่มรวมตัวกันเป็น หนึ่งเดียวก็ทำให้กลุ่มอิทธิพลไม่สามารถเข้ามาบีบบทบาทในการครอบงำพื้นที่ที่เป็นสาธารณและ ส่วนที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติท้องถิ่น ได้ ความเข้มแข็งและการพึ่งตนเองของชุมชนอย่างองค์กรวมก็ เกิดขึ้นได้

12) Research for Local Culture การคิดหาหนทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ประชาชนและชุมชน ไม่ได้มีการศึกษาค้นคว้าในการที่จะพัฒนาชุมชนแบบองค์รวมในทุก ๆ ด้าน ยังไม่เพียงพอ ฉะนั้น ประชาชนและชุมชนรวมทั้งภาควิชาการควรเพิ่มการศึกษาค้นคว้าเพื่อร่วมกันปกป้อง อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น ได้สู่การดำเนินกิจกรรมเพื่อการพึ่งพาตนเองของตนเองได้

13) Interplay การสร้างความสัมพันธ์ การสร้างความสัมพันธ์ของชุมชนยังไม่เป็นเอกภาพ ต่อการเอื้อที่จะให้เกิดการพึ่งพาตนเองได้ แต่ทั้งนี้ ชุมชนเฉพาะท้องถิ่นยังมีต้นทุนทางวัฒนธรรมที่ คนในท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้นในแง่ภูมิวัฒนธรรม แต่ยังไม่มีความสัมพันธ์ ในเชิงธุรกิจการท่องเที่ยว

ผู้วิจัยกล่าวสรุปถึงผลการวิจัยว่า ปัจจัยที่ผลต่อการพึ่งตนเองของชุมชนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์นั้นจะต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ที่ชุมชนจะต้องทำความเข้าใจและพิจารณาให้ ลึกซึ้งนั้น คือ ชุมชนต้องเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยทุกคนในชุมชนเห็นความสำคัญของการ พึ่งตนเองของท้องถิ่นและศักยภาพของทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้มีความ ต่อเนื่องในเชิงภูมิปัญญา เพื่อแสดงถึงอัตลักษณ์ที่แท้จริงของท้องถิ่นซึ่งทุกคนจะต้องเข้ามามีส่วน

ร่วมในการพัฒนาเอาภูมิธรรม ภูมิปัญญาที่มีความเชี่ยวชาญของคนในท้องถิ่นมาถ่ายทอด และร่วมกันวางแผนกำหนดทิศทางให้กับวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน ปัจจัยที่จะทำให้เกิดรายได้ของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดีจะเป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวแบบธรรมชาติที่คนในท้องถิ่นเข้ามาสนับสนุน องค์กรของชุมชนจะต้องดำเนินการรณรงค์ ปลุกฝังค่านิยมและทัศนคติที่ดีให้กับคนในชุมชน โดยที่ทุกฝ่ายทำงานร่วมกันแผ่ขยายวงกว้างออกไปคือการสร้างเครือข่ายที่สอดรับกันในแต่ละเรื่องเพราะจะทำให้ระบบเศรษฐกิจของชุมชนมีความยั่งยืนด้วยวิธีการจัดการที่มีคุณภาพแสดงภาพลักษณ์ที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หากข้อบกพร่องที่อาจจะบังเกิดขึ้นในท้องถิ่นลดความขัดแย้งที่เกิดจากข้อบกพร่องเหล่านั้น นอกจากนี้ยังต้องหาหนทางที่จะเข้าไปสู่การส่งผ่านภูมิปัญญาและความรู้เกี่ยวกับชุมชนไปสู่เยาวชนให้มีการตระหนักต่อชุมชนของตนด้วยการสร้างสายสัมพันธ์ของช่วงวัย

5.3 ข้อเสนอแนะการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยโดยภาพรวมแล้วเสนอแนะใน 2 ด้าน คือ

5.3.1 ชุมชนควรมีการร่วมมือกันในการกำหนดทิศทางของชุมชนอย่างมีเอกภาพ และมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาชุมชนทุกภาคส่วน ควรดำเนินกิจกรรมที่สังคมโดยรวมมีส่วนร่วม นอกจากนี้ควรดึงภูมิปัญญาที่มีอยู่อย่างไม่จำกัดมาถ่ายทอดให้กับคนรุ่นต่อไป เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนที่มีอยู่เป็นต้นทุนได้เป็นประจักษ์แก่บุคคลภายนอก

5.3.2 ควรศึกษาวิถีชีวิตเพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวอันจะเป็นรายได้หลักของชุมชน โดยเฉพาะโฮมสเตย์อันเป็นการนำอัตลักษณ์ไปสู่เศรษฐกิจการท่องเที่ยว

บรรณานุกรม

หนังสือ

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม,ศ.. (2532-2533). การพัฒนาเศรษฐกิจกับความมั่นคงของชาติ.

กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กาญจนา แก้วเทพ. (2530). การพึ่งตนเองศักยภาพในการพัฒนาของชนบท. กรุงเทพมหานคร :

รุ่งเรืองศาสนการพิมพ์.

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระ

เกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคล

เจพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542. (2542). วัฒนธรรม พัฒนาการทาง

ประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. กรุงเทพมหานคร :

กรมศิลปากร

งามพิศ สัตย์สงวน,รศ.ดร.(2543). หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 4 . กรุงเทพมหานคร :

รามการพิมพ์ จำกัด.

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา.(2547). วัฒนธรรมไทยกับขบวนการเปลี่ยนแปลงสังคม. กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

..... (2544). แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนข้อเสนอทางทฤษฎีในบริบทต่างสังคม.

กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

..... (2540). ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมชุมชนและชนชาติไท. กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธีระ เกียรติชัยอาภรณ์. (2525). โบราณสถานในรอบ 200 ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จังหวัด

ประจวบคีรีขันธ์. กรุงเทพมหานคร : เรือนแก้วการพิมพ์.

ภมรรัตน์ สุธรรม.(2546). พลวัตชุมชนกับการพึ่งตนเองในภาคตะวันตก. กรุงเทพมหานคร :

สถาบันวิดิทรรศน์.

..... (2546). พลวัตชุมชนกับการพึ่งตนเอง. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด.

พัฒนา กิตติอาษา. (2546). ท้องถิ่นนิยม. กรุงเทพมหานคร : โอเอส. พรินต์ติ้งเฮาส์.

พรเพ็ญ ทับเปลี่ยน.(2546). เส้นทางเศรษฐกิจชุมชนในกระแสนิยม. กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์สร้างสรรค์ จำกัด.

- พรพิไล เลิศวิชา และอรุณรัตน์ วิเชียรเขียว. (2546). ชุมชนหมู่บ้านลุ่มน้ำขาน. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พิทยา ว่องกุล. (2543). ชุมชนแบบองค์รวมสมัยใหม่รูปแบบสังคมบูรณาการ. กรุงเทพมหานคร : พิทักษ์ศาสตร์ราษินและศูนย์วิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- ยศ สันตสมบัติ. (2537). มนุษย์กับวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วัดปากคลองปราม. (2552). ที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ พระครูสิริปริยัติยาภรณ์ (บุญมี ปากกโร แพณสมบัติ) อดีตเจ้าอาวาสวัดปากคลองปราม อดีตเจ้าคณะอำเภอปรามบุรี และอดีตที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอปรามบุรี. กรุงเทพมหานคร : เลียงเชียงการพิมพ์.
- วิภาส ปรัชญาภรณ์. (2547). ว่าด้วยแนวทางการศึกษาชาติพันธุ์. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์.
- สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช. (2510). ชีวิตที่ต่าง ๆ ภาคที่ 7. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). รายงานสรุปผลการประชุมประจำปี 2549 ของ สศช. แผนพัฒนา ฉบับที่ 10 : สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สมมติธรรมปริ้นติ้ง.
- สรรเพชญ ธรรมาทิกุล. (2536). กิมลินแผ่นดินทองของประเทศ. ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์.
- สุเทพ สุนทรเกสัช. (2540). มานุษยวิทยากับประวัติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธการพิมพ์ .
- (2540). ทฤษฎีสังคมวิทยาร่วมสมัย พื้นฐานแนวความคิดทฤษฎีทางสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โกลบอลวิชั่น จำกัด.
- (2548). ชาติพันธุ์สัมพันธ์ แนวคิดพื้นฐานทางมานุษยวิทยาในการศึกษาอัตลักษณ์ กลุ่มชาติพันธุ์ประชาชาติและการจัดองค์การความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์. กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธการพิมพ์.
- สุภัตรา สุภาพ. (2528). สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2552). ทฤษฎีสังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งมหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2549). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบ พ.ศ. 2550 – 2554. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

อมรา พงศาพิชญ์.(2546). ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (กระบวนทัศน์และบทบาทในประชา
สังคม). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จารุณี สุวรรณรัมย์.(2547). กราฟฟิตี (Graffiti) : การสื่อสารความหมายและอัตลักษณ์.

กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เรืองฟ้า บุราคร.(2550). การสื่อสารกับการสร้างอัตลักษณ์ “กระเทย” ในพื้นที่คาบาเรต์โชว์.

กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.จิรัฏฐ์ ศุภการ. (2545). การอธิบายตัวตน

ในชุมชนเสมือนจริง. กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานคร : คณะนิเทศศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จุลศักดิ์ ชาญณรงค์.(2546). การศึกษาโครงสร้างองค์กรธุรกิจชุมชน : กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้าน

ผลิตภัณฑ์กล้วยจังหวัดนนทบุรี. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

สุกัญญา สุกบรรทัด,ศ.(2546). การให้ความหมายอัตลักษณ์ของชุมชน. กรุงเทพมหานคร :

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ลำอังกค์ ทองมาก,พระมหา. (2547). การมีส่วนร่วมในการสร้างชุมชนเข้มแข็งของชาวไทยพวน

บ้านดอนผิงแดด เพชรบุรี. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกริก.

สุทธิพงษ์ ปานเพชร.(2552). การศึกษาการก่อตัวของชุมชนด้วยหลักพุทธธรรมในเขต

กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

..... (2550). ปัญหาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตชุมชน.

กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

สกลกานต์ อินทร์ไทร. (2539). การสื่อสารกับการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มเด็กปั๊มใน

กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เว็บไซต์

ศูนย์กสิกรไทย. (2552). เศรษฐกิจไทยปี 2552 อาจขยายตัวเพียง 0.0%-1.2% [ออนไลน์] เข้าถึงได้

จาก <http://www.positionmag.com/prnews/prnews.aspx?id=77038> สืบค้นเมื่อวันที่ 6

มกราคม พ.ศ. 2553.

อำเภอปราณบุรี. (2554). ข้อมูลพื้นฐานอำเภอปราณบุรีปี 2554 .[ออนไลน์]

เข้าถึงได้จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%AD%E0%B8%B3%E0%B9%80%E0%B8%A0%E0%B8%AD%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%93%E0%B8%9A%E0%B8%B8%E0%B8%A3%E0%B8%B5#.E0.B8.97.E0.B8.B5.E0.B9.88.E0.B8.95.E0.B8.B1.E0.B9.89.E0.B8.87.E0.B9.81.E0.B8.A5.E0.B8.B0.E0.B8.AD.E0.B8.B2.E0.B8.93.E0.B8.B2.E0.B9.80.E0.B8.82.E0.B8.95> สืบค้นเมื่อวันที่ 30

พฤษภาคม 2554

สภาพทั่วไปของเทศบาลตำบลปากน้ำปราณ. (2554).[ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก

http://www.prachuapkhirikhan.go.th/data/T_pnp1.htm สืบค้นวันที่ 30 พฤษภาคม 2554

องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ. (2554) [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก

<http://www.prachuapkhirikhan.go.th/data/PNP.htm> สืบค้นเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2554

องค์การบริหารส่วนตำบลปราณบุรี.(2554). สภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วน

ตำบลปราณบุรี. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก

http://www.tambonpranburi.go.th/uploads/File/001-webpage/tambonpran_012.htm

สืบค้นเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2554

ประวัติศาสตร์อำเภอปราณบุรี.(2555). [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/อำเภอปราณบุรี>

อำเภอปราณบุรี 7/2/2555) สืบค้นเมื่อวันที่ 7กุมภาพันธ์ 2555

ประวัติความเป็นมาของเมืองปราณบุรี : [http://www.tambonpranburi.go.th/uploads/File/001-](http://www.tambonpranburi.go.th/uploads/File/001-webpage/tambonpran_001.thm)

[webpage/tambonpran_001.thm](http://www.tambonpranburi.go.th/uploads/File/001-webpage/tambonpran_001.thm) สืบค้นเมื่อวันที่ 9กันยายน 2554.

แผนที่อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (2555) [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก :

<http://www.google.co.th/imgres?q=%E0%B9%81%E0%B8%9C%E0%B8%99%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%B3%E0%B9%80%E0%B8%A0%E0%B8%AD%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%93%>

[E0%B8%9A%E0%B8%B8%E0%B8%A3%E0%B8%B5+%E0%B8%88%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%AB%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%94%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%88%E0%B8%A7%E0%B8%9A%E0%B8%84%E0%B8%B5%E0%B8%A3%E0%B8%B5%E0%B8%82%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%98%E0%B9%8C&hl=th&sa=X&tbn=isch&prmd=imvns&tbnid=f2enYUeEFZ-LHM:&imgrefurl=http://www.edtourcenter.com/travelshop/hotel/thailand/Prachuabkhirikhant/Hotel_BacchusHomeResort.php&docid=qJOmbMFy4wot hM&imgurl=http://www.edtourcenter.com/shoppic/hotel/Prachuabkhirikhant/Bacchus %252520Home%252520Resort/map.gif&w=669&h=549&ei=rqiwT- jvJITqrQeetrzpAw&zoom=1&iact=hc&vpx=108&vpy=201&dur=1890&hovh=203&hovw=248&tx=187&ty=184&sig=109713070044528814687&page=1&tbnh=154&tbnw=188&start=0&ndsp=10&vcd=1t:429,r:5,s:0,i:81&biw=1024&bih=539](http://www.edtourcenter.com/travelshop/hotel/thailand/Prachuabkhirikhant/Hotel_BacchusHomeResort.php&docid=qJOmbMFy4wot hM&imgurl=http://www.edtourcenter.com/shoppic/hotel/Prachuabkhirikhant/Bacchus %252520Home%252520Resort/map.gif&w=669&h=549&ei=rqiwT- jvJITqrQeetrzpAw&zoom=1&iact=hc&vpx=108&vpy=201&dur=1890&hovh=203&hovw=248&tx=187&ty=184&sig=109713070044528814687&page=1&tbnh=154&tbnw=188&start=0&ndsp=10&vcd=1t:429,r:5,s:0,i:81&biw=1024&bih=539) สืบค้นเมื่อ วันที่ 14 พฤษภาคม 2555

ประวัติผู้วิจัย

นายสุทธิพงษ์ ปานเพชร

สถานภาพ

อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

สังกัด

คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจ
บัณฑิต

ประวัติการศึกษา

สถานศึกษา	สาขา	ปริญญา	ปีที่สำเร็จ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	การบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม	สศ.ม.	2544
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย	พุทธศาสตร์บัณฑิต สาขา รัฐศาสตร์ (บริหารรัฐกิจ)	พธ.บ.	2542

บทความ

คุณธรรมในชีวิต : วารสาร มหาวิทยาลัยสยาม

การปฏิบัติตนต่อเพื่อนร่วมงาน : วารสาร มหาวิทยาลัยสยาม

สวัสดิการอัตรา : พุทธปฏิบัติที่ยั่งยืน: วารสาร สุทธิปริทัศน์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

พระกับการเมือง : หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ

เศรษฐกิจฐานะแบบพุทธ : หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ

การจัดการภายใต้อำนาจรัฐ : หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ

จากคืนสู่คืน : หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ

ระบบทุนนิยมกับการพัฒนาชุมชน : หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ

ผลงานวิจัย

การศึกษาการก่อตัวของชุมชนด้วยหลักพุทธธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2550

ปัญหาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตชุมชน พ.ศ. 2552